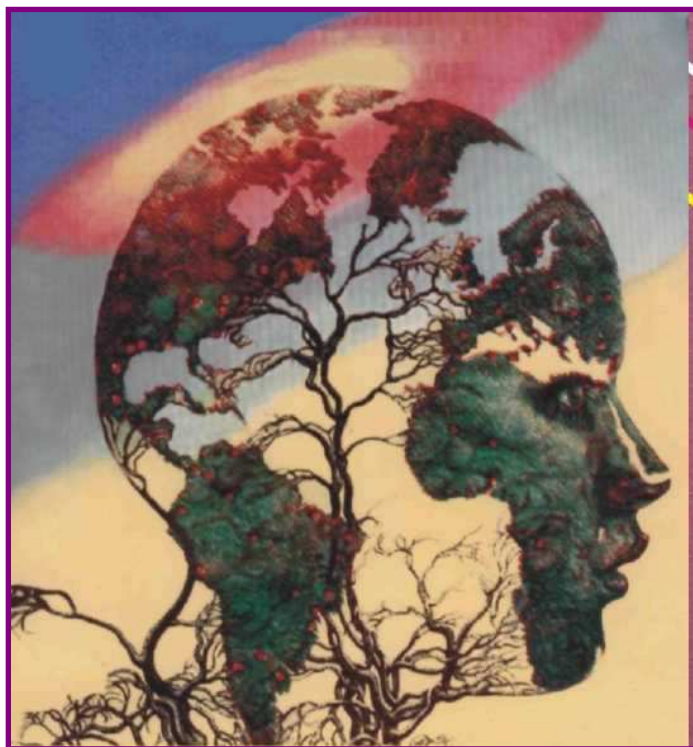

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Управління професійною працездатністю
засобами акменаправленого самовдосконалення

Методичні рекомендації
для практичних занять і самопідготовки студентів
з дисциплін «Фізична культура», «Фізичне виховання»,
«Управління професійною працездатністю»

(для студентів 1-го та 3-го курсів усіх спеціальностей Академії)

Харків
ХНАМГ
2012

Управління професійною працездатністю засобами акменаправленого самовдосконалення. Методичні рекомендації для практичних занять і самопідготовки студентів Академії з дисциплін «Фізична культура», «Фізичне виховання», «Управління професійною працездатністю» (для студентів 1-го та 3-го курсів усіх спеціальностей) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В. М. Клочко, К. В. Кухтін. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 91 с.

Укладачі: В. М. Клочко, К. В. Кухтін

Рецензенти: д. філос. н., проф. В. В. Будко,
д. пед. н., проф. М. К. Підберезський

Рекомендовано кафедрою фізичного виховання і спорту,
протокол № 6 від 21.01. 2010 р.

ЗМІСТ

	С.
Передмова	... 4
Вступ	... 6
1. Елементи доктрини біоенергоінформаційної ноосферної підготовки студентів	... 7
2. Акмеологічні та синергетичні аспекти професійної підготовки конкурентоспроможного фахівця	... 13
3. Генодигма педагогічного мислення	... 18
4. Соціальна ноосферна акмеосинергетика	... 20
4.1 Ефективність і рівні якості еволюції генодигми конкурентоздатного фахівця ХХІ століття в ХНАМГ	... 20
4.2 Стратегія та психофізична сутність акменаправленого самовиховання	... 28
4.3 Змістові моделі ноосферної акмеосинергетичної діяльності	... 32
4.3.1 Класичне системне моделювання	... 32
4.3.2 Ноосферне системне моделювання	... 39
4.3.3 Ноосферне моделювання циклів	... 45
5. Польова форма Людини та її складові	... 53
6. Польові біоенергетичні прояви психіки Людини	... 57
7. Технологія біоенергетичного очищення та захисту польових і фізичних структур Людини	... 59
Замість висновків	... 61
Список рекомендованих джерел	... 62
Управлінсько-педагогічний акмеологічний глосарій	... 65
Додаток 1. Суб'єктивні прояви поведінки різних соціальних типів студентів	... 84
Додаток 2. Основи теорії генетичної єдності Мира	... 85

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ХНАМГ	-	Харківська національна академія міського господарства
АС	-	акменаправлене самовдосконалювання
УПП	-	управління професійною працездатністю
СНК	-	соціальна ноосферна кваліметрія
НСА	-	ноосферний системний аналіз
ТГЕіЄС	-	теорія генетичної енергоінформаційної єдності Світу
ТПСВЗС	-	теорія Періодичної Системи Всезагальних Законів Світу
ВНЗ	-	вищий навчальний заклад (університет, академія, інститут)
РКФ	-	ринок конкурентоздатних фахівців
ВШУ	-	вища школа України
ЖЦ	-	життєвий цикл

Передмова

**Говоріть слова любові, веселості, життя і щастя –
і все це заповнить веселістю і вдачею
Ваш день і Ваше життя.**

Настав новий день, і цей день – сьогодні. Що Ви, шановний студенте, вибираєте цього дня? Чи здатні Ви зробити його таким, яким хочете його бачити? Чи здатні Ви змінити своє майбутнє?

Ви можете прожити цей день так, як Ви робите це завжди, часом просто усвідомлюючи, що рухаючись невеликими кроками, в таємничу невідомість, повну непередбачуваних і не зовсім очікуваних подій, Ви мало що можете змінити. Ви можете просто лежати на ліжку, мріючи про прекрасні речі, але це навряд чи щось змінить у Вашому житті. Але Ви так само можете узяти на озброєння щось, чого ви ще не знали, і дивовижним чином перетворити своє життя, зробити його кращим, присвятити його акменарправленому¹ самотійному вдосконаленню², розвитку своєї особистості й досягненню успіху в житті.

Акменарправлене самовдосконалення – це усвідомлена на вищому ступені, цілеспрямована дія Людини на самого себе. Акменарправлене самовдосконалення (АС) визначає своєю основною метою якнайкраще поліпшити психологічного, психофізичного, морального, етичного та розумового стану особистості. АС – це усвідомлений розвиток особистих навиків вищого потенціалу ієрархії якості. АС є елементом конструктивної педагогіки, який розглядаємо як напрям, що забезпечує інтенсифікацію процесу виховання й навчання із застосуванням активних методів і засобів, а також педагогічної творчості в спілкуванні зі студентами як засобів необхідної стимуляції навчальної діяльності з самовиховання й самоосвіти для пошуку додаткових можливостей усунення недоліків у вихованні та навчанні студентства для поглиблення їх знань.

Всі найкорисніші знання про те, як знайти владу над розумом, духом і тілом, стати здоровішим, навчитися отримувати від життя те, що Ви дійсно бажаєте отримати, стати спокійним, досягти вищої внутрішньої гармонії, Ви можете знайти, опрацюовуючи ці методичні рекомендації.

Акмеологія – міждисциплінарна сфера знань у системі наук про Людину [1].

Предмет акмеології – закономірності розвитку і саморозвитку Людини, розвитку творчих можливостей і підготовки до майбутньої професійної діяльності, знаходиться поруч з педагогічним менеджментом, педагогічним маркетингом і педагогічною логістикою.

¹ **Акме** (від грец. akme – «вищий ступінь чого-небудь, квітуча сила, вістря»). Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

² **Самостійне вдосконалення** – робити краще, досконало. Самостійно удосконалювати свій талант. **Вдосконалення, удосконалення, зростання:** 1) збільшення організму або окремих органів у процесі розвитку; 2) збільшення в числі, у розмірах, **розвиток**; 3) посилення, зміцнення, **зростання активності**; 4) **вдосконалення в процесі розвитку. Зростання таланту, зростання майстерності, творче, наукове зростання.** Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

Предметна сфера акмеології: закономірності і механізми досягнення вершин у професійній діяльності; дослідження процесів поетапного становлення фахівця-професіонала; напрямки становлення професійного фахівця в конкретній галузі. Головними категоріями акмеології на першому етапі розвитку є «професіоналізм» і «компетентність» особистості у галузевій діяльності.

Професіоналізм діяльності – якісна характеристика суб'єкта праці, яка віддзеркалює рівень професійної кваліфікації та компетентність, різноманітність ефективних професійних навичок і умінь, які базуються на творчих рішеннях; володіння сучасними алгоритмами (засобами) і технологіями вирішення професійних завдань, що дозволяє виконувати професійну діяльність з високою та стабільною продуктивністю.

Професіоналізм особистості розглядається як якісна характеристика суб'єкта праці, яка віддзеркалює високий рівень професійно важливих і особистісно-ділових якостей, креативності (від creatio – «творити, створити, творча новаторська діяльність») адекватного рівня притягань, мотиваційну сферу і ціннісні орієнтації, які направлені на професійний розвиток.

Акмеологічний професіоналізм проявляється не тільки у високій результативній діяльності, але і в гуманістичній направленості на розвиток особистості студентів, які навчаються засобами окремих навчальних дисциплін (модулів дисциплін).

Професійна компетентність – якісний показник, який віддзеркалює єдність теоретичної та практичної підготовки фахівця. **Види професійної компетентності:** **спеціальна професійна компетентність** – володіння професійною діяльністю з можливістю проектувати свій подальший професійний розвиток (системне управління проектами професійного розвитку); **соціальна професійна компетентність** – володіння сумісною професійною діяльністю, співробітництво з колегами, соціальна відповідальність за результати своєї діяльності; **особиста компетентність** – володіння засобами особистої самовиразності та саморозвитку засобами протидії професійної деформації особистості; **індивідуальна компетентність** – володіння засобами самореалізації та розвитку індивідуальності в межах фаху, готовність до професійно-особистого зростання, самокоординації; компетентність у сфері управління професійною працездатністю й особистим здоров'ям, соціальна і сімейна відповідальність за здоровий спосіб життя.

Руховною силою і джерелом конкурентоздатної професійної самоості є потреба особистості в самозмінненні та самовдосконаленні. Об'єктивними причинами такої потреби є об'єктивні та розумні вимоги соціального оточення до особистості професіонала. Суб'єктивним фактором досягнення фахових вершин і кар'єрного зростання є мотивація професійної діяльності.

З методичних рекомендацій Ви дізнаєтеся, які вимоги висуває суспільство XXI століття до підготовки конкурентоспроможних фахівців. Ці вимоги адекватні напрямкам розвитку й еволюції Людської Цивілізації, і саме від них залежать перспективи й успіх прогресу сфер духовного і матеріального добробуту України. Тим паче, що **наразі процес професійної підготовки**

майбутніх конкурентоспроможних фахівців змінює свої пріоритети з технократичних на ноосферні гуманістичні.

Акменаправлене самоудосконалення (АС) починається з внутрішнього самоаналізу. АС – це виявлення своїх недоліків, це визначення своїх ідеалів і прагнень. АС практично завжди зіштовкується з незадоволеністю особистості, що може призвести до глибинних конфліктів із самим собою. Щоб уникнути подібних ситуацій, слід звернутися до фахівців (або авторів цих рекомендацій), які допоможуть контролювати і планувати Ваше АС, бо це дуже цікаве заняття. АС може відкрити перед Вами такі грані можливостей, про які Ви раніше і не підозрювали. АС – це шлях до гармонійного, ноосферного співіснування не тільки з самим собою, але і з навколишнім Світом. «En akme einal» – бути в акме означає: бути в повному цвітінні, на вищому рівні розвитку.

Вступ

Управління професійною працездатністю (УПП) починається з удосконалення Людини і системи її підготовки до майбутньої конкурентоспроможної діяльності. В освітньо-виховній сфері ХНАМГ це активізація форм і методів навчально-виховного процесу, якісного підвищення фахової дієздатності та професійної працездатності студентів, формування свідомої, активної позиції студентів у процесі навчальної діяльності, розвиток їх філософського, креативного мислення, АС, підвищення рівня загальної та фахової культури кожного студента та їх пізнавальної діяльності. Пізнавальна діяльність майбутніх конкурентоспроможних фахівців включає активний, самостійний творчий пошук, акменаправлену самоорганізацію, розвиток здібностей до нового синтезу знань, до формування методологічних³ здібностей як передумови інтелектуального розвитку індивіда. Такі здібності пов'язані з «метазнаннями», що розуміються як поняття про необхідність обробки новітніх наукових знань з метою їх найкращого засвоєння, організацію для цього своєї пізнавальної діяльності, АС і підвищення професійної якості діяльності, якості системи виховання й освіти ХНАМГ.

У методичних рекомендаціях вперше розглянуто, на погляд авторів, інтеграцію теоретичних акмеологічних і синергетичних аспектів професійної підготовки конкурентоспроможних фахівців у площині новітньої генодигми управляємої соціоприродної ноосферної еволюції. Сформульовані елементи доктрини біоенергоінформаційної ноосферної підготовки студентів, яка може бути підґрунтям побудови базових програм індивідуума (студента), кафедр, факультетів, ХНАМГ та інших навчальних закладів.

³ **Методологія** (від метод і logos – «слово, учення») – *вчення про структуру, логічну організацію, методи і засоби діяльності*; методологія науки – вчення про принципи побудови, форми і способи наукового пізнання. **Метод** (грец. methodos – «шлях дослідження, теорія, вчення»), *спосіб досягнення якої-небудь мети*, вирішення конкретного завдання; сукупність прийомів або операцій практичного або теоретичного освоєння (пізнання) дійсності. У філософії метод – спосіб побудови й обґрунтування системи філософського знання. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

1. ЕЛЕМЕНТИ ДОКТРИНИ БІОЕНЕРГОІНФОРМАЦІЙНОЇ НООСФЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

*«Вчитель, виховай учня, щоб було
у кого потім вчитися»*

Наприкінці ХХ ст. у соціальній сфері Людства виникли й інтенсивно розвиваються, нові тенденції діяльності, змінюються стратегічні цілі освіти, концептуальні схеми, моделі взаємодії у сфері розвитку ноосферної науки і педагогіки, які інтегруються навколо генодигми⁴ виховання, освіти й просвіти в призмі *інвайроментальної* (англ. environment – «середовище, оточення»), *освітньо-виховної системи Людини, соціуму, нації*. Ці тенденції генодигми виховання, освіти й просвіти набули рис «гуманітарної ноосферної революції» (ГНР) [2]. Сучасний етап розвитку соціального ноосферизму Людства – це нові тенденції діяльності, методології ноосферної біоенергетичної освіти, які вирішують завдання ГНР. Об'єкт ГНР – сама Людина. Цілі сучасного етапу ГНР – гарантії здоров'я та якості життя Людини, збільшення тривалості життя, удосконалення духовних і психофізичних сил, інтелектуальних і технологічних можливостей, впровадження безперервної ноосферної біоенергетичної освіти, сплановане і прогнозоване управління реалізацією впровадження досягнень ГНР, дослідження закономірностей впровадження методології ноосферної біоенергетичної освіти [3–7].

Практична реалізація цілей ГНР – гарантії здоров'я та якості життя Людини, збільшення тривалості життя, удосконалення духовних і психофізичних сил, інтелектуальних і технологічних можливостей, знайшли реальне втілення в Програмі Всесвітньої Організації Охорони здоров'я «Здоров'я ХХІ століття» і 20-тирічній програмі «Здоров'я ХХІ століття Європейського регіону». Основи цих Програм покладені в основу соціальної політики нашої молоді держави, введені в Конституцію України, затверджені Указами Президента і Законами України. Введено державне свято України – День фізичної культури і спорту (перша неділя вересня). Ухвалений Закон України «Про фізичну культуру і спорт».

Дисципліни «Фізична культура», «Фізичне виховання і спорт», «Управління професійною прездатністю» – одні з головних дисциплін

⁴ Пояснення: *ключовий термін еволюційної зміни парадигм науки на генодигмі науки*, розроблений, інтегрований і введений авторами, як початкова концептуальна схема, модель визначення проблем та їхнього вирішення, методів дослідження в різних сферах наук, які за основу еволюції науки прийняли теорію генетичної енергоінформаційної єдності Світу і теорію Періодичної Системи Загальних Законів Світу. Термін «генодигміна» сформовано (інтегровано) авторами на підставі ведучого первинного коду, базової категорії ноосферних теорій – ГЕНОму Світу Космосу та + грецької *genos* > англійської *genome* – «сукупність генів, які містять» + грецької і німецької *DI* – *подвійні* + польської *gmina* – «нижчі, неподільні на цьому рівні елементи» (ГЕНО+DI+gmina). Скорочено, українською, цей термін названо нами – **генодигма**. У своєму науковому контексті *ноосферна генодигміна (генодигма)* означає обов'язкове ухвалення певною групою суспільства ноосферної концепції на принципах базових ноосферних теорій. У ширшому понятті *генодигма* – це *сукупність переконань, цінностей, характерних для ноосферно-орієнтованого наукового співтовариства*.

педагогічної, виховної, релаксаційно-рекреаційної, поза навчальної, акменаправленої самовиховної роботи і роботи з акменаправленого самоудосконалення студентів у ХНАМГ.

Фізична культура є складовою загальної культури суспільства, **направлена на зміцнення здоров'я нації, морально-вольових і інтелектуальних можливостей, удосконалення гармонійного формування особистості.** Соціальний феномен фізичної культури – це **виховання стійких якостей особистості й суспільства методологією фізичного виховання та управління професійною працездатністю.**

Фізичне виховання – це педагогічний процес, направлений на управління психофізичним розвитком Людини, функціональне удосконалення систем організму, навчання основним життєво важливим руховим навичкам, умінням і знаннями для успішної професійної діяльності, управління рівнем професійної працездатності. У системі фізичного виховання ХНАМГ як засоби і методи все більше місце займають **методології різних видів спорту.** Ядро методології спорту – специфічна змагальна діяльність, яка в системах фізичного виховання трансформується в методологію спортивної ігрової анімації, рольових спортивно-інтелектуальних ігор.

Спорт є частиною фізичної культури, має риси спеціальної сфери конкретних видів фізичних вправ і **визначає змагальний рівень розвитку Людини у сферах спеціальної спортивної підготовки – психофізичної, технічної, інтелектуальної, вольової та ін.** **Соціальний феномен спорту – це акмеспрямоване самовиховання стійких якостей і волі особистості, реаліція стратегії формування Людини-Особистості, здібної до акмеспрямованої самореалізації та самоудосконалення.** Соціальна цінність спорту визначається його стимулюючим впливом на розповсюдження системи фізичної культури і спортивного фізичного виховання в суспільстві: формуванням суспільної думки про престижність фізичної культури і здорового способу життя (ЗСЖ); популяризацією спортивного ЗСЖ; «іміджу» спорту, а головне – виникненням «непривабливо корисного бажання» кожного члена суспільства удосконалювати потенціал своєї фізичної культури і психофізичного здоров'я [8–10].

Фізична культура, фізичне виховання і спорт виступають як **головні теоретичні та практичні інститути держави з виховання і соціалізації особистості, соціуму держави, нації.** Ці інститути сприяють формуванню ЗСЖ людини, здоров'ю нації, виконують положення державної політики і глобальної стратегії – місії держави у сфері триєдиних цілей «безпека-здоров'я-розвиток» нації, модель якої наведена на рис. 1.

Інститути фізичної культури, фізичного виховання і спорту функціонують на новому для держави етапі – перехідному, з новими економічними і політичними відносинами. Аналіз розвитку перехідних систем підтверджує, що подальший розвиток цих інститутів неможливий без створення адекватної ринково-економічним і політичним відносинам, інституційної системно-правової й інвестиційної основи. Інституційна система суспільства, її характер, структура, алгоритми функціонування, здатність захищати права Людини і чітко

виконувати місію держави, стимулювати інноваційний розвиток головних теоретичних і практичних інститутів держави в напрямку освіти, виховання і соціалізації особистості, соціуму держави, зростання якості життя, формування ЗСЖ людини і забезпечення здоров'я нації набуває на певному етапі трансформації держави першорядного значення [7, 8]. Тому *на перший план виходить проблема проведення інституційних змін на базі нової історичної генодигми ХХІ ст. – керованої гуманітарної ноосферної революції з головним компонентом суспільного центру прогресу й еволюційним інтелектом нації – Людиною і ноосферної наукою як симбіозом «метазнань».*

Рис. 1. Модель місії держави

Держава й вищі повинні виконати свою триєдину місію інноваційного розвитку нації шляхом впровадження ноосферної науки, біоенергоінформатики в головні теоретичні і практичні інститути держави в освіті, вихованні та соціалізації особистості, забезпечити реалізацію їх потенціалу.

Доктрина⁵ ноосферної освіти (мислеобразом відтворили рис. 1 з новими назвами в ієрархічних структурних компонентах), як у фізичній культурі, фізичному вихованні та спорті, управлінні професійною працездатністю (далі – Доктрина), як *тріада: наукова теорія, система еволюції генодигми, керівний теоретичний принцип*, які базуються на трьох головних «китах», що формують зовнішні та внутрішні конфігуратори домінуючих чинників, - домінуючих детермінант вибору стратегії розвитку: *місії держави, характеру*

⁵ Доктрина (лат. doctrina) – учення, наукова або філософська теорія, система, керівний теоретичний або політичний принцип. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

цілей розвитку фахівця-професіонала та ієрархії вимог ООН до фахівця-професіонала 3-го тисячоліття, у призмі інноваційних методологій безперервної ноосферної біоенергетичної освіти. Доктрина – креативна акмеосинергетична сукупність системної стратегії погляду на Світ, ідеологічного, кадрового, методологічного, методичного і технічного забезпечення, постулатів і принципів ноосферної біоенергоінформаційної освіти. Окрім вказаних, розглянемо деякі принципи, які сприяють проблемі впровадження і просування ноосферного освіти в державну інституційну систему, систему фізичного виховання і спорту ХНАМГ, у призмі дискретного організаційно-адміністративного управління і системного аналізу.

Існують два ієрархічні системні підходи у вирішенні проблем впровадження інноваційних систем:

перший – стадійна зміна якісного складу вирішуваних завдань на шляху розв'язання загальної проблематики;

другий – цільовий опис програми дій без конкретизації до методик, вирішуваних на кожному етапі завдань і змісту стадій (фаз, етапів).

Перший підхід у своїй основі має *принцип стійких понять* і визначається *принципом послідовності дій*. Цей підхід класично консервативний і строгий.

Другий підхід *гнучкіший, виборчий і демократичний*, ґрунтується на *принципі індиферентності* (нечутливості), *адаптування* (лат. adaptatio – «пристосування») *або акомодатії* (лат. accommodatio – «приноровлення», близький до терміну «адаптація», вживається у випадках пристосування до дії поволі наростаючого по силі подразника) до умов зовнішнього середовища залежно від конкретного внутрішнього стану системи.

У проблемі оновлення інституційної системи фізичної культури і спорту в ХНАМГ (далі – Системи) у призмі ноосферного оновлення навчально-виховної системи ХНАМГ необхідно застосовувати обидва підходи, а також їх ситуаційні поєднання. Таке рішення ґрунтується на практичній реалізації *принципу посилення методологічної системної діяльності*. У методологічному аспекті в ході еволюції Системи постійно зростає роль застосування *принципу антиципації* (передбачення) з розвитком *принципів міждисциплінарної взаємодії* та залученням творчих колективів різних фахівців для вирішення завдань впровадження Доктрини і Системи. При оновленні Системи на основне методологічне місце виходить *принцип впорядкування методик*, що діє кожного разу на своєму ієрархічному і структурно-логічному рівні. У практиці оновлення Системи обов'язково використовуємо загальні соціально-ноосферні принципи; загальні педагогічні принципи; принципи фізичного виховання і спорту; загальні методичні принципи; специфічні принципи фізичного виховання.

Загальні соціальні принципи: принцип загальної соціально-виховної стратегії суспільства; принцип всесторонньої підготовки майбутнього конкурентоспроможного фахівця як особистості до трудової та інших суспільно важливих видів діяльності; принцип всестороннього розвитку життєвих сил і здібностей кожного студента як вищої цінності суспільства.

Загальні педагогічні принципи: принцип індивідуального підходу; принцип фундаментальності підготовки; принцип гуманного виховання; принцип демократизації навчального процесу.

Загальні методичні принципи: принцип розвитку самостійної свідомості; принцип активної життєвої позиції; принцип доступності; принцип індивідуального поступового нарощування педагогічних дій; принцип системності.

Специфічні принципи фізичного виховання і спорту: принцип безперервності навчально-тренувального процесу на всіх етапах ЖЦ людини; принцип «гойдання маятника» – систематичне зменшення (збільшення) рівнів навантажень і відпочинку; принцип адаптивного біоенергетичного балансу динаміки навантажень; принцип дискретності й циклічності побудови занять і тренувань; принцип вікової, гендерної та загальноосвітньої адекватності спрямувань навчально-тренувального процесу; принцип біоенергетичного мислення і біоритмічного планування навчально-тренувального процесу та ін.

У проблемі *зсуву акцентів на акмеспрямовану самостійну роботу студентів* необхідно зосередити діяльність Системи на підготовці науково-методичного⁶ й організаційно-навчального забезпечення освітнього процесу й акменаправленої самостійної роботи студентів, яка повинна базуватися на новітніх організаційно-педагогічних принципах: реалізації *принципу гармонійного розвитку і біоенергоінформаційного акменаправленого самовдосконалення* студентства як відкритої біоенергоінформаційної системи, методології корпоративного педагогічного «менеджменту-маркетингу-логістики» [11–13]; суспільному і колективному антиципаційному мисленню⁷; ціннісних орієнтаціях; системі моральних принципів і етичних норм; позитивному соціально-психологічному кліматі; інтегрованій за рівнями Системи корпоративної педагогічної культури; рівності психічного і технологічного професійного здоров'я студентів і НПП; розвиненою матеріально-технічною і технологічною базами; достатньому ресурсозабезпеченню; адміністративним дотриманням Законів, які забезпечують здоров'я нації через Систему шляхом боротьби з правовим нігілізмом⁸; еволюцією моделі педагогічної культури взаємодії «інвайроментальна освітньо-виховна Система – Людина, соціум, нація»; умінням Людини адаптуватися до наявної соціокультурної ситуації в країні; акменаправленому самонавчанню та самоудосконаленню впродовж всього життя; введення в практику підготовки студентів-спортсменів новітніх ноосферних біоенергетичних технологій: «концентрації біоенергії», «біоенергетичного захисту» від зовнішнього впливу – адаптаційної «ноосферної біоіндиферентності»; біоенергетичного очищення

⁶ **Метод** (від грец. – «шлях дослідження, теорія, учення») – спосіб досягнення якої-небудь мети шляхом вирішення поставлених завдань; сукупність прийомів або операцій практичного, теоретичного освоєння (пізнання) дійсності. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

⁷ **Антиципація** (лат. – «передбачення, здогадка») – *заздалегідь складене уявлення про що-небудь*. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

⁸ **Нігілізм** (лат. nihil – «ніщо») – *заперечення загальноприйнятих цінностей*: ідеалів, моральних норм, культури, форм суспільного життя. Набуває особливого поширення в кризові епохи суспільно-історичного розвитку. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

організму; біоенергетичних настроїв; біоенергетичних систем живлення, релаксації та рекреації та ін. Представлення такого переліку діяльності Системи викликане проведеними нами дослідженнями зауважень споживачів, випускників ХНАМГ. Основні зауваження: недостатній інтелектуальний рівень у сферах сучасних технологій психофізичної адаптації в колективі; як правило, невміння користуватися словом – невиразність і незрозумілість мови, дикції, відсутність достатнього запасу слів, спеціальних термінів; недостатній граматичний рівень; недостатнє знання української й іноземних мов; слабке уміння чітко і зрозуміло формулювати проблему, висловлювати і захищати свої думки; невміння виконувати науково-методичні та дослідницькі пошуки; практичні проблеми з використанням комп'ютерних технологій; певні недоліки в манерах, відсутність звички дотримуватися правил етикету колективу; слабка психофізична спортивна підготовка.

На наш погляд, *педагогічна спрямованість Системи ноосферної освіти – це практична допомога в прагненні «особистості-студента» стати, бути і залишатися вчителем для себе*, що допомагало б студенту, майбутньому фахівцю долати конкуренцію, перешкоди і труднощі в своїй професійній роботі впродовж усього життя.

Досвід країн з високим рівнем і якістю життя, в яких недавню ситуацію можливо зрівняти з нашою країною, вчить, що *основний курс розвитку держав – власне, вітчизняне виробництво наукоємкої продукції*. Так, в нинішній період Японія вийшла на перше місце в Світі з виготовлення нових технологій, нових виробництв і якості життя. У наявності нова стратегія державного облаштування й інституційної системи суспільства. Головним в розвитку держави стає управління науково-технічним прогресом з опорою на наукоємні складові технологічного ЖЦ об'єктів і систем. Виникла, застосовується і широко розвивається нова форма організації виробництв і суспільного життя – технологічна на благо Людини. Її основою стали інформаційні й організаційні технології, що розвиваються на методологіях кібернетики і системного структурного аналізу.

Впровадження інституційної системи ноосферного біоенергетичної освіти в Україні дозволить прискорити якісний розвиток інституційної системи суспільства, державних інститутів та їх взаємодією з вищою, що призведе до виникнення нової якості, синергетичної емерджентності. Ми якісніше передаватимемо в практику суспільства знання, методології, методи і технології, що сприяють новий розвиток виробничих технологій. Подальший технологічний розвиток інститутів фізичної культури на базі ноосферного біоенергетичної освіти дозволить зробити свій внесок у здоров'я та якість життя людини, збільшення тривалості її життя.

2. АКМЕОЛОГІЧНІ ТА СИНЕРГЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ

Сфери виховання, освіти і навчання Людини охоплює наука – педагогіка. Реалізацією методів педагогіки і спеціальних наук ХНАМГ готує фахівців–професіоналів, яким вирішувати проблеми ХХІ ст., Світової Цивілізації як злагоди подальшого існування Людства. Всілякі кризи, що охопили світ, свідчать про те, що традиційна парадигма⁹ мислення і виховної освітньої діяльності на цей час втрачає свою спроможність. На рубежі ХХІ ст. відбувається зміна історичної парадигми розвитку Людського суспільства в еволюційну генодигму¹⁰ [2]. Зміна парадигми в генодигму являє собою наукову революцію. *Нова історична генодигма є проривом Людського Суспільства до керованої соціоприродної еволюції*, яку прогнозував і науково обґрунтував у науковій теорії про ноосферу¹¹ харківський вчений, *перший Президент Академії наук України Володимир Іванович Вернадський* [14]. Сучасні вчені дійшли до висновку, що корінні економічні і технологічні перетворення здатні запобігти глобальній катастрофі, але їх впровадження неможливе на засадах старого мислення. Пошук ціннісних орієнтацій в погляді на кризу техногенної цивілізації Людства призводить до необхідності переоцінки колишніх виховних, просвітніх і освітніх традицій, прийомів, методик. При цьому пошуки нового, акменарправленого, інноваційного мислення базуються на визнанні глибинного зв'язку між педагогічними системами, освітніми методиками, соціокультурним кліматом і ендосферою¹². Традиційна виховна й

⁹ **Парадигма** (від грец. *paradigma* – «приклад зразок»), у філософії, соціології – вихідна концептуальна схема, модель визначення проблем та їхнього вирішення, методів дослідження, які панують протягом певного історичного періоду в науковому співтоваристві. Зміна парадигм являє собою наукову революцію. Енциклопедична категорія. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

¹⁰ **Генодигма** (еволюційний аналог – парадигма) – початкова концептуальна схема, модель визначення проблем і їхнього рішення, методів дослідження в різних сферах наук, які за основу еволюції прийняли теорію генетичної енергоінформаційної єдності Світу акад. Астаф'єва Б. О. і теорію Періодичної Системи Всезагальних Законів Світу акад. Маслової Н. В., як еволюційний розвиток вчення про ноосферу першого президента Академії наук України В. І. Вернадського. *Генодигма* – від гр. *genos* □ англ. *genome* – «сукупність генів, які містять» + гр., німец. *di* – «подвійні» (з полярними зарядами +, -) + польськ. *gnigma* – «нижчі, неподільні на цьому рівні елементи» – *генодигнізма*, скорочено – *генодигма*. Авторський термін.

¹¹ **Ноосфера** (від грец. *noos* – розум і сфера) – *новий еволюційний стан біосфери, при якому розумова діяльність Людини стає вирішальним фактором її розвитку*. Поняття ноосфери уведене французькими вченими Е. Леруа і П. Тейяром де Шарденом (1927). В. І. Вернадський розвинув поняття про ноосферу як якісно нову форму організованості, яка виникає при взаємодії Природи й Людського Суспільства в результаті перетворюючої Світ творчої діяльності Людини, що опирається на наукові розробки і думки. Енциклопедична категорія. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

¹² **Ендосфера** (від грец. *endo* – «внутрішнього походження» і сфера) – новий еволюційний стан біосфери, при якому діяльність Людини походить від ендегенних причин, які лежать у внутрішньому середовищі біосфери й ендегенної еволюції Базового Геному Людини.

Ендегенний (від грец. *endo*... і ...ген) – внутрішнього походження; у медицині – те, що походить від причин внутрішнього середовища організму, у т.ч. Людини.

Екзогенний (від грец. *ekzo*... і ...ген) – зовнішнього походження; у медицині – те, що походить від причин зовнішнього середовища, яке знаходиться поза організмом Людини. Енциклопедична категорія. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

освітня система, що склалася в ХІХ ст. та оновлена для виконання соціального замовлення суспільства ХХ ст., пронизана імперативом¹³ підготовки «Людини-знання», яка володіє безмежним обсягом знань-інформації, тоді як Світ ХХІ ст. потребує «*Людини-розуміючої*», яка не тільки володіє безмежним обсягом знань-інформації, але й розуміє себе, акменаправлено самовдосконалюється, практично реалізує своє призначення в еволюції Світової Цивілізації, державного суспільства і культури як сучасних, так і майбутніх епох. Трансформація традиційної виховної та освітньої системи в ноосферну дозволить ліквідувати трагедію сучасної свідомості людей, яка полягає, на думку багатьох вчених, в розриві розуму, інтуїції (відчуття) та волі Людини [15].

У призмі сучасних поглядів ноосферної біоенергоінформаційної теорії еволюції Людської Цивілізації трансформуються і **головні вимоги до фахівця 21-го ст.**, які набувають нового ноосферного конкурентоздатного змісту: **конкурентоздатна професійна працездатність; чесність; гідність; відомість (знаність) у сфері фахівців вибраної професії в призмі ноосферної просвітницької генодигми** – фундаментальній формі розуміння Буття через природний генетичний код пізнання.

Соціологи і менеджери трудових ресурсів США в конкурсах на заміщення вакансій зазначають оцінюють такі позитивні характеристики конкурентоздатного фахівця: **фізичний стан** (вік, здоров'я, енергійність, зовнішність...); **підготовка та виучка** (кваліфікація, досвід, професійна працездатність...); **загальний розвиток** (рівень пам'яті, рішучість, швидкість реакції...); **особливі здібності** (рівень інтелекту, креативність, акменаправлене самовдосконалення, здібність до професійних технологій, емоційна рівновага, ...); **характер** (відвертість, наполегливість, впевненість у собі...); **інтереси** (до праці, наукові, кар'єрні, патріотичні...) [12]. Ми також зараховуємо до класу якісних характеристик конкурентоздатного фахівця: в призмі загального розвитку – **розум**; у призмі особливих здібностей – **інтуїцію та відчуття**; у призмі характеру – **волю** як три головних чинника, які формують свідомість сучасної Людини й конкурентоздатного фахівця.

У формуванні цього спектра вимог з метою підвищення рівня професійної підготовки конкурентоспроможного фахівця у виховній і освітньо-педагогічній системах ХНАМГ необхідно особливу увагу приділяти інтелектуальному, морально-етичному, культурному й професійному розвитку студентства, зростанню творчої самодіяльності та акменаправленого самовиховання. Тому, для вирішення цих завдань необхідно ввести нові міждисциплінарні галузі знань в освітньо-виховний простір ХНАМГ – **акмеології та ноосферної синергетики**.

Акмеологія – вивчає **закономірності розвитку й саморозвитку Людини, розвиток творчої готовності до професійної діяльності** [1]. Практичний інтерес становлять розвиток і саморозвиток студентів,

¹³ **Імператив** (від лат. imperativus – «наказовий») – вимога, наказ, закон. В І. Канта в «Критиці практичного розуму» – загальнозначуще етичне розпорядження, у протилежність особистому принципу (максиму); гіпотетичний імператив має силу лише за певних умов, **категоричний імператив – безумовний принцип поведінки**. Енциклопедична категорія. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

формування акменавправленого самовиховання, творча готовність студентів до професійної конкурентоспроможної діяльності. Із предметних сфер акмеології виділяємо освітнянський розвиток (еволюцію) і виховання **духовно-моральних, психофізичних і технологічних якостей**.

Ноосферна синергетика¹⁴ – нова генодигма в природознавстві, соціальних і гуманітарних науках на засадах інтеграції та кооперації фундаментальних наук та їх методів шляхом застосування положень теорії генетичної енергоінформаційної єдності Світу (ТГЕіЄС) в еволюції наукових теорій і, як наслідок, еволюції виховання, навчання й освіти Людини [3–7]. Ноосферна синергетика (НС) займається **дослідженням і вивченням систем, що складаються з багатьох підсистем різної природи**. НС спирається на методи, однакові для різних галузей предметних знань, вивчає складні «багатокомпонентні» нелінійні системи. На відміну від кібернетики, що розробляє алгоритми й методи керування системою за заданими параметрами, **ноосферна синергетика досліджує і вивчає самоорганізацію нелінійних систем** на засадах еволюції Базового геному Світу, Періодичної Системи Всезагальних Законів Світу та універсальної закономірності ноосферної еволюції несвідомих психічних процесів, за Шваньовою І. М. [5, 6], у площині соціальної психології, при довільній зміні керуючих структур, факторів і параметрів. Інтеграцією сфери діяльності наукових напрямків акмеології та ноосферної синергетики займається **ноосферна акмеосинергетика** (авт. термін). **Ноосферна акмеосинергетика** (НАС) системно інтегрує ноосферне вчення й природничонаукове, гуманітарне, технологічне в самостійне НАС знання з конкретізацією його теоретично-прикладного значення – направленістю на конкретну Людину. Теоретико-прикладний науковий напрямок інновацій самоорганізації НАС систем відбувається шляхом керування ззовні та зсередини керованими структурами, факторами і рівнями параметрів підсистем і елементів. В освітнянсько-педагогічній системі ХНАМГ акмеосинергетика набуває напряму **ноосферної соціопедагогічної акмеосинергетики** (НСпАС). Траекторія НСпАС носить нелінійний поступальний характер. Зв'язок між «стартовою» та «фінішною» фазами завжди повинен мати прогресивний, модельований і випереджаючий характер. Як зазначає А. О. Деркач: «Звичайний еволюційний розвиток має рух з минулого в майбутнє. У акмеології – з **сьогодення і майбутнього назустріч один одному**» [1, С. 186].

Що є чинниками еволюційного розвитку НСпАС? Використаємо для відповіді на це питання погляд академіка АМН СРСР та РАМН Ваїля Петровича Казначеева, який вважає, що важливим чинником еволюції є фіксація зростання в соціально-еволюційних процесах людства низки

¹⁴ **Синергетика** (від грец. «син» – су –, «спільно» і «ергос» – дія), **сумісна, спільна дія**, як наука створена проф. університету Штутгарту Германом Хакеном, міждисциплінарний напрям, який займається вивченням систем, що складаються з багатьох підсистем різної природи (електронів, атомів, молекул, кліток, нейронів, механічних елементів, органів тварин, людей, транспортних засобів і т.д.), і виявленям того, яким чином взаємодія таких підсистем призводить до виникнення просторових, тимчасових або просторово-часових структур у макроскопічному масштабі. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>. **Ноосферна синергетика** (авт. термін).

монадних¹⁵ асиметрій, головна з них *технократичний переки́с в єдиному напрямі знань* – «інтелектуальна чорна діра». Технократичний переки́с у напрямі знань він відзначає в соціальній свідомості та суспільному інтелекті. Його орієнтовна оцінка наукових знань: 95% – знання про природний і неживий, штучний? «косний» світ; 5% – знання про живу речовину, про біосферу і Людину; *лише 1% – знання про інтелект Людини* [15]. «Інтелектуальна чорна діра» – це розрив, що збільшується, між наростаючою швидкістю негативних антропогенних дій¹⁶, швидкістю змін у живій речовині біосфери (у т.ч. людстві) та швидкістю їх пізнання. Наприклад: в атмосфері Землі містяться парникові гази (вуглекислий газ, метан та ін.), які поглинають сонячне інфрачервоне випромінювання, і чим більше в атмосфері таких газів, тим більше вони утримують в собі тепло. Це викликає парниковий (оранжерейний) ефект, що несприятливо впливає на клімат і викликає глобальне потепління. Останніми роками вміст парникових газів в атмосфері Землі зростає, що може призвести до екологічної катастрофи.

Предметна сфера НСпАС: розвиток і акмеосаморозвиток індивідуума – головного об'єкта НСпАС (студента, НПП, педагогічних менеджерів та ін.) та груп індивідуумів; закономірності, механізми й процеси ефективного, діяльнісного досягнення ними творчих вершин «піраміди ноосферної якості»; дослідження процесів поетапного, пофазного за моделлю ноосферного гелікоїда становлення конкурентоздатного фахівця. Основні категорії НСпАС: *ноосферний професіоналізм діяльності, професіоналізм особистості й компетентність професійна. Професіоналізм діяльності* НСпАС – якісні характеристики суб'єкта праці, що відображають високу ноосферну професійну кваліфікацію і компетентність, різноманітність і рівень ноосферної якості професійно важливих та індивідуально-ділових навиків і умінь, розманітність ефективних професійних знань, заснованих на творчих рішеннях, володіння сучасними технологіями творчих рішень, гуманістичну спрямованість на розвиток особистості, мотиваційну сферу й ціннісні орієнтації професійного розвитку. *Професіоналізм особистості та компетентність професійна* – сукупність особистісних характеристик суб'єкта праці, що відбиває рівень єдності професійно важливих та особистісно-ділових якостей, високий рівень креативності, мотиваційну сферу і ціннісні ноосферні орієнтації, *духовно-моральні, психофізичні, технологічні та практичні бажання* конкурентоздатного фахівця до вирішення професійних завдань із високою ефективністю і продуктивністю, направлені та подальший еволюційний розвиток. *НСпАС професіональна* – сукупність високої результативної діяльності студентів і НПП у взаємозв'язку з технічними засобами навчання, послідовністю й алгоритмом

¹⁵ **Монада** (від грец. monas, monados – «одиниця, єдине») – поняття, що позначає в різних філософських ученнях основоположні елементи буття: число в піфагореїзмі; єдине в неоплатонізмі; єдиний початок буття в пантеїзмі Дж. Бруно; психічно активна субстанція в монадології Р. Ст. Лейбніца, що сприймає і відображає іншу монаду і весь Світ («Монада – дзеркало Всесвіту»). *Єдність двох протилежностей*. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

¹⁶ **Антропогенні дії на Природу Землі – різні форми впливу діяльності Людини на Природу.** Антропогенні дії охоплюють окремі компоненти Природи Землі та природні комплекси. Кількісною та якісною характеристикою антропогенних дій є антропогенне навантаження. Антропогенні дії можуть носити як позитивний, так і негативний характер; останнє викликає необхідність у застосуванні спеціальних природоохоронних дій. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

викладання навчальних предметів, кредитно-модульної системи оцінювання, еволюцією системи освітянсько-виховного середовища ХНАМГ. НСпАС вводить категорії: «непривабливої корисності», «індиферентності системи», «педагогічного менеджменту» (ПМд), «педагогічного маркетингу» (ПМр), «педагогічної логістики» (ПЛог), «рівня діяльності», «вершини діяльності», «науково-педагогічного рівня і потенціалу», семибальну систему оцінок ноосферних рівнів якості, «суб'єктно-духовного рівня і потенціалу», «умови», «фактори і мотивації продуктивної діяльності» та ін. [13]. **Гуманістична педагогічна позиція** в НСпАС розглядається як інтегральна характеристика педагогічної еволюції системи освітянсько-виховного середовища ХНАМГ через призму виховної роботи, обумовленої єдністю трьох принципів: **ненасильство**, яке ґрунтується на прийнятті моральних цінностей суспільства й освітнього простору Академії; **суб'єктність** та **особистісна взаємодія**. У той же час потребують ноосферної трансформації основоположні принципи психолого-педагогічної науки – безперервність, науковість, виховна доцільність; діагностико-прогностична науковість, прогностичність і гуманістична орієнтація; принципи пріоритету потреб, мотивів та інтересів цілісності індивідуума¹⁷, всебічного розвитку Людини ХХІ ст. в плинні оздоровчої спрямованості; наступності цілей і зв'язку психофізичного виховання з іншими видами діяльності: – професійною, навчальною, побутом, дозвіллям, відпочинком та ін.; концепція гуманізації освіти; концепція педагогічного скринінгу і моніторингу якості навчально-виховної діяльності студентства і НПП; педагогічна концепція особистісно-діяльнісного підходу до проблем ноосферного виховання, просвіти і навчання, де засобом підвищення професійної мотивації студентів у процесі навчання є комплексний підхід включення у цей процес усіх видів діяльності: психофізичної, інтелектуальної, вольової, емоційної та практично-технологічної, у призмі суб'єктивних проявів поведінки різних соціальних типів студентів, які наведені в табл. додатка 1.

НСпАС оперує виховними, культурологічними, морально-етичними установками й педагогічними технологіями: як уміння керувати поведінкою, включаючи міміку й пантоміміку; уміння керувати своїм емоційним станом і створення мажорної обстановки, зняття зайвої психічної напруги й т.п.; володіння технікою мовлення, шляхом регулювання фонаційного подиху, голосу, дикції, темпу мовлення; технологіями ПМд, ПМр і ПЛог. Необхідно ввести у навчальні плани дисципліни «Управління професійної працездатності» розділ «Основи акмеосинергетики», також створити в бібліотеці ХНАМГ тематичний розділ «Інноваційна педагогіка та еволюція педагогічних технологій», а в методичному відділі академії – сектор ноосферної соціопедагогічної акмеосинергетики педагогіки вищої школи. Впровадження зазначеного комплексу дій дасть нову якість ХНАМГ у сферах виховання, освіти і навчання в метах входження Української вищої освіти до Європейського освітянського простору, міжнародного іміджу і рейтингу ХНАМГ.

¹⁷ **Індивідуум, індивід** (від лат. *individuum* – «неподільний, *особливий*»), 1) особливий, самостійно існуючий організм; 2) *окрема Людина; особа, студент*. Енциклопедична категорія. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

3. ГЕНОДИГМА ПЕДАГОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ

Наступила ера біоенергоінформатизації, генної комунікації та систем ієрархічної єдності, які наполегливо вимагають нової філософії освітньо-виховного простору ХНАМГ, зміни парадигми педагогічного мислення на генодигму педагогічного мислення. На думку акад. Маслової Н. В., *виховання мислення й акмеонаправленого самовдосконалення на сучасному етапі має ідеалом цілісність – цілісне сприйняття Людиною себе й оточуючого Всесвіту*. Виховання цілісного мислення базується на уявленні про єдність Всесвіту і Людини, як його частки [2, 3–7]. Це основне положення генодигми еволюції на Землі, яке констатовано В. І. Вернадським щодо «еволюційного прояву людського розуму як природного явища еволюції палеонтологічного¹⁸ процесу, що створив мозок Людини і те соціальне середовище, в якому створюється, як еволюційний природний процес, наукова думка, нова геологічна свідомо спрямовуюча рушійна сила» [14].

У книзі «Космопланетарний феномен Людини» академік медицини В. Казначеев вперше висунув гіпотезу про «... створення людського розуму як біологічного комп'ютера провідникового типу з наявністю в кожній клітині-нейроні мозку Людини польових структур: спільно зі світобудовою білково-нуклеїнових форм живої речовини, до якої належить все живе на Землі: від вірусів і бактерій до ссавців і Людини, існують й інші світобудови живої речовини, зокрема польові структури, що, можливо, взаємодіють з білково-нуклеїновим світом симбіозно¹⁹ або якимось інакше. При цьому польові форми організації живої речовини можуть мати інші енергетичні джерела життєдіяльності та, ймовірно, інші просторово-часові континууми» [15].

Прийнявши таку гіпотезу, В. Казначеев припустив, що близько 3-4 мільйони років тому в космопланетарному середовищі відбувалися якісні глобальні процеси, швидше за все це були флуктуації космопланетарних електромагнітних польових структур, які призвели до різкої зміни частоти і напрямку дії геофізичного поля Землі. У біосфері Землі відбулася глобальна планетарна подія: «режим роботи» біокомп'ютерів гомінід²⁰ і всієї їх психологічної організації одночасно в декількох географічних регіонах Землі вибухоподібно змінився. *Польові ансамблі нейронів мозку кожного гомініда стрибкоподібно об'єдналися в єдину польову субстанцію*. Виникла колективна, єдина в своєму роді польова організація субстанції – розумна форма живої

¹⁸ **Палеонтологія** (палео, від грец. palaios – «стародавній»; онтологія, від грец. on, ontos – «сущє» і logos – «слово» учення») – розділ філософії, вчення про буття, частина складних слів, яке вказує на зв'язок із старовиною, наука про вимерлі рослини і тварин (що збереглися у вигляді викопних залишків, відбитків і слідів їх життєдіяльності), про зміну їх у часі та просторі, про всіх доступних вивченню проявах життя в геологічному минулому.

¹⁹ **Симбіоз** (грец. symbiosis – «сумісне життя») – форма сумісного існування двох організмів різних видів, включаючи паразитизм (антагоністичний симбіоз). Часто симбіоз взаємовигідний для обох симбіонтів (мутуалістичний симбіоз): напр., симбіоз між раком-відлюдником і актинією, між тваринами (людиною) і мікроорганізмами, створюючими нормальну кишкову флору. Енциклопедична категорія. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru

²⁰ **Гомініди** (від лат. homo – «людина») – сімейство заgonу приматів (людиноподібних). Включає Людину сучасного типу (Homo sapiens) й історичних людей: пітекантропів, неандертальців і, ймовірно, деяких вищих приматів типу австралопітеків. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

речовини. Члени такої організації (гомініди) стали упевнено освоювати форми навколишнього середовища до своїх потреб, що сприяло становленню трудової діяльності, мови і символічних форм культури. За підтвердження цієї гіпотези В. Казначеев вважає виявлені в Африці та Якутії кам'яні знаряддя первісної Людини, вік яких складає близько $\approx 3,2$ мільйона років, і наслідки магнітної аномалії в районі Якутська, вік якої $\approx 3-4$ мільйонів років. Згідно із запропонованою гіпотезою В. Казначеев зазначає, що на планеті Земля **Людина виникла й еволюціонує як особлива, розумна космопланетарна форма живої речовини і польової організації живої речовини**. На його погляд, польова організація живої речовини не зникла і до цього дня, але прийняла нові форми [15].

Тому, з педагогічної точки зору, в першу чергу, в пліні ноосферного акмеосинергетичного напрямку педагогіки потрібно сформувавши тип **нового студента-інноватора**, не як поглинача знань, що піклується тільки про розвиток свого інтелекту, але як духовного вихователя і наставника, «Вищого Вчителя свого Я» – внутрішнього біокомп'ютера [16]. Тільки в поєднанні, симбіозі «Я»–Людини з власним біокомп'ютером є можливість створити всі необхідні умови для індивідуального прояву особистості й використання «польового Космічного розуму» шляхом використання шостого відчуття Людини – польового (інтуїтивного) сприйняття інформації з навколишнього середовища. Цей симбіоз буде постійно збагачувати внутрішній світ студента, який еволюціонує в ендосферному етичному, ноосферному вихованні, навчанні та ноосферній просвіті ХНАМГ.

Є вислів: **«Вчитель, виховай учня, щоб було у кого потім вчитися»**. У цьому вислові має місце спільний процес навчання. НПП передає свої знання, досвід студентам. Студенти мають бути готовими прийняти знання НПП. Але **студенти повинні вчитися так, щоб в майбутньому стати джерелом власних знань, особистих знань, а не передавачами чужих**.

Першорядним завданням, яке повинен вирішити студент-інноватор нового покоління, є навчання новому ноосферному мисленню і методам пізнання на базі знань, навичок і вмінь елементів генодигми і теорії генетичної біоенергоінформаційної єдності світу, теорії універсальної закономірності ноосферної еволюції несвідомих психічних процесів, за Шваньовою І. М. [2–6], які дозволять студентам розуміти, самостійно розглядати й досліджувати ендогенні й екзогенні явища Всесвіту цілісно і в динаміці.

Якими ще уміннями повинен володіти студент-інноватор? Головне – уміти любити Людей так, як він би хотів, щоб любили його. Безумовно сприймати Світ, Природу і Людину з позицій ноосферного цілісного мислення. Студент-інноватор нової генерації повинен уміти оцінювати ситуацію, своє «Я» і трансформувати негативні проблеми в позитивні настрої [1618]. По суті, **студент-інноватор повинен стати практичним ноосферним менеджером-психологом**, що є основою його майбутньої управлінської професійної діяльності. Він повинен мати акмеосинергетичні властивості талановитого менеджера: мати довгострокову стратегію планування своєї ноосферної науково-навчальної діяльності; чітку ієрархію

реальних навчальних цілей з акцентом на використання своїх сильних сторін; визнавати й підтримувати колегіальність управління та взаємного акменаправленого самоудосконалення; мати здатність сприймати критику й усвідомлено підтримувати ініціативи кафедр і деканату. Такий підхід визначає й інші уміння студента-інноватора: не нашкодити здоров'ю, своїй психіці; мотивувати в себе креативне, цілісне сприйняття Світу, прагнення до творчості й акменаправленого самовиховання протягом всього життя.

4. СОЦІАЛЬНА НООСФЕРНА АКМЕОСИНЕРГЕТИКА.

4.1 Ефективність і рівні якості еволюції генодигми конкурентоздатного фахівця ХХІ століття в ХНАМГ

Згідно з Положенням про державний ВНЗ, відповідальність за якість виховної, освітньої та конкурентоспроможної професійної підготовки майбутніх фахівців несе кожен ВНЗ на засадах самоорганізації. По відношенню до студентства самоорганізація навчально-педагогічної діяльності ВНЗ у межах Болонської угоди трансформується в ефективну акменаправлену самоорганізацію кожного студента. *Акменаправлена самоорганізація студента – це властивість освітньо-виховної системи студента еволюціювати, змінювати свою структуру, параметри, алгоритми функціонування (орієнтацію поведінки) з метою підвищення ефективності виконання своїх навчально-освітніх функцій для здобуття ефективної, акменаправленої еволюції в освітньо-виховному просторі ХНАМГ і отримання нової акмесинергетичної системної якості конкурентоздатного фахівця* (рис. 2). Розглянемо два ієрархічних підхода в системній оцінці рівнів якості: перший у зв'язку з методологією теорії ефективності; другий у зв'язку з новітньою генодигмою керованої соціоприродної ноосферної еволюції, навчання новому ноосферному мисленню і методам пізнання на базі генодигми і теорії генетичної біоенергоінформаційної єдності світу, теорії Періодичної Системи Всезагальних Законів Світу, теорії універсальної закономірності ноосферної еволюції несвідомих психічних процесів.

Перший підхід пов'язаний з методологією теорії ефективності. У сучасній практиці оцінювання й атестації конкурентоздатного фахівця не використовують методологію теорії ефективності [19, С. 209–245; 20, С.62–71]. Розглянемо деякі аспекти теорії ефективності в площині системної оцінки якості. Ефективність визначається безліччю різних за своєю природою чинників. Під чинником розуміють рушійну силу якого-небудь процесу, явища або умову, яка впливає на той або інший процес, явище. Ефективності еволюції студента в освітньо-виховному середовищі ХНАМГ залежить від якісної реалізації взаємодії трьох груп чинників: умов функціонування, засобів функціонування та якості функціонування. Емпірично *в теорії ефективності встановлені рівні якості*, що отримали назву: **стійкість, завадостійкість, керованість, здатність, самоорганізація.**

Рис. 2 – Ефективність еволюції конкурентоздатного фахівця ХХІ ст. у ХНАМГ

Першим рівнем якості є стійкість – «R-якість». Стійкість об'єднує такі властивості, як стійкість до дії зовнішніх чинників, збалансованість, стабільність, гомеостаз (здатність повертатися в рівноважний стан при виході з нього під дією зовнішніх чинників), надійність, живучість і т.п.

Другим рівнем якості еволюції студента є завадостійкість – «I-якість». Перешкодостійкість – це здатність об'єкта (системи) без кривотлумачень сприймати і передавати каналами зв'язку повідомлення, інформаційні потоки, здатність системи протидіяти перешкодам.

Третім рівнем якості еволюції студента є керованість – «C-якість». Керованість – це здатність об'єкта (системи) переходити за необхідний час з одного стану в інший стан (потрібний) під впливом керованих дій. Керованість забезпечується, перш за все, наявністю прямого і зворотного зв'язків, які служать для передачі команд управління, отримання повідомлень про розузгодження реального (фактичного) і необхідного стану об'єкта (системи). Керованість об'єднує такі властивості як гнучкість управління, оперативність, точність, швидкість дії, інерційність та ін.

Четвертим рівнем якості еволюції студента є **здатність – (А-якість)**. Здатність – це можливість оперативно і без перешкод вирішувати ті або інші завдання, досягати тих або інших результатів. Цю якість об'єднує сукупність властивостей, що визначають функціональне призначення об'єкта (системи): продуктивність, потужність, забезпеченість ресурсами і т.д. Здатність є визначальною при введенні поняття ефективності студента-інноватора, операцій і процесів освітньо-виховної діяльності. Здатність студента-інноватора відображає потенційну можливість вирішити завдання, тобто його потенційну ефективність.

П'ятим рівнем якості (найвищим в теорії ефективності) еволюції студента є **самоорганізація – (Л-якість)**. **Самоорганізація – це здатність системи змінювати свою структуру, параметри, орієнтацію поведінки в цілях підвищення ефективності виконання своїх функцій**. Компонентами цієї властивості є: свобода вибору рішень, здібність до адаптації, самонавчання, розпізнавання ситуацій і т.п. [20, С. 18–24]. Принцип свободи вибору рішень передбачає вибір не єдиного, а декількох прийнятних рішень. Залежно від ситуації, що складається при виборі рішення, на певному етапі залишається можливість повернутися до попереднього кроку і змінити раніше ухвалене рішення так, щоб залишалася свобода вибору на подальших кроках. Цим забезпечується гнучкість управління, яка реалізується шляхом застосування другого ієрархічного системного підходу у вирішенні проблем впровадження інноваційних систем й істотно підвищує його ефективність.

На рис. 3 схематично показана модель ієрархії рівнів якостей теорії ефективності. Таке відображення моделі ієрархії рівнів якостей різної складності означає наступне: студент-інноватор, якщо володіє якою-небудь якістю, то одночасно він володіє і якістьми нижчого рівня простішими, але не володіє якістьми більш високого рівня складнішими. Напр., якщо студент-інноватор володіє **С-якістю**, то він володіє і **Р-якістю** і **І-якістю**, але не володіє **А-якістю** і **Л-якістю**; а об'єкт (система), що володіє **Л-якістю** (якістю самоорганізації), має всі перераховані рівні якостей. Умови функціонування якості функціонування та засоби функціонування (рис. 2) істотним чином впливають на якість студента-інноватора (рис. 3), на засоби використання якостей студентства, а отже, впливають на ефективність функціонування освітньо-виховної системи студента-інноватора й освітньо-виховної системи ХНАМГ.

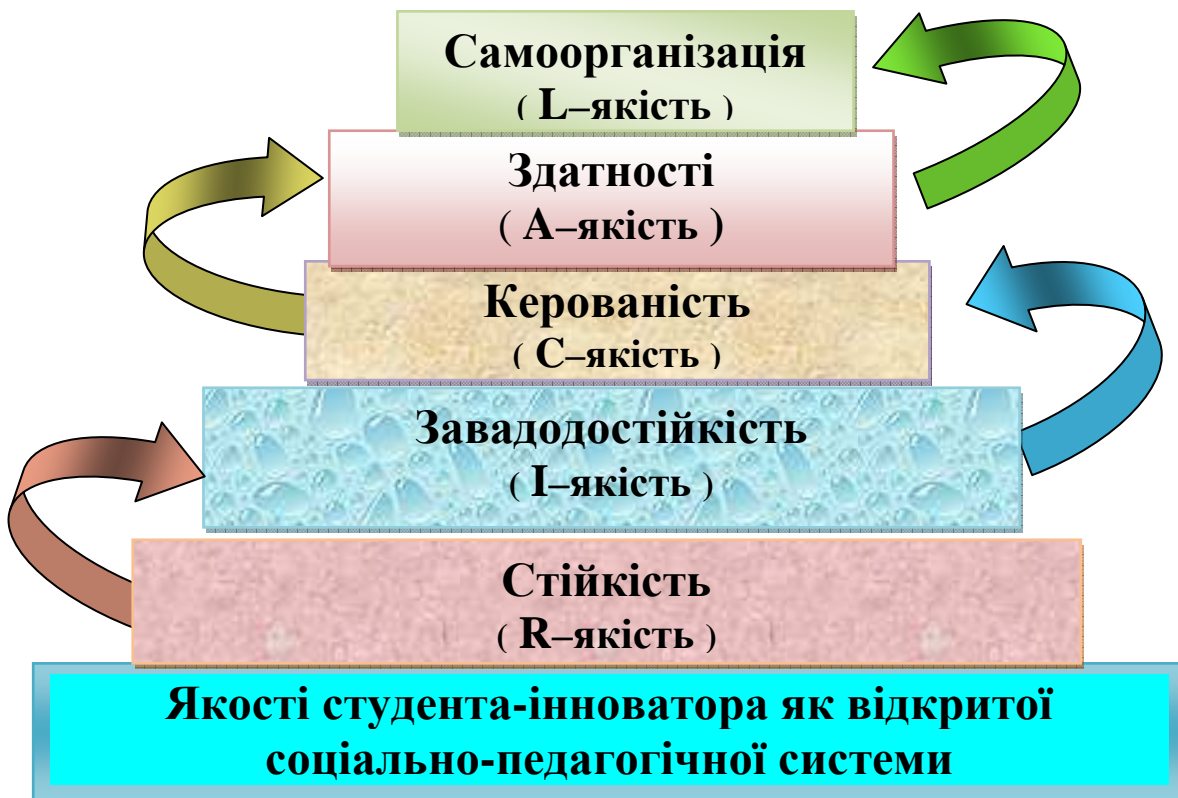

Рис. 3 – Ієрархія рівнів якостей студента-інноватора в призмі теорії ефективності

Другий підхід пов'язаний з новітньою генодигмою керованої соціоприродної ноосферної еволюції та соціальної ноосферної кваліметрії²¹. Використовує аспекти соціальної ноосферної кваліметрії та ноосферного системного аналізу. *Соціальна ноосферна кваліметрія (СНК) – частина синтетичної кваліметрії як міждисциплінарного наукового синтезу в задумі науки про вимірювання і оцінку якості будь-яких об'єктів і процесів, що входять у простір ціннісного ноосферного світоосвоєння Людини.* Детальне теоретичне і методологічне дослідження СНК наведено в роботі [22].

Відмінні особливості синтетичної ноосферної кваліметрії:

- *приспосовання та узагальнення всіх видів вимірювань і оцінки якості;*
- *орієнтація синтетичної кваліметрії не тільки на кількісну, але й на «якісну», семантико-ціннісну оцінку з включенням в систему кваліметричних класифікаційних шкал (іменованих, таксономічних або номінальних);*
- *синтез двох основних концепцій вимірювання в прийнятій концепції вимірювань якості: концепції вимірювання як вимірювання величини і концепції вимірювання як процедури приписування чисел для представлення якостей відповідно до певних законів;*
- *синтетична семантична кваліметрія – вимірювання якостей як процедура приписування семантичних, «смыслових» одиниць оцінної шкали якості; аксіоматика побудови семантичних шкал за групами якостей;*

²¹ **Кваліметрія** (від лат. qualis – «який за якістю» і грец. metreo – «вимірюю») – галузь науки, що вивчає і реалізовує *методи кількісної оцінки якості продукції*. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

- *«поняття міри якості»* як відображення якості або підмножин якостей як системи на безліч чисел або семантичних одиниць (в останньому випадку «поняття міри якості» виступає як семантична міра якості);

- *зарахування до основних типів «поняття міри якості» відображень шкалування і згортання*, відповідно до якого одна властивість може вимірюватися декількома показниками (напр., векторними), і, навпаки, декілька властивостей може вимірюватися однією мірою;

- *вчення про принцип віддзеркалення якості процесів як результатів включення* в теорію якості складних систем *теорії циклів і системогенетики* з відповідними системами законів, що дозволяють глибоко розкрити *взаємозв'язки в єдності «простору–часу–якості» як в еволюції, так і в функціонуванні систем – об'єктів кваліметрії*;

Соціальна ноосферна кваліметрія – найважливіша частина теоретико-методологічного базису сучасної ноосферної науки, у т.ч. – соціології як науки про суспільство, соціальні системи і соціальні спільності, Людину-індивідуума, створені Людиною соціальні інститути, процеси, події та явища. СНК відображає в собі всю піраміду синтетичної кваліметрії, використовує багатство її методологічного змісту і *є кваліметричною основою ноосферного системного аналізу та ноосферної типології*.

Ноосферний системний аналіз (НСА) є методологією пізнання в призмі системності, загальних властивостей Ноосфери як форми існування біоенергоінформаційної матерії. НСА досліджує якість процесів як результатів включення в теорію якості складних систем **теорії циклів і системогенетики**. НСА дозволить глибше розкрити взаємозв'язки *єдності форм існування матерії в «просторі–час–рус–структурованості–процесах–подіях–явищах–якості» як в еволюції, так і в функціонуванні систем – об'єктів кваліметрії*.

Кожна з властивостей якості об'єкта (складна або проста) є якісною характеристикою об'єкта (системи). Якісна характеристика у свою чергу може містити визначену міру²² певної властивості, величину якої визначає показник. **Показник властивості якості** – це *кількісна* характеристика (*міра*) цієї властивості; значення (величина) показника має бути тим більше, чим більше визначена міра певної властивості. Відображення міри властивості проводиться за допомогою шкалування. **Шкалування** – *це процес відображення за заданими правилами емпіричних множин у формальні*. Під емпіричною множиною розуміємо будь-яку сукупність реальних об'єктів (людей, тварин, явищ, властивостей, процесів, подій), що знаходяться у визначених стосунках один з одним. Ці стосунки можуть бути представлені 4-ма типами емпіричних операцій: 1) *рівність* (рівно–нерівно); 2) *ранговий порядок* (більше–менше); 3) *рівність інтервалів*; 4) *рівність стосунків*.

За природою емпіричних множин шкалування ділиться на два види: *фізичне і суб'єктивне (психологічне)*. При шкалуванні обов'язковою умовою є взаємооднозначна відповідність між елементами емпіричної та формальної

²² **Міра** – філософська категорія, що *виражає діалектичну єдність якості й кількості об'єкта*; *вказує межу*, за якою зміна кількості спричиняє зміну якості об'єкту і навпаки. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

множин. Це означає, що кожному елементу емпіричної множини повинен відповідати тільки один елемент формальної множини, і навпаки. При цьому взаємоднозначна відповідність типів стосунків між елементами обох множин (ізоморфізм²³ структур) не обов'язкова. У разі ізоморфності цих структур проводиться пряме (суб'єктивне) шкалування. За відсутності ізоморфізму проводиться непряме (об'єктивне) шкалування.

Підсумком шкалування є побудова шкал (лат. *scala* – «сходи»), тобто деяких знакових (числових) моделей досліджуваної реальності, за допомогою яких можна цю реальність виміряти. Таким чином, **шкали є і моделями і вимірювальними інструментами** (рис. 4). Відношення між елементами емпіричної множини і відповідні допустимі математичні операції (допустимі перетворення) обумовлюють рівень шкалування і тип отримуваної шкали. Першому, найбільш простому типу стосунків ($= \neq$) відповідають малоінформативні **шкали найменувань**, другому ($> <$) – **шкали порядку**, третьому ($+ -$) – **шкали інтервалів**, четвертому ($x :$) – **шкали стосунків**.

Згідно з методом аналогій кількісні та якісні оцінки, що відповідають генодигмі шкалування й кластеризації еволюції Базового Геному Світу, можливо застосовувати для кваліметричної оцінки еволюції будь-яких систем (рис. 4), в яких еволюція (розвиток) призводить до переходу системи **станом А** в систему **станом В** (соціальної системи студент, група студентів), у призмі оцінки їх ефективності за основними параметрами: **якості, продуктивності й надійності** [21].

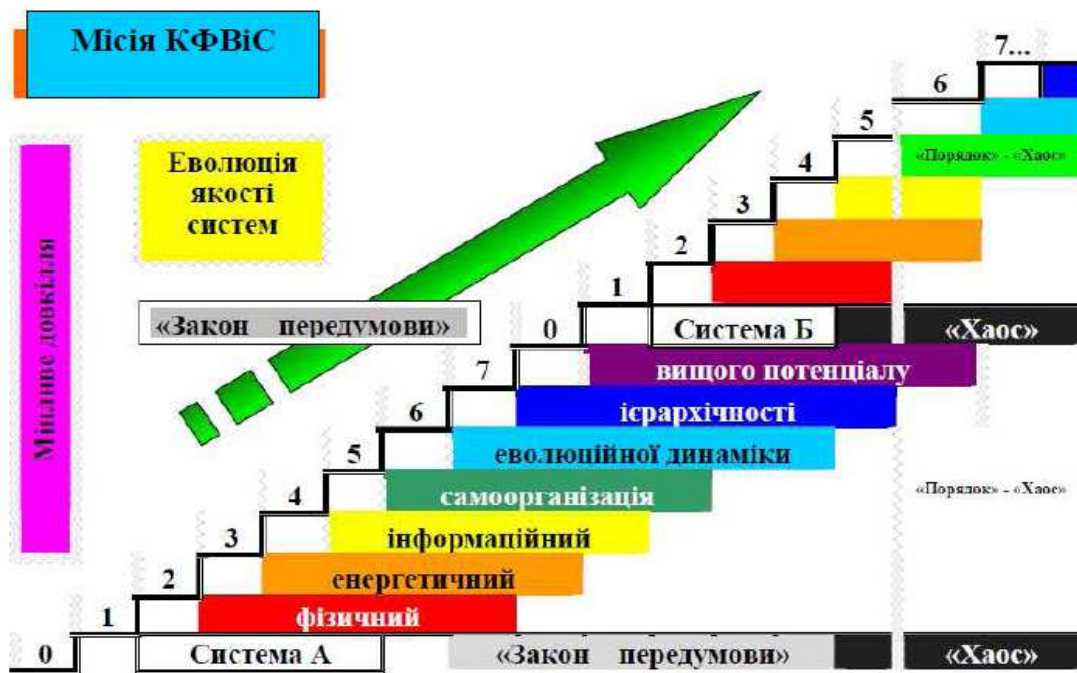

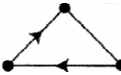

Рис. 4 – Еволюційні сходинок (шкала-модель) ефективності й рівнів якості акменалправленого сомовдосконалення та навчально-виховної діяльності КФВіС, ХНАМГ як процесу еволюції

²³ **Ізоморфізм** (від грец. *isos* – «рівний, однаковий» і грец. *morphe* – «форма») – поняття сучасної математики, що уточнює широко поширене **поняття аналогії, моделі. Ізоморфізм – відповідність (відношення) між об'єктами, що виражає тотожність їх структури (будови).** Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

Для пояснення побудови і формування шкали-моделі стисло розглянемо Базовий Закон Передумови – правило генетичної послідовності будь-якого структурно-функціонального стану систем. Це правило інтегрує сім базових еволюційних динамік: будь-яка нова система має еволюційно передуючу їй систему, **яка пройшла 7 рівнів зростання після 0 рівня** (рис. 4): «0–рівень» – дія Закону Передумови (сірий); «1–рівень» – фізичний (червоний); «2–рівень» – енергетичний (помаранчевий); «3–рівень» – інформаційний (жовтий); «4–рівень» – самоорганізації (зелений); «5–рівень» – еволюційної динаміки (блакитний); «6–рівень» – ієрархічності (синій); «7–рівень» – вищого потенціалу (фіолетовий). Кольорова гама наведена в послідовності кольорів спектра світла, що вербально російською – «Каждый Охотник Желает Знать Где Сидит Фазан». Кожна перша літера цієї приказки вказує на колір спектрального світлового випромінювання по довжині хвилі, російською – «Красный, Оранжевый, Желтый, Зелёный, Голубой, Синий, Фиолетовый». Еволюційна модель (рис. 4), із Законом Передумови становить еволюційні сходи (шкалу-драбинку) рівнів якості еволюціонуючих систем.

Система станом А повинна пройти усі стадії еволюції (розвитку від 1-ої до 7-ої) і тільки після цього зможе здійснити квантовий перехід, «стрибок» у пражей якісних змін в систему станом В. Система А є історією для системи В, а система В володіє по відношенню до системи А емерджентними властивостями – **має нову якість**, якої немає в жодному елементі й у системі А. Виникнення і визрівання в системі А емерджентних (якісних) властивостей системи В є метою (місією) системи станом А, підготовкою її до пере-ходу на новий рівень розвитку [21, С. 54].

Таблиця 1 – Позначення Законів і рівнів якості ноосферної ієрархії систем

Рівень Буття	Групи Законів рівнів якості	Символи Законів рівнів якості	Колір Законів рівнів якості
7	Закони Вищого потенціалу		Фіолетовий
6	Закони ієрархії		Синій
5	Закони еволюції		Блакитний
4	Закони самоорганізації		Зелений
3	Закони інформації		Жовтий
2	Закони енергій		Помаранчевий
1	Закони елементів		Червоний
0	Закон Передумови		Сірий

Тому маємо право прийняти як назву рівні еволюційних динамік Законів якості та застосувати символи ноосферної теорії для позначення рівнів якості ноосферної ієрархії систем²⁴ як 8-ми рівнів Буття, 8-ми рівнів еволюції акменаправленого самовдосконалення (табл. 1) Пряме, або суб'єктивне, шкалування є процесом відображення емпіричної множини у формальну при взаємооднозначній відповідності (ізоморфізму²⁵) структур цих множин. Але співвідношення методу шкалування з вимірюванням породжує проблему. На наш погляд, ця проблема обумовлена зазначеними вище особливостями шкалування: 1) поєднання в шкалуванні емпіричних процедур збору даних і аналітичних процедур обробки даних; 2) єдність кількісного та якісного аспекту процесу шкалування; 3) поєднання загальнонауковості й вузькопрофільності, тобто «зрощення» загальних принципів шкалування зі специфічними процедурами конкретних методик.

Таблиця 2 – Інтегрована матриця шкал оцінювання рівнів якості будь-яких систем згідно із Законом періодизації еволюції

Рівні якості	Системи оцінок / інтервали балів, %*	Шкали оцінювання							Вербальна шкала
		4-х бальна	5-ти бальна	ECST	12-ти бальна	«Фібоначчі»	«Астаф'єва»	«Л. да Вінчі»	
7	від 94 до 100	5	5	А	11	21	9	7	Відмінно
	12				10		8		
6	від 73 до 82	4	4	В	9,10	13	8	6	Дуже добре
5	від 59 до 72	3	3	С	7,8	8	7	5	Добре
4	від 49 до 58		2	Д	5,6	5	6	4	Задовільно
3	від 35 до 48		1	Е	4	3	5	3	Майже задовільно
2	від 29 до 34	2		FX	2,3	2	3	2	Незадовільно (з правом перескладання)
1	від 20 до 28				1	1	2	1	
0	від 0 до 19		-	F	-	0	0	0	Незадовільно (повторний курс)

Деякі дослідники в явному або неявному вигляді ототожнюють поняття «шкалування» і «вимірювання». Вимірювання визначають як «приписування числових форм об'єктам або подіям дослідження відповідно до визначеного

²⁴ Ноосферна ієрархія систем (від грец. hieros – «священний» і arche – «влада») розташування частин або елементів цілого в порядку їх емерджентної (якісної) інтеграції від нижчого до вищого (в енциклопедії – від вищого до нижчого) згідно із 8 базовими рівнями Буття (авт. трансляція).

²⁵ Ізоморфізм (від грец. isos – «рівний, однаковий» і грец. morphe «форма») поняття сучасної математики, що уточнює поширене поняття аналогії, моделі. Ізоморфізм відповідність (відношення) між об'єктами, що виражає тотожність їх структури (будови). Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

правилами». Подібна процедура призводить до побудови шкал. Але, оскільки процес розробки шкали – це процес шкалування, то у результаті отримуємо, що вимірювання і шкалування – одне і те саме. Метрологія (наука про вимірювання) в поняття «вимірювання» включає як його обов'язковий атрибут засоби вимірювання і шкали. Для шкалування (неметричного шкалування) вимірвальні засоби не обов'язкові.

Систематизація – це впорядкування об'єктів всередині класів, класів між собою і множини класів з іншою множиною класів. Це структуризація елементів усередині систем різних рівнів (об'єктів у класах, класів в їх множині і т.д.), сполучення цих систем з іншими однорівневими системами, що дозволяє отримувати системи більш високого рівня організації і узагальненості. У межі систематизація є виявленням і наочним представленням максимально можливого числа зв'язків всіх рівнів у множині об'єктів. На практиці це переходить у багаторівневу класифікацію. Приклади: систематика рослинного і тваринного світу; систематика наук; систематика психологічних методів; систематика процесів; систематика властивостей об'єктів; систематика станів об'єктів дослідження.

Періодизація - це хронологічне впорядкування існування об'єкта, (явища) що вивчається. Полягає в розділенні життєвого циклу об'єкта на істотні фази (періоди, етапи). Кожна фаза зазвичай відповідає значним змінам (кількісним або якісним) в об'єкті, що можна співвіднести з філософською категорією «стрибок». Приклади періодизації: періодизація онтогенезу; етапи соціалізації особи; періодизація антропогенезу; етапи і фази розвитку індивідуума студента, групи (групова еволюційна динаміка) й ін.

У таблицях 1, 2 сформовані принципи і моделі віддзеркалення якості процесів як результатів включення в ноосферну теорію якості складних систем, теорію циклів і системогенетики з відповідними системами законів, що дозволяють глибоко розкрити взаємозв'язки в єдності «простору–часі–якості» як в еволюції, так і в функціонуванні систем – об'єктів ноосферної кваліметрії.

4.2 Стратегія та психофізична сутність акменаправленого самовиховання

Стратегія та психофізична сутність акменаправленого самовиховання завжди детерміновані психікою Людини і тією реальністю, в якій ця Людина живе. Виділяють дві стратегії виховання, які в реальності існують у єдності та взаємозалежності як змістовний і динамічний компоненти самовиховання: «**змістова стратегія З**» та «**динамічна стратегія Д**» [22, 23].

«**Змістова стратегія З**» виходить з того, що найжорсткіше, однозначно заданим моментом детермінації формування особистості виступає **система об'єктивних вимог**, які діють і «тиснуть» на особистість з боку соціального і «фізичного» світу, освітньо-виховного простору ХНАМГ. Незалежно від своїх індивідуальних особливостей і можливостей усі студенти повинні знати і навчитися ефективно виконувати ці необхідні вимоги (правила поведінки, моральні норми, навчальні програми, тестові нормативи і т.ін.). У змістовій стратегії **завдання виховання** – навчити студента досягати таких рівнів

функціональної мобілізації, вольового зусилля, які можуть знадобитися в житті; психологічно і фізіологічно адаптувати студентів до широкого діапазону змін у рівні задоволення потреб, які можуть коливатися в межах життєдіяльності; студентство повинно вміти успішно долати зовнішні та внутрішні труднощі, керувати як внутрішніми мотиваціями, так і зовнішніми процесами; студентство однаковою мірою повинно вміти переносити випробування як «мідними трубами», так і комфортними умовами життя.

«*Динамічна стратегія Д*» базується на тому, що студенти через свої відмінності вимагають і диференційованого підходу. Чим вища диференціація форм дії з урахуванням індивідуальних особливостей студента, тим краще. Тому основною формою дії на особистість студента має бути не стільки пряма виховна вимога, скільки організація системи об'єктивного впливу в освітньо-виховному просторі ХНАМГ, яка йде за можливості не від волі, самодурства чи суб'єктивних бажань НПП, а від самого життя, від природних його тенденцій.

В організаційно-психологічній сутності виховання і навчання особистості студента у вищій передбачається майже лівова частка (дві третини загального часу) на *самовиховання і самонавчання як активності особистості студента, скерована на удосконалення себе*. Самовиховання і самонавчання є одночасно і компонентами виховання, навчання, і самостійним завданням, і спеціально організованим процесом [23]. Самовиховання нерозривно пов'язано з самоосвітою. Цілі самовиховання і його мотивація соціальні за своїми витокami, мають конкретно-історичну природу: удосконалюючи себе, студент початково виходить із соціальних цінностей, установок, актуальних у суспільстві в конкретний момент його розвитку, і зіставляє їх зі знанням себе самого і мірою своєї відповідності суспільним вимогам. Прагнення «поліпшити» себе виникає з метою самоствердитися у вищій якості в системі суспільних взаємодій.

Завдання виховання і самовиховання в загальному своєму значенні єдині: це передусім розвиток високоморальної особистості, підвищення її соціальної значущості.

Самовиховання як створення в собі психологічних і психофізичних новоутворень через виховання цілком нових властивостей, якостей або перетворення, перебудову уже наявних є своєрідною творчою, креативною, акмеосинергетичною діяльністю особистості.

Елемент творчості в самовихованні завжди індивідуальний і визначається не тільки особливостями цілісного психічного складу особистості студента, але й узагальненими життєвими позиціями конкретної особистості.

Мета самовиховання постає як гіпотетична побудова особистістю студента себе в майбутньому як дещо задане наперед у найзагальніших рисах. Тому необхідно на кожному етапі (фазі) самоудосконалення постійно уточнювати середньостратегічні й короткостратегічні цілі й ефективність їх досягнення. Таким чином, у процесі самовиховання особистість розв'язує об'єднану ієрархічно-часову систему завдань.

Мотив самовиховання виникає як результат усвідомлення розбіжності змісту реального й ідеального «Я»-особистості. Специфіку мотиву самовиховання

визначає регуляційна система самовиховання – саморегуляція. Однією із суттєвих умов розвитку у студентів самостійних форм регулювання є міра відповідності вимог НПП віковим та індивідуальним особливостям саморегулювання. При цьому відзначають дві крайності порушення саморегулювання. Це **надмірна регламентація і недостатня регламентація**.

Надмірна регламентація НПП може викликати порушення розвитку саморегулювання студента у вигляді негативізму, внутрішньої опозиції стосовно зовнішніх вимог. Недооцінка вікових та індивідуальних можливостей саморегулювання особистості, за яких вона відчуває обмеження своєї свободи, призводить до того, що зовнішні вимоги сприймаються як чужі, дитина «втікає» в свої способи саморегулювання, що нерідко сприяє розвиткові егоцентричних та асоціальних форм поведінки.

Недостатня регламентація НПП поведінки особистості студента, яка супроводжується переоцінкою вікових та індивідуальних можливостей саморегуляції, а тому можуть скластися стихійні, дифузні її форми; процеси керування поведінкою і самоконтроль виявляються достатньо слабкими. Тоді й самовиховання може здійснюватися повністю стихійно і неорганізовано [22, 23]. Залежно від того, що є предметом самовиховання, у психологічній структурі особистості можна виділити три його форми:

- **перша форма самовиховання** – досягнення тієї власної психологічної освіти, якої особистість до цього часу ще не мала;

- **друга форма самовиховання** – це перетворення особистістю себе, злам старих психологічних особливостей, стереотипів, звичок різного роду і перебудова, переструктурування або повна ліквідація їх у собі;

- **третья форма самовиховання** – це своєрідний прояв підтримання цілісності й стабільності власного «Я», яке скероване на психологічне самозбереження особистості, на протистояння зовнішньому впливові, на збереження своїх переконань, щоб за будь-яких обставин залишитися самим собою .

Стратегія і психофізична сутність акменаправленого самовиховання завжди тісно пов'язані зі стратегією акмеологічного дослідження, яка базується залежно від спеціальної сфери, в якій виділяється предмет конкретного акменаправленого дослідження. Сфери акмеологічного дослідження складають галузі акмеологічної науки, її напрями: професійно або кадрово орієнтовані, організаційно-педагогічно орієнтовані і т.д.

Виділення предмету дослідження відповідає профілю акменаправленого дослідження перш за все тому, що має за мету:

- оптимізувати функціонування особистості, діяльності професіонала, виробничих кадрів і т.д. або оптимізувати розвиток і вдосконалення особистості;

- гармонізувати, віднайти відповідності тих або інших структур (особистості, діяльності, професії і т.д.);

- виявити закономірності функціонування, прояву тих або інших якостей, структур, систем, що відповідають оптимальному напрямку їх акменаправленої еволюції (розвитку).

Акмеологічні закономірності – це не самі по собі закономірності, наприклад, розвитку особистості, не самі по собі закономірності професійної діяльності (типу професіограм, норм і т.д.), а закономірності таких засобів зв'язку особистості й діяльності, професії й кадрів відповідного профілю, які містять ключ до вирішення суперечностей між ними, проявляють їх взаємооптимальне співвідношення, призводять до мінімізації психологічних, особистістих, професійних втрат [1, С. 186–188].

Звичайний еволюційний розвиток має рух з минулого в майбутнє. У акмеології – з *сьогодення і майбутнього назустріч один одному*. Еволюційний розвиток в акмеології відповідає і принципу суперечності, і принципу гармонізації, але і та, й інша тенденції мають місце в межах цілого, системи (об'єкта). У акмеології еволюційний розвиток не носить випадковий, стихійний характер. Акмеологічні закономірності (на відміну від психологічних, які для акмеології найчастіше виступають як відправні, вже відомі постулати) кожного разу, в кожному дослідженні виявляються заново і носять конкретний характер.

Так, ми однією із закономірностей нового мислення і більш високого рівня професіоналізму і продуктивності виробничої діяльності вважаємо за необхідне вивчити професіоналом або виробничим колективом результативності власної праці [21]. Ця закономірність, по-перше, відкривається в результаті конкретного дослідження, тобто є новою; по-друге, розкриває конкретну функцію нового мислення в професійній діяльності; по-третє, розкриває функцію, яка веде до оптимізації діяльності, тобто пов'язана з акмеонаправленими дослідженнями.

Предмет акмеологічного дослідження – це не ізольовані самостійні системи, об'єкти, їх структури, а й зв'язки між ними (інформаційні канали), що відповідають критерію оптимальності. *Стратегія акмеологічного дослідження* володіє більшою визначеністю, ніж психологічного, і *припускає перш за все побудову моделей*, в які включаються реальні й ідеальні (бажані, оптимальні) зв'язки наочної (предметної) сфери.

Модель (лат. – «міра, мірило, зразок») – об'єкт, який у певних умовах замінює об'єкт-оригінал, відтворює властивості, що цікавлять дослідника, і характеристики оригіналу, маючи при цьому істотні переваги використання: наочність, осяжність, доступність, повторюваність випробувань й ін.

Моделювання – це дослідження яких-небудь процесів, явищ або систем (об'єктів) шляхом побудови і вивчення їх моделей; використання моделей для визначення або уточнення характеристик і раціоналізації способів побудови новостворюваних об'єктів. Моделювання – одна з основних категорій теорії пізнання й управління. На ідеї моделювання базується будь-який метод наукового дослідження й управління як теоретичний (при якому використовуються *абстрактні моделі*), так і експериментальний (що використовує *предметні, наочні моделі*).

Будь-яка діяльність людини носить цільовий характер. *Мета* – це образ бажаного майбутнього, тобто *модель стану*, на досягнення якого і направлена діяльність. Системність діяльності виявляється в тому, що вона організовується по певним планом і за певним алгоритмом. *Алгоритм є моделлю планованої*

діяльності і управління. Моделювання є неминучою процедурою у будь-якій цільовій діяльності й управління. Модель є цільовим **відображенням** оригіналу [20, С. 34].

Мета моделювання визначає, які властивості оригіналу і якою мірою (з якою точністю) мають бути відбиті в моделі. Так, акмеологічну модель гуманітарно-технологічного розвитку можливо представити вербально «як вид організації цілого, стійкого інваріантного, пов'язаного з Природою, особливостями субстрата (substratum – «загальна основа різноманітних явищ; основа спільності або схожості однорідних явищ, залежна як від властивостей цілого, так і від властивостей її складових)» [1, С.186]. **«Звернення до моделі дозволяє в наочній формі не тільки представити акмеологічний образ гуманітарно-педагогічних технологій, але і вивчити їх внутрішні взаємини, властивості, принципи будови і описати як загальний «вид композиції»** [1, С. 188]. Для більш детального акменаправленого аналізу вживаються методи декомпозиції об'єкта.

Моделі, у свою чергу, включають сукупність сутнісних характеристик досліджуваного предмету, системи, структуру, механізми, алгоритми інформаційної взаємодії та ієрархічні рівні.

Моделі дозволяють виявити чинники, тобто конкретні вузлові, сутнісні елементи, що перешкоджають або сприяють оптимальному стану, функціонуванню, діяльності, управлінню. Аналіз негативних і позитивних чинників досягнення вищих результатів є обов'язковим [1, С. 187].

4.3 Змістові моделі ноосферної акмеосинергетичної діяльності

4.3.1 Класичне системне моделювання

Моделювання ноосферної акмеосинергетичної діяльності прив'язане до конкретної мети дослідження – управління професійною працездатністю засобами акменаправленого самовдосконалення і, у зв'язку з цим, має різний характер. В акмеологічних дослідженнях мова йде відразу про декілька ієрахічно структурованих моделей, які в ході своєї еволюції (кожна у системній взаємодії з іншими) сумісно інтегрують мету дослідження в цілому. Наприклад: 1) модель як образне представлення ситуації діяльності, що аналізується, сумісно з моделями, що включають цілі (загальні та приватні, принципів й поточні й т.д.), умови, обставини, засоби, й алгоритми втілення мети у вигляді завдання, яке мислеобразом уявляється у свідомості дослідника у вигляді ідеальної моделі; 2) змістові моделі педагогічної діяльності та акмесинергетичного самовдосконалення; 3) польові енергетичні і психологічні моделі іміджу студента, які включають моделі особистістих, поведінкових компонентів відношень і структурних компонентів, причому різна «вага» і значущість кожного компоненту впливають на ефективність іміджу в цілому [19].

Сформулюємо ще одну дуже важливу властивість моделей, яка сприяє успішному протіканню процесу моделювання. Це властивість узгодженості моделі із зовнішнім середовищем або властивість **інгерентності** (від англ. inherence – «дуже міцно пов'язаний з чимось, такий, що існує як невід'ємна

частина чогось»). Для того щоб створена модель дозволила досягти цілей, заради яких вона створювалася, необхідно, щоб існували умови, що сприяють цьому. Відсутність таких умов (такого сприятливого середовища) призводить до того, що модель втрачає ці властивості, консервує їх, що істотно знижує результати моделювання. Неузгодженість середовища і моделі призводить до того, що середовище відриває модель. Тому при розробці моделей мають бути передбачені комунікаційні канали зв'язку моделі з середовищем (інтерфейси), які мають на увазі не тільки пристосованість моделі до середовища, але й середовища до моделі. Проілюструємо положення моделювання на наступних прикладах: 1) будь-яка нова революційна наукова теорія, як правило, не знаходить на першому етапі схвалення в старому середовищі (геліоцентрична модель світу, теорія відносності, кібернетика, ноосферизм, теорія генетичної енергоінформаційної єдності Світу і т.д.); 2) спроба використовувати економічні моделі розвинених країн для успішного розвитку економіки відсталих країн найчастіше закінчується невдачею, оскільки соціокультурне середовище відсталіх країн ці моделі не сприймає. Наприклад, американці не змогли упровадити японську методику боротьби за якість, оскільки образи мислення японця і американця різні. З іншого боку, ідея «груп якості» та змагання за якість праці між робітниками, що виникла в СРСР, знайшла сприятливий ґрунт в Японії і дала значно більший ефект, ніж там, де вона виникла; 3) важко сприймаються в чужорідному середовищі норми моралі й етики. Узагальнюючи все сказане вище, слід зазначити, що якість побудови моделі визначається: об'єктом моделювання; суб'єктом моделювання (його точкою зору); метою моделювання; засобами, ресурси моделювання.

Відношення між цими компонентами процедури моделювання формують побудову *моделі формування об'єкта*, представлену на рис. 5.

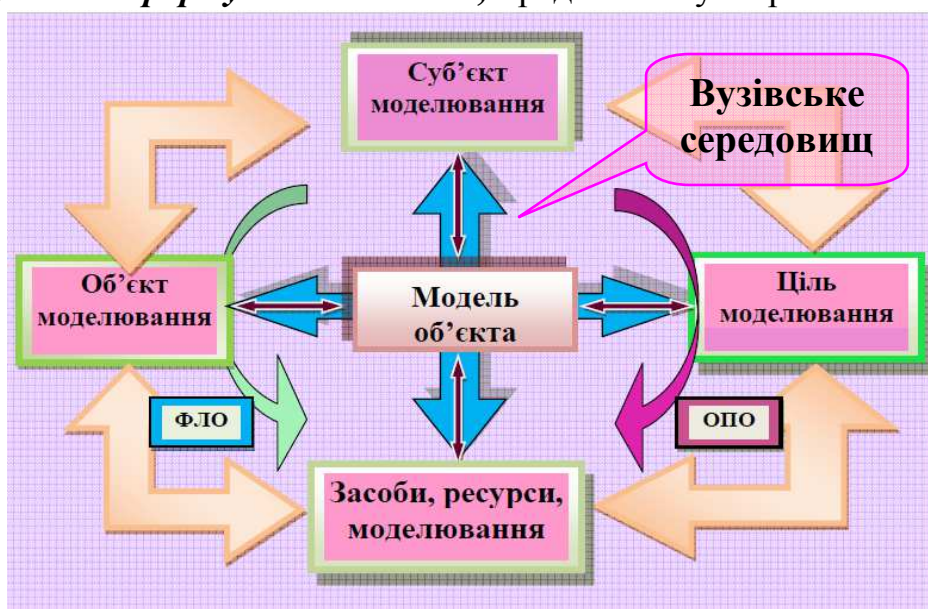

Рис. 5 - Модель формування моделі об'єкту: ФЛО - філогенезне²⁶ лівостороннє обертання; ОПО – онтогенезне правостороннє обертання

²⁶ **Філогенез** (від грец. «phylon» - рід, плем'я і «генез»), **історичний розвиток організмів**, на відміну від **онтогенезу** - **індивідуального розвитку самого організму**. Доступ до статті: www.K&M.ru.

На моделі (рис. 5) **ФЛО** – філогенезне лівостороннє обертання і **ОПО** – онтогенезне правостороннє обертання, зазначені як гармонізація історичного та індивідуального розвитку (еволюції) Базового Закону Передумови – правила генетичної послідовності будь-якого структурно-функціонального стану систем, який інтегрує сім базових еволюційних динамік (див. рис. 4 і табл. 1, 2).

Декомпозиція системи формування моделі об'єкта здійснюється на підставі достатнього обмеженого числа моделей, які розглянемо нижче. Підставою декомпозиції може служити тільки *змістова модель* системи, тобто формальна модель, наповнена наочним змістом реальної системи. Повнота декомпозиції залежить від повноти формальної моделі-основи. Повні формальні моделі-основи в системному аналізі називають *фреймами*. Найважливіше завдання системного аналізу полягає в створенні бази фреймів. Це положення є наслідком все більшої формалізації етапів системного аналізу та збільшення рівнів алгоритмізації та полегшення процесів аналізу.

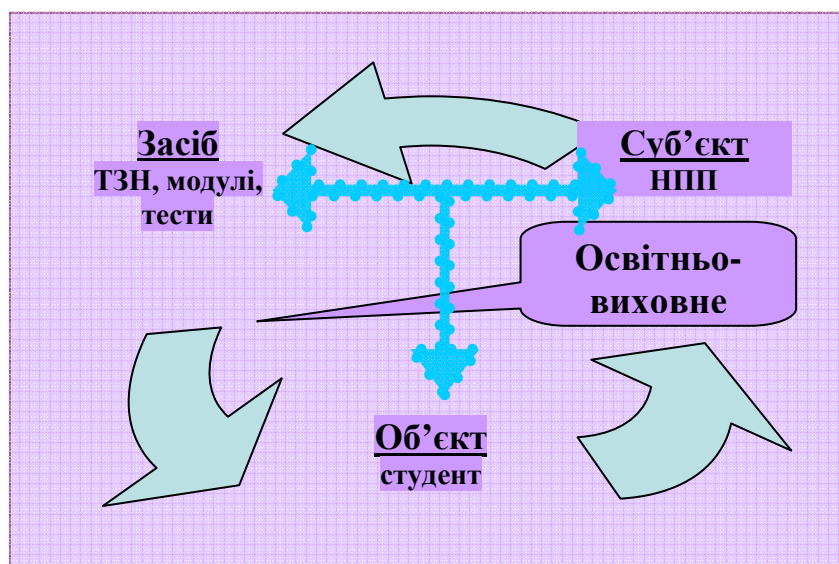

Рис. 6 – Формальна модель діяльності, за К. Марксом

Формальні моделі (у тому числі і фрейми) володіють різним рівнем абстракції. У міру уточнення окремих характеристик таких моделей (тобто у міру наповнення їх певним змістом) рівень абстракції знижується і, відповідно, звужується сфера систем, змістові моделі яких будуються за цими формальними моделями. Найбільший рівень абстракції дає формальна модель, представлена на рис. 5.

Ця модель включає елементи (квадрати з написами); відношення між елементами (зв'язки); вузівське виховне й освітнє середовище, в якому ці стосунки реалізуються. Межа цієї моделі має умовний характер. Використовуючи цю формальну модель, можна побудувати змістову модель практично будь-якої системи (Всесвіту, держави, організації вищої, економіки, атмосфери, етносу, соціальної групи і т.д.). Меншим, але достатньо вищим рівнем абстракції володіє фрейм діяльності (модель К. Маркса, представлена на рис. 6). *Модель К. Маркса включає суб'єкт діяльності* (той, хто робить), *об'єкт діяльності* (те, що робить), *засіб діяльності* (то, чим або за допомогою чого робиться), *середовище діяльності й весь набір стосунків (зв'язків)* [20, С. 89].

Марксова модель (рис. 6) відображає існуючі погляди на розподіл «ролей», коли діяльність НПП (суб'єкта навчання) направлена на навчання студента (об'єкта навчання) в заданій наочній сфері (предмет навчання «дисципліна «Управління професійною працездатністю») за допомогою різних засобів навчання (технічних, методичних та ін.). *Згідно з моделлю К. Маркса еволюція системи відбувається циклічно, по спіралі.* Математичних показників фаз еволюції, виду спіралі модель К. Маркса не має. При більшій декомпозиції формальної моделі К. Маркса можливо розробити структурну модель об'єкта.

Інший вигляд має трансформована модель К. Маркса, як формальна модель виду діяльності як «виховання і навчання» – модель педагогічної діяльності. У цій моделі (рис. 7) об'єкт *діяльності* представляється у вигляді двох компонентів: *того, кого виховують і навчають* (об'єкт навчання), і *того, чому навчають* (предмет навчання).

За допомогою цієї формальної моделі можуть бути побудовані різні змістові моделі навчання і виховання.

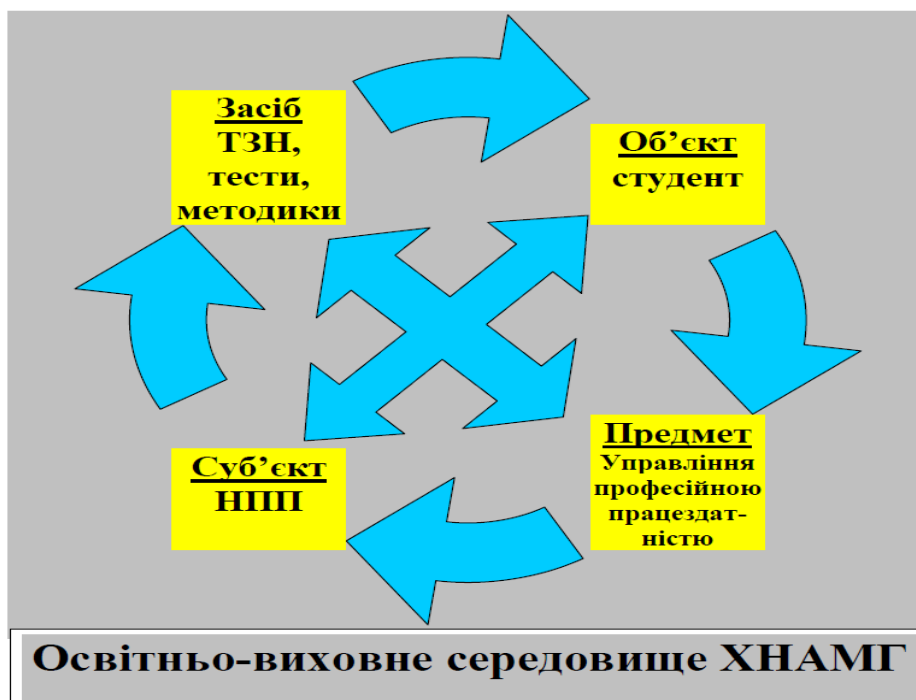

Рис. 7 – Формальна модель «виховання і навчання», модель педагогічної діяльності в освітньо-виховному середовищі ХНАМГ

Якщо в моделі (рис. 7) суб'єкт діяльності НПП замінити на новий – державу, то НПП переходять в клас «засіб діяльності», і модель відображає наступну точку зору: держава готує необхідних їй конкурентоздатних фахівців у заданій наочній галузі (сфері діяльності), використовуючи для цього освітньо-виховне середовище ХНАМГ. У цій моделі держава є суб'єктом діяльності, студент – об'єктом діяльності, предмет УПП – змістом діяльності, а НПП і вся, матеріальна і лабораторно-технічна база КФВіС є засобами діяльності.

У цьому сенсі як приклад наводимо структурну модель виховання, навчання й акмеосинергетичного самовдосконалення в дисципліні «Управління професійною працездатністю», яку представлено на рис. 8.

Рис. 8 – Структурна модель навчання і акмеосинергетичного самовдосконалення в дисципліні «Управління професійною працездатністю»

У моделі (рис. 8) декомпована структура методології, теоретичних і практичних модулів дисципліни УПП у призмі ноосферних теорій виховання, навчання і освіти. Головними структурними компонентами дисципліни УПП у призмі ноосферної освіти виступають: «Біоенергетична теорія Базового геному Світу і ноосферного навчання», «Теоретична і практична валеологія», «Теорія адаптації та еволюційна біологія», а модуль «Навчання і акмеосинергетичне самовдосконалення» нерозривно пов'язаний з фізичною культурою і спортом впродовж еволюції усього життєвого циклу Людини з гендерним підходом – блок «Жінка, родина, материнство». Наступна модель, (рис. 9) схематизує процес акменаправленого самоудосконалення, самовиховання і самоосвіти. У цій моделі студент, який займається акменаправленою ноосферною самоосвітою, є одночасно і суб'єктом і об'єктом навчання в заданій наочній галузі (сфері діяльності), якою є дисципліна УПП.

Рис. 9 – Повна формальна модель самонавчання і самовиховання

Як засіб самонавчання студентство використовує як свої творчі (креативні) розумові здібності, які виступають у ролі внутрішніх засобів самонавчання, так і НПП, ТСО, бібліотеки, комп'ютерні класи, Інтернет та Інтранет ХНАМГ та інші бази знань і засоби діяльності (лабораторії, спортивний комплекс, лижну базу, гуртожитки, медичну поліклініку і профілакторій та ін.), які виступають як зовнішні засоби самонавчання і рекреації до «суб'єкт-об'єктної» монади²⁷. Моделі включають сукупність сутнісних характеристик досліджуваного предмета, системи, структури, механізмів і рівнів ієрархії та дозволяють виявити чинники, конкретніші вузлові, сутнісні ланки, що перешкоджають або сприяють оптимальному стану, функціонуванню або діяльності. Аналіз таких сутнісних ланок (чинників) обов'язковий. На рис. 10 представлена трансформована повна формальна модель виховання й навчання в структурі бюджетно-контрактних форм в ХНАМГ, основа якої розроблена К. Кухтін у роботі «Будівництво як вид системного інноваційного економічного процесу» [24].

²⁷ **Монада** (від грец. monas, monados – «одиниця, єдине») – поняття, що позначає в різних філософських ученнях основоположні елементи буття. *Єдність двох протилежностей*. Доступ до статті: www.K&M.ru.

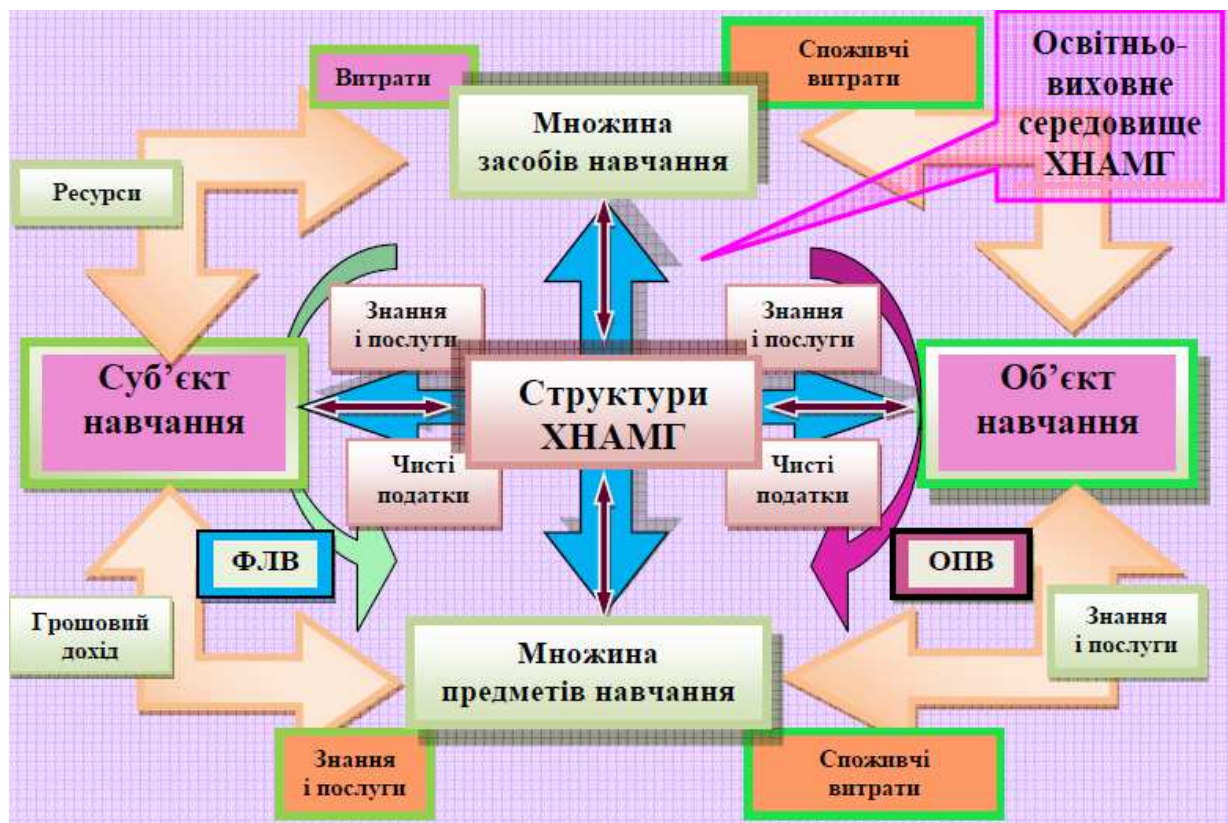

Рис. 10 – Повна формальна модель виховання і навчання в структурі бюджетно-контрактних форм у ХНАМГ

Закінчення декомпозиційної процедури моделювання визначається двома вимогами, що висуваються до якості моделі: це вимога **повноти і простоти** створюваної моделі.

Повнота декомпозиційної моделі досягається шляхом всебічного, глибокого вивчення об'єкта дослідження, розчленовування його на такі компоненти, кожний з яких є **достатньо простим і зрозумілим**. Остаточне рішення про припинення процедури декомпозиції визначається **компромiсом** між необхідною повнотою і бажаною простотою моделі.

Міра співвідношення між повнотою і простотою моделі визначається рівнем кваліфікації дослідника, його повноваженнями і ступенем відповідальності ухвалюваних рішень на базі аналізованої моделі. Основою компромісу між повнотою і простотою моделі є принцип **«істотності»**, суть якого полягає в тому, що в модель-основу включаються тільки ті компоненти, які є істотними (релевантними²⁸) по відношенню до мети аналізу системи або по відношенню до точки зору особи, що ухвалює рішення (особа, яка приймає рішення).

²⁸ **Релевантний** (англ. – «доречний, такий, що відноситься до справи») – смислова відповідність між інформаційним запитом і отриманим повідомленням. Доступ до статті: www.K&M.ru.

4.3.2 Ноосферне системне моделювання

Моделі завжди грали важливу роль у діяльності людини, особливо прогнозування. Більшість явищ безпечніше прогнозувати і досліджувати на моделі, ніж в реальності (вивчення блискавки, наслідки атомного вибуху, ядерні дослідження і т.д.). **Всі кількісні технології**, що використовуються в прогнозуванні, по суті, є **методами моделювання** (лат. *modulus* – «*міра, норма*»; франц. *modele* – «*зразок, прообраз*»), як однієї з основних категорії теорії пізнання, різнопланового методу, що припускає дослідження реально існуючих пред-метів, явищ, подій, соціальних процесів, органічних і неорганічних систем.

Моделювання в соціальному середовищі є технологією соціального прогнозування, дослідження об'єктів різної природи на їх аналогах (моделях) на рівні структур, функцій і результатів. Моделюванню як методу наукового пізнання присвячена ціла низка філософських досліджень, в яких розглянута його еволюція, логічні, гносеологічні й чисто наукові аспекти. Водночас, не дивлячись на збільшену інтенсивність досліджень у цій сфері, проблематика, пов'язана з виявленням суті моделювання, межами і можливостями його використання, далеко ще не вичерпана.

У цілому модель повинна відповідати таким вимогам: повноти, адекватності й еволюційності (розвитку); бути абстрактною, щоб допускати варіювання великої кількості змінних величин; задовольняти умови, які обмежують час вирішення завдання; орієнтуватися на реалізацію завдань за допомогою представлених можливостей; забезпечувати отримання нової корисної інформації про соціально-технічний об'єкт або явище; бути побудованою на використанні встановленої термінології й теорії; мати можливість перевірки істинності моделі, відповідності соціальному об'єкту, процесу, явищу.

У призмі моделювання одним з найважливіших Загальних Законів Світу є Закон періодизації еволюції. Суть його полягає в тому, що еволюція Світу і всіх його систем здійснюється по еволюційній спіралі. Вона, у свою чергу, утворює основу еволюційного конуса – сферичної математичної моделі гелікоїда як еволюційного розвитку будь-якої системи Світу (рис. 11). Розглянемо моделювання в призмі ноосферної генодигми і теорії генетичної енерго-інформаційної єдності Світу (ТГЕіЄС) в еволюції виховання, навчання й освіти. Наводимо поняття, моделі еволюційної спіралі – спіралі гелікоїда еволюційного конуса (рис. 11) (аналога марксистської спіралі розвитку, яка досі застосовується дослідниками без нормування й обґрунтування її математичних показників і характеристик, ділянок енергетичних переходів – фаз спіралі) та ієрархічної фрактальної моделі еволюційного конуса (рис. 12.).

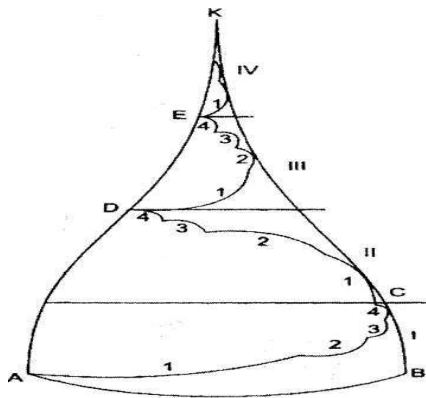

Рис. 11 – Модель еволюційного конуса

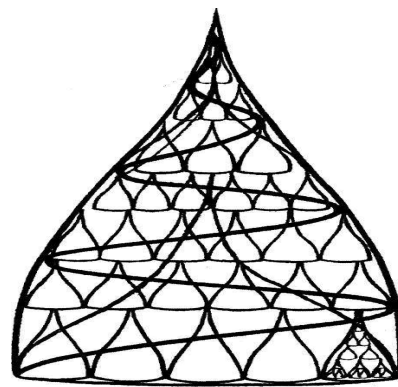

Рис. 12 – Фрактальна модель еволюційного конуса

На рис. 11 позначено: **ABK** – еволюційний конус, один повний виток. **ACDEK** – еволюційна спіраль-гелікоїд розвитку системи; **I, II, III, IV** – *фази одного повного витка еволюційної спіралі ACDEK*; константи **I-II** фази = **0,5821027** одного повного витка гелікоїда, **III-IV** фази = **0,4178973** одного повного витка гелікоїда. **K** – точка квантового переходу системи із попереднього стану на новий етап розвитку; **1, 2, 3, 4** – фази другого порядку усередині фаз (**I, II, III, IV**) одного витка гелікоїда еволюції системи.

Еволюційний конус будується послідовними множеннями (ітераціями) циклів розвитку систем на еволюційну константу $C_e = P_g : (H - F) = 0,4178973$, де $P_g = 1,05459$ – константа Планка; $H = 3,14$ – кругова (сферична) константа; $F = 0,618033989$ – константа «золотого перетину».²⁹ $C_e = 0,417897343$, еволюційна константа, яка є *алгоритмом еволюції будь-яких систем Космосу, Землі і Природи, людської діяльності*. Формула еволюційної константи допомагає зрозуміти, що *еволюційний розвиток життя відбувається за допомогою енергетичного квантування простору-часу*. Цей процес послідовний і дискретний. Еволюційні константи еволюційно-циклічних фазових переходів еволюційної спіралі, яка в геометрії має назву – гелікоїд, відображають біфуркаційні зони енергоінформаційної активності системи і проходять чотири абсолютно математично відтворені фази. Ці співвідношення розраховані акад. Астафьевим Б. О. при розробці теорії єдиного алгоритму творіння та його коеволюційних проявів. Невід'ємною частиною теорії біоенергоінформаційно виховання й освіти є сформульована акад. Масловою Н.В. теорія Періодичної Системи Всезагальних Законів Світу (ТПСВЗС). Головні аспекти цих теорій ТГЕіЄС та ТПСВЗС наведені в роботах [2, 3, 4, 26] та додатку 2. Згідно з цим положенням життєві цикли (ЖЦ) будь-якої системи підпорядковані Закону еволюційного конуса (геометричного гелікоїда), *будь-які системи в своєму еволюційному розвитку проходять чотири фази в абсолютно точних математичних співвідношеннях: I ф. – 0,3388; II ф. і III ф. – по 0,2433; IV ф. – 0,1746 частини одного витка*

²⁹ **Константа** (від лат. constans – постійний) – постійна величина. **Константа «золотого перетину»** $F=0,618033989$ – *міра відношень у системах*, введена Леонардом да Вінчі. Енциклопедична категорія. Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

гелікоїда. Астаф'єв Б. О. вперше запропонував і обґрунтував теорію походження, устрою, функціонування й еволюції Світу на основі єдиного універсального алгоритму, який він назвав Геномом Світу. Семантика і сенс поняття «ген» – англ. *gen* – *general Energy Norm*, тобто *загальна норма енергії*. Геном Світу виявляється як обов'язкова і загальна норма енергії в деякому обсязі простору-часу. Тільки за її наявності виникає життя. Теорія дає визначення *життя як буття й еволюції енергії*.

Це визначення *життя як буття й еволюції енергії* вимагає відповіді на три базові питання:

1. Як зароджується, з'являється і структурується енергія?
2. Які структурно-функціональні закономірності прояву енергії?
3. Який оператор є вимірником різних еволюційних станів енергії?

Пошук відповідей на ці питання провів акад. Астаф'єва Б. О. до введення в науковий обіг новітніх понять і термінів (відповідно до порядку вказаних вище питань): 1) *Геном Світу*, 2) *Закон Творіння*, 3) *еволюційна константа* [4, С. 50 – 51].

Згідно з теорією проф. Б. А. Астаф'єва, Геном Світу – перша загальна біотехнологія народження життя Космосу й одночасно первинний енергоінформаційний хвильовий пакет творіння. Він названий автором «віта-частка». Її структуру створюють дві частинки, що протилежно обертаються, – гравітон (філогенезне лівостороннє обертання – ФЛО) й антигравітон (онтогенезне правостороннє обертання – ОПО) (рис. 13).

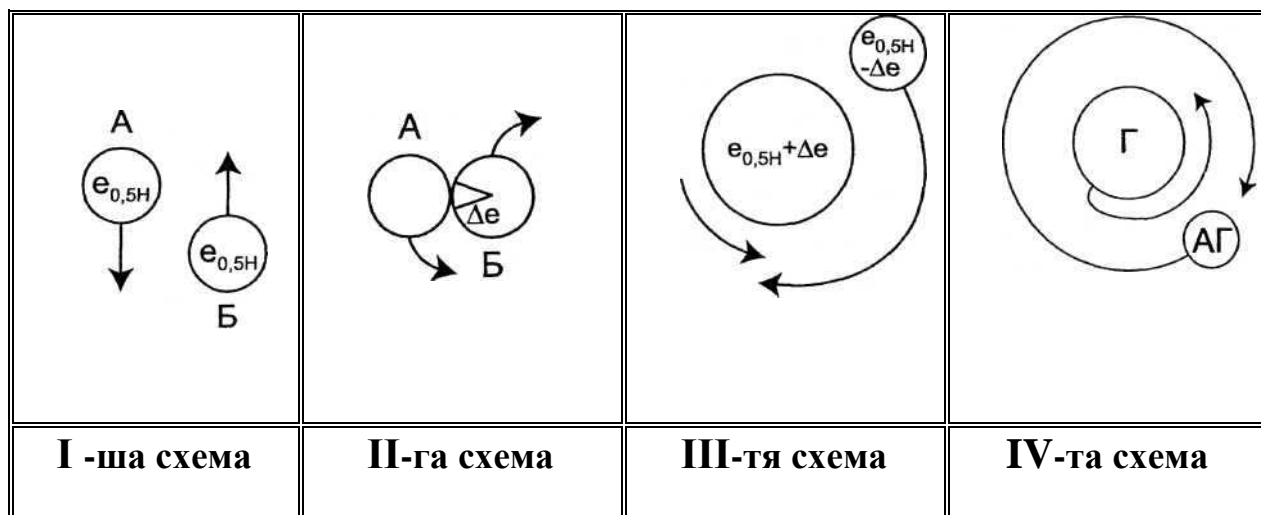

Рис. 13 – Модель-схема народження віта-частки

Пояснення до рис. 13:

I-ша схема. Дві осцилюючі польові плазмово-енергетичні корпускули (А, Б) рухаються зустрічно. Кожна з них містить кількість енергії, відповідну пів-масі атома водню ($e_{0,5H}$).

II-га схема. Передача енергії в кількості Δe від Б до А. Позначено лівообертальний рух А і правообертальний рух Б при їх боковому торканні.

III-тя схема. Трансформація осцилюючої плазмово-енергетичної корпускули А в гравітон (Г) з енергією ($e_{0,5H}$) + Δe й осцилюючої плазмово-енергетичної корпускули Б – в антигравітон (АГ) з енергією ($e_{0,5H}$) - Δe .

IV-та схема. Утворення віта-частки через «пакетування» енергоінформації гравітону (Г) й антигравітону (АГ).

Цей енергоінформаційний вихровий згусток має певні заряди (шифр), алгоритм обертання, програму перетворення в життя енергоматерії.

Ця динаміка (схеми I-IV) осмислена як *обов'язкове, загальне й універсальне структурно-функціональне правило життя*, названа акад. Б. О. Астаф'євим **Законом Творіння: творіння всіх систем Світу відбувається за допомогою енергоінформаційного алгоритму, кодованого Геном Світу**. В основі творіння всіх систем Світу лежить єдиний Геном Світу, що визначає енергоінформаційний алгоритм розвитку систем, а також індивідуальний геном кожної системи відповідно до її еволюційного розвитку.

Закон Творіння є Головним Загальним Законом, що визначає структуровано-функціональну основу енергоматеріального Світу. На засадах цих понять і розробок теорії акад. Б. О. Астаф'євим було сформульовано 47 Всезагальних і Загальних Законів Світу [3, 4].

Розглянемо в призмі ноосферної генодигми повну формальну модель виховання і навчання в структурі бюджетно-контрактних форм у ХНАМГ.

Ринок³⁰ конкурентоздатних фахівців (РКФ) вищої школи України (ВШУ), який формується набуває нового соціально-економічного змісту, який викликано вільною динамікою й інноваційною³¹ диверсифікацією капіталу. Соціально-економічні умови, які трансформуються приводять до ослаблення вертикалей зв'язків РКФ із державними структурами на користь горизонтальних зв'язків замовників-інвесторів і споживачів продуктів ВШУ (конкурентоздатних фахівців, інноваційних науково-технічних розробок, підвищення кваліфікації й т.п.). Замовники-інвестори розосереджують і створюють капітал у різних секторах економічної діяльності, до яких на засадах конкурсного відбору диверсифікуються конкурентоздатні фахівці ВШУ. Це і є класична інтерпретація категорії *«інновація як засіб підприємництва для збільшення прибутку»*, за Йозефом Шумпетером.

Інноваційні процеси³² циклічно повторюються і формують нові завдання перед ВШУ. Україна обрала інноваційну модель еволюції соціально-економічного укладу з урахуванням досвіду європейської та світової інтеграції, створила систему державного регулювання інновацій та інвестицій, яка має державну структуру – Госінвестиція. Концепція еволюції Госінвестиції охоплює 23 сектори ринкової економіки України терміном до 2039 року, які

³⁰ Ринок – інститути і механізми, якими забезпечується обмін товарами [1, С. 555].

³¹ Інновації – це нові техніка, технології, що є позитивним результатом науково-технічного прогресу; вкладення засобів, які забезпечуватимуть зміну поколінь техніки і технологій» [1, С. 254].

³² «Теорія економічного розвитку: дослідження прибутку, капіталу, кредиту, відсотка й економічних циклів», написана Йозефом Шумпетером в Чернівцях (Україна, 1916). У цій книзі Й. Шумпетер обґрунтував головні риси концепції підприємництва. «Тільки дух підприємницької відваги *перед ризиком конкуренції та втрати доходів сприяє появі інновацій (нововведень) технічного і фінансового характеру...*», він довів причетність концепції підприємництва до початку економічного зростання» [1, С. 758].

потребують інноваційних конкурентоздатних фахівців ВШУ. Пріоритет розвитку акцентовано на тріаді секторів: фінансовому, будівельному (еволюція якого потребує еволюції майже 20 секторів економіки) і роздрібно́ї торгівлі як важливіших регуляторах та індикаторах розвитку всіх секторів економіки. Положення Концепції визначаються принципами постійного якісного розвитку і створення конкурентної економіки України в процесі світової економічної глобалізації [27]. Наявність інститутів і механізмів інноваційної еволюції секторів ринкової економіки дозволяють зробити висновок про створення в Україні інноваційного поля і ринків інновацій: ринку інноваційних ресурсів (РІР) і ринку інноваційних продуктів (РІП). Соціально-економічна мета функціонування Госінвестиції полягає в циклічному інноваційному розвитку ієрархії системної інфраструктури секторів економіки для досягнення місії держави – *поліпшення життя кожного громадянина України та істотного підвищення продуктивності конкурентоздатної економіки.*

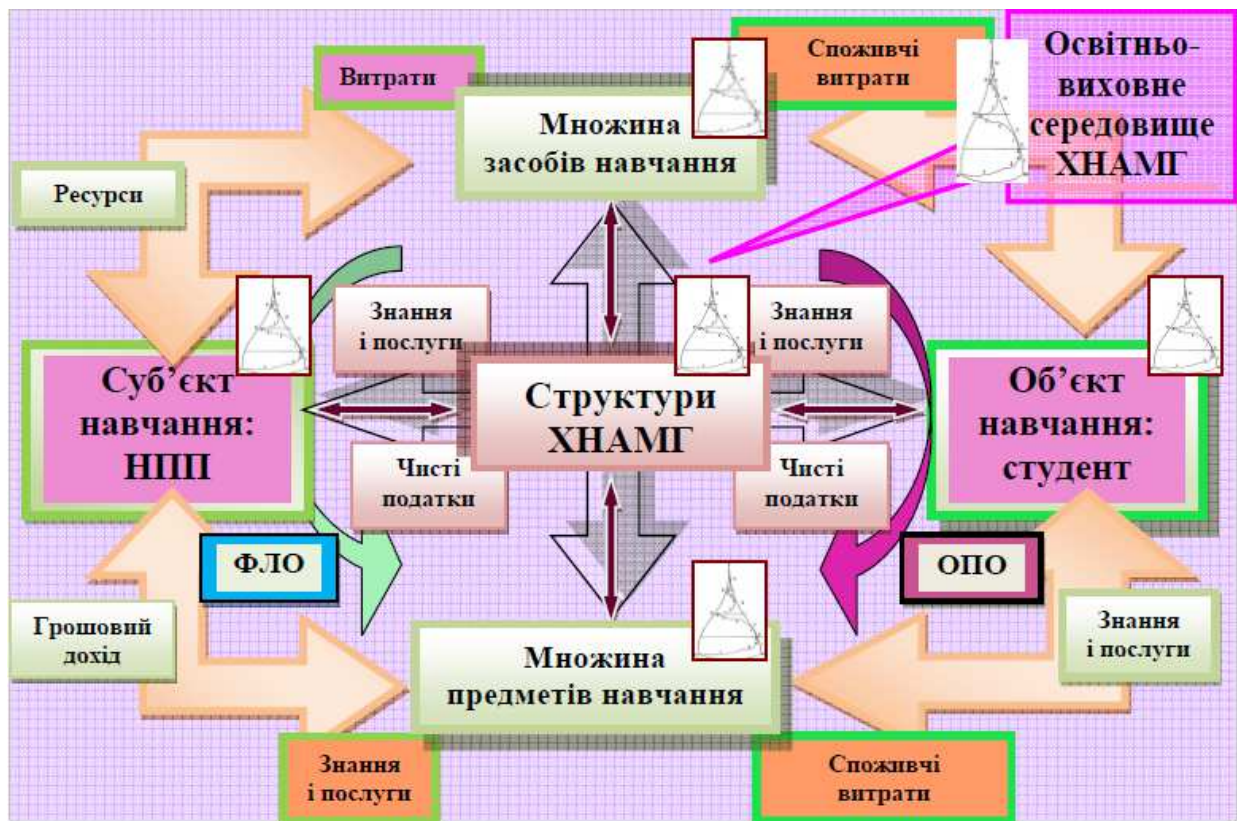

Рис.14 – Повна формальна модель виховання і навчання в структурі бюджетно-контрактних форм ХНАМГ у призмі ноосферної генодигми

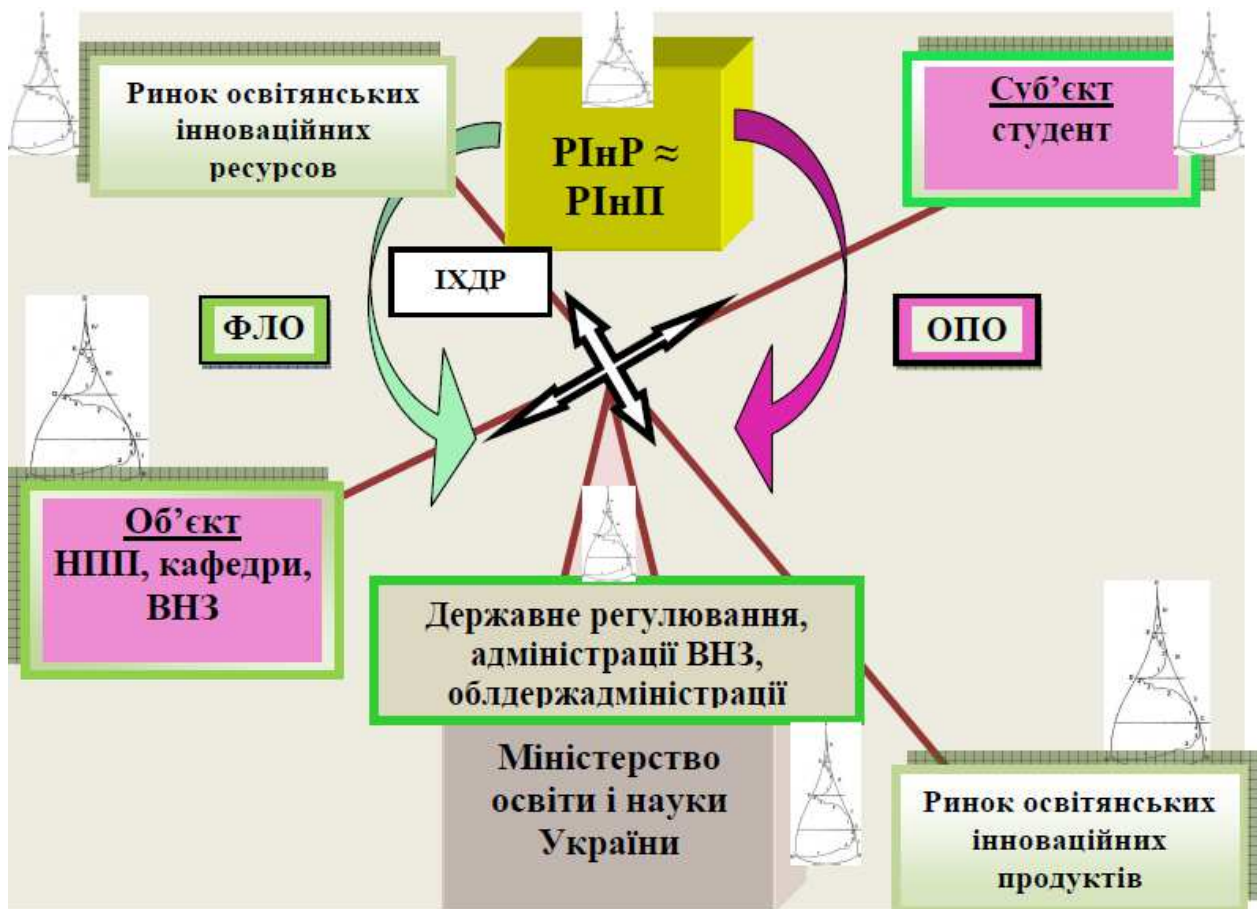
Модель можливих циклічних спіралей кругообігу інноваційних ресурсів, виховання і навчання, послуг в еволюціонуючих виховному, освітньому і навчальному середовищах ХНАМГ, представлена на рис.14.

При побудові моделі використовувалася теорія генетичної енергоінформаційної єдності Світу (ТГЕіЄС) та для кожного з шести головних структурних елементів моделі залучено шість моделей еволюційного гелікоїда еволюції будь-яких систем, за Б. О. Астаф'євим [26, С. 35–39].

Формальні моделі мають бути збалансовані в призмі факторного, лагового³³ і структурного аспектів збалансованості (рис. 15).

Факторний аспект збалансованості моделей ґрунтується на взаємозв'язку між обсягом випуску конкурентоздатних фахівців і витратами чинників ВНЗ (основних фондів і трудових ресурсів). Він зводиться до визначення такої пропорції між чинниками ВНЗ, яка дозволяє забезпечити заданий випуск конкурентоздатних фахівців.

Рис. 15 – Збалансованість соціально-ринкових стосунків суб'єктів інноваційної освітянської діяльності ВНЗ:

ІХДР – інноваційний хрест державного регулювання.

Лаговий аспект збалансованості заснований на розподілі в часі витрат чинників ВНЗ і ефекту, що досягається при їх взаємодії. Головні лагові характеристики пов'язані з відтворенням основних фондів ВНЗ.

Структурний аспект збалансованості ґрунтується на пропорціях між підрозділами ВНЗ і взаємозв'язках міжгалузевих потоків конкурентоздатних фахівців з елементами кінцевого споживання конкурентоспроможних фахівців в обраних секторах економіки.

³³ **Лag** (від англ. lag – «запізнювання») (часовий лаг) – показник, що відображає *відставання або випередження в часі одного явища в порівнянні з іншими* (напр., в економіці час від моменту вкладення засобів до отримання віддачі). Доступ до статті: <<http://www.KM.ru>>.

Структурні міжгалузеві моделі широко використовуються для складання прогнозу галузевої структури ВНЗ, основних виробничих фондів, виробничих капітальних вкладень і трудових ресурсів ВНЗ. Структурна збалансованість ВНЗ ґрунтується на пропорціях між підготовкою і розподілом конкурентоздатних фахівців. Неузгодженість міжгалузевих потоків викликає або дефіцит, або надлишок в певній сфері економіки конкурентоздатних фахівців, що надає негативно впливає на темпи економічного зростання секторів економіки України. Для створення збалансованості й гармонії в моделях необхідно підтримувати динамічний баланс між елементами, входами і виходами.

Головними об'єктами виховної й освітньої діяльності в призмі ринкової економіки у ВНЗ є триада компонентів: «ті, кого навчають», «те, чому навчають» (предмети навчання) і «те, як (і за допомогою чого) виховують». **Суб'єктами навчання є студенти** (їх сім'ї, спонсори або меценати), а **об'єктами навчання** – НПП (кафедри, деканати, ректорати ВНЗ і такі держструктури управління ВНЗ, як Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України та відділи облдержадміністрацій. Схеми **ФЛО** і **ОПО** кругообігу інноваційних ресурсів, товарів і послуг, доходів в економіці України створюють два протилежно направлених потоки економічних об'єктів. Вони визначають подвійну збалансованість основних елементів інноваційного поля – монад³⁴ «суб'єкта-об'єкта» та «ринку освітянських інноваційних ресурсів–ринку освітянських інноваційних продуктів».

**«Надо понять, что такое Человек, что такое Жизнь,
что такое Здоровье, и как
равновесие, согласие стихий его поддерживают,
а их раздор его разрушает и губит»
Леонардо да Винчи**

4.3.3 Ноосферне моделювання циклів

При моделюванні циклів застосовується ноосферний системний аналіз (НСА), який є методологією пізнання в призмі системності загальних властивостей Ноосфери як форми існування біоенергоінформаційної матерії. НСА досліджує якість процесів як результатів включення в теорію ноосферної якості складних систем **теорії циклів³⁵ і системогенетики**. Основні напрями еволюції НСА: 1) дослідження ізоморфізму³⁶ понять, Законів, принципів і моделей в ТГЕіЄС та ТПСВЗС для їх переносу і застосуванню в різних сферах наук і навчальних дисциплінах; 2) сприяння побудові адекватних теоретичних

³⁴ **Монада** (від грец. monas – «рід» і monados – «одиниця, єдине») – поняття, що позначає в різних філософських ученнях основоположні елементи буття. **Єдність двох протилежностей**. Доступ до статті: www.K&M.ru.

³⁵ **Теорія** (від грец. theoria – «розгляд, дослідження») – система основних ідей у тій або іншій галузі знання **Цикл** (від грец. kuklos – «круг») – сукупність явищ, процесів, **складова кругообігу протягом відомого проміжку часу** (напр., річний цикл). Доступ до статті: <http://www.KM.ru>.

³⁶ **Ізоморфізм** (від грец. isos – рівний, однаковий і грец. morphe – «форма») – частина складних слів, що означає **рівність, подібність**; поняття сучасної математики, що уточнює поширене **поняття аналогії, моделі**. Доступ до статті: www.K&M.ru.

ноосферних моделей і впровадження ноосферної кваліметрії для тих сфер науки, де вони відсутні; 3) мінімізація дублювання теоретичних основ ноосферних досліджень у різноманітних наукових сферах; 4) сприяння виявлення єдності ноосферної науки шляхом установлення зв'язків між фахівцями різних сфер наук.

При застосуванні НСА необхідно враховувати й енергоінформаційно-польову сутність Людини і соціальну ноосферну кваліметрію. В. Казначеев зазначає, що «на основі багаторічних експериментів можна зробити висновок про живі клітини, різні молекулярні з'єднання в цих клітках, які реагують на дії зовнішніх електромагнітних полів, що утворюються на поверхні Планети і вторгаються з Космосу. Ці реакції реєструються за допомогою точних експериментальних методів. Вони класифіковані й позначені як *методи біоіндикації*. Останні набувають великого значення у зв'язку з розвитком екологічних досліджень, що вимагають кількісної оцінки біологічних реакцій на рівні цілісних біосистем, що проявляють властивості інтегративності. На цій основі *розроблений принцип космобіологічного сонячного календаря*, в якому відбиті й зіставлені з геліокосмофізичними чинниками дані, що характеризують стан біосистем живих організмів. У чому значення такого календаря? Він, на відміну від астрономічного календаря, де головну роль відіграють жорстко фіксовані й однакові числові величини (доба, місяці, роки і т.д.), є набагато гнучкішим і *дозволяє враховувати дію чинників Космосу на процеси в організмі та на генетичний код Людини*. У зв'язку з цим можна навіть висловити припущення про збільшення частоти народжуваності обдарованих Людей залежно від стану Космічного польового середовища. Інші властивості космобіологічного сонячного календаря пов'язані з прогнозуванням довготривалих дій Космосу, змін сонячної активності, із взаємним розташуванням Сонця і планет, спричиненими цим змінами (градієнтами) Космічного поля тяжіння, що також впливає на живі організми, і т.д.» [15].

В. Казначеев зазначає, що тут ми повинні використовувати *принцип «великого доповнення»* між живою та закріпленою речовиною. При цьому абсолютно свідомо використовується аналогія з принципом доповнення, яким користувався *видатний фізик XX сторіччя Н. Бор*. Саме він увів уявлення про те, що *об'єкти квантової механіки (більш узагальнено – фізики мікросвіту), типу елементарних частинок, для повного наукового опису повинні характеризуватися, з одного боку, як частинки, а з іншого як польові, безперервні хвилі*.

Аналог цього принципу можна використовувати для характеристики єдності й протилежності між закріпленою та живою речовиною. Ця ідея, по суті, міститься вже в роботах В. І. Вернадського, де обґрунтовується корінна відмінність між неживою та живою речовиною [14]. Принцип «великого доповнення», що виникає з двох вказаних вище наукових ідей, може бути сформульований так: *«будь-яке масштабне дослідження закріпленої речовини (на рівні мегасвіту, космологічних об'єктів) має бути доповнене результатами дослідження живої речовини (включаючи розумну речовину) такого ж масштабу. І навпаки, великомасштабне дослідження живої*

речовини (включаючи розумну живу речовину) повинне доповнюватися новими знаннями про організацію потоків закріпленої речовини аналогічних масштабів. Саме цей принцип, як й інші аналогічні засоби пізнання, має бути покладений в основу програм дослідження феномену Людини» [15].

Як же функціонально організована космічна жива речовина? Ймовірно, за тими ж законами, які щодо земного життя в 1930-і роки сформулювали незалежно один від одного В. І. Вернадський і Е. Бауер. Згідно з цими законами існують *прагнення до стійкої нерівноважності* (безперервного використання для підтримки і відтворення власної структури потоків матеріалів, енергії й інформації) й *ефект максимуму зовнішньої роботи* (найбільшої активності в зовнішньому середовищі). На цій основі може бути сформульована наступна універсальна, космічна за ступенем розповсюдження, закономірність: *жива речовина тільки в тому разі прогресивно розвивається, якщо воно своєю життєдіяльністю збільшує впорядкованість місця свого існування* [14, 15].

Людина як складна відкрита біоенергоінформаційна система³⁷ є елементарною частинкою, мікросистемою або мікрокосмом Всесвіту, Космосу, Світу як структурованою і неструктурованою енергією просторово-часового континууму, що існує еволюційно.³⁸ У Всесвіті, Космосі як метасистемах постійно присутні ритмічні коливання біоенергії (безперервні). На Землі для Людини природні коливання, зміна дня і ночі – дискретні коливання. До дії біоенергетичних ритмів і польових коливань Космосу (безперервних) схильна Людина та її еволюційний розвиток, життєва траєкторія, етапи і фазові координати Людини у фазовому просторі станів – її життєвому циклі (**ЖЦ – безперервно-дискретна категорія**). Життєдіяльність всіх органів Людини нерозривно пов'язана з процесами, що відбуваються в природі, Космосі (нашій Сонячній системі) й підкорюється її біоенергетичним ритмам (безперервним). Людина на 70%, а її мозок на 96% складаються з води. Так само, як на Землі відбуваються припливи і відпливи, так і Людина піддається ритмам зміни дня і ночі (*дискретним*), змінам фаз Місяця, фаз активності Сонця, енергетичним потокам Космосу (*безперервним змінним енергетичним полям*). Греки та євреї повний місяць і молодик вважають за священний час, не розглядаючи їх як *дискретний* або *безперервний* стан, це священний період появи особливої картини (*дискретно-стаціонарної*), яка *безперервно* рухається за своїм циклом [28].

Згідно з ученнями стародавніх і сучасними положеннями квантової фізики *біоенергоінформаційні ритми* навколишнього середовища *безперервно* діють на Людину. Згідно з цими ритмам відбувається *безперервне* накопичення життєвої енергії та втрата її Людиною, підвищується і знижується частота серцевих скорочень, дихання, пульсації лімфотоков, коливається в широких

³⁷ Гулевская Г. И. История развития и современное состояние Кирлиан фотографии. Эффект Кирлиан. Сборник статей, ДЦНТИ, Днепропетровск, – 2001. – С. 5–9.

³⁸ Б. А. Астафьев. Единство Мира – мировоззрение будущего Человечества. Ноосферное образование в Украине. Сборник научных статей. МОН Украины, ХНПУ им. Г. С. Сковороды, ОО «Дом В. И. Вернадского», Харьков, 2007. – С. 7–12.

межах здатність Людини до інтелектуальної діяльності – пізнавати, освоювати і зберігати в пам'яті нову інформацію, переносити фізичні та психологічні навантаження, зберігати високу працездатність.

Біологічні процеси в організмі Людини залежать від геофізичних добових біоенергетичних циклів (*безперервних*) і впливають на коливання інтенсивності поділу клітин (*безперервно-дискретний процес*), обміну речовин, функціональну активність виділення і т.ін. Вивчає такі біологічні ритми від клітини до Космосу наука – хронобіологія. Зазначаємо, що основним циклом зміни біоенергоінформації в Людині є добовий ритм (*безперервно-дискретний*), а глобальними – етапи (*дискретні*) і фазові координати (*безперервні*) руху Людини на траєкторії життєвого циклу (*дискретне число*).³⁹ На рис. 16 представлена модель еволюції ЖЦ Людини з сучасної енциклопедії, а поряд – ноосферне трактування, як модель еволюційного гелікоїда.

Рис. 16 – Еволюція життєвого циклу Людини

Приведена коротка інформація про ЖЦ Людини й біоенергетичний годинник біоенергоінформаційного комп'ютера організму дозволить відкрити для Вас біоенергетичні Закони Природи, структурованої і неструктурованої енергії у просторово-часовому континуумі, що існує еволюційно⁴⁰, для біоенергетично правильної організації режиму робочого дня, раціонального харчування, профілактики і лікування захворювань та ін. У стислій формі наводимо періоди біоенергетичних добових коливань працездатності Людини.

Періоди підйому працездатності:

з 5-6; 11-12; 16-17; 20-21; по 24-1 годину.

Періоди спаду працездатності:

з 2-3; 9-10; 14-15; 18-19; по 22-23 годину.

Піки працездатності: 10-13 і 16-20 годині.

³⁹ Застосовується термінологія основних понять теорії оптимального управління: рух об'єкта можна охарактеризувати в n-мірному фазовому просторі – ЖЦ, під зовнішньою дією – управлінням.

⁴⁰ Б. А. Астафьев. Единство Мира – мировоззрение будущего Человечества. Ноосферное образование в Украине. Сборник научных статей. МОН Украины, ХНПУ им. Г. С.Сковороды, ОО «Дом В. И. Вернадского», Харьков, 2007. – С. 7–12.

Людині важливо жити в гармонії і сбалансованістю з вищими і ніжчими соціальними системами; власними біоенергетичними підсистемами організму, а це означає – в гармонії і збалансованості із зовнішнім середовищем, Природою і з самим собою. Тільки після того як Людина зможе самостійно аналізувати й об'єднати свою тріаду – **«ДУХ, ТІЛО і ДІЛО»**, вона може починати просуватися шляхом самовдосконалення. Людина повинна навчитися корисно для себе брати і віддавати життєву енергію (плацебо – лат. Placebo – «сподобаюся») у взаємозв'язку з Космосом, Природою і соціальним середовищем. Траєкторія життєвого шляху на різних етапах ЖЦ Людини повинна проходити з цілями максимального просування вершинами акмеосамодосконалення у вибраних сферах, не втрачаючи при цьому зайвої життєвої енергії.

Окрім добових біологічних ритмів, існують наддобові біологічні ритми різних біоенергетичних систем Людини. Наступною шкалою біоенергетичних ритмів – є **тижневі цикли** (ритми). У тижневому циклі (**дискретному**), прийнятому у всьому Світі, підйом і максимум працездатності доводяться на 2-й, 3-й і 4-й дні тижневого циклу, спад на кінець 5-го, а в 6-й день, зародження наступного підйому на 7-й і 1-й дні.

Місячний біологічний цикл (ритм) – Лунний місяць. Протягом 29, 53 земних днів відбувається зміна фаз Місяця – планети, що управляє багатьма біоенергоінфор-маційними процесами Природи на Землі: відпливами і припливами, коливаннями магнітного і гравітаційного полів, відбитим випромінювання Сонця та ін. Для Людини легко досягти успіху в якій-небудь справі, якщо **початок справи планувати на молодика**, чекаючи максимального ефекту в дні повного місяця.⁴¹ У дні убування Місяця потрібно особливо берегти сили і не перевтомлюватися. Зведення про фази Місяця можливо знайти в звичайних і астрологічних календарях.

Сезонні біологічні цикли (ритми) – зміна пір року (квартальна), що пов'язана з активністю Сонця, циклічно повторюється протягом 365-366 днів. Більша кількість життєвих сил Людина витрачає взимку і навесні. Серце і весь організм працюють з більшим навантаженням, ніж улітку і восени. У всіх збільшується частота серцевих скорочень. Взимку і навесні необхідний більший і повноцінніший відпочинок після фізичних і особливо емоційно-психологічних навантажень. Для студентських груп, особливо ЛФК, необхідне ретельне дотримання ритму дня, робочого тижня, місяця і сезонно-сесійного періоду. Цілеспрямоване виконання спеціальних біоенергетичних дихальних вправ йоги, спеціальне біоенергетичне підживлення допоможе зберігати і накопичувати організмом життєву біоенергію – плацебо [16–18].

Багаторічні біоенергетичні цикли (ритми життя Людини) підкоряються коливанням за законами математичних рядів Фібоначчі⁴² і рядів Люка:

чоловіки: **1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89** і так далі,
жінки: **1, 1, 2, 4, 7, 11, 18, 29, 47, 76** і так далі.

⁴¹ Лунный календарь «TNR MoonLight 1.xx», www.tnr.kulichki.com.

⁴² **Ряд Фібоначчі** – елементи числової послідовності 1,1,2,3,5,8... (ряд Фібоначчі, Fibonacci; ~1202; **ряд Люка** ~1600), у яких *кожен подальший член ряду дорівнює сумі двох попередніх*. Доступ до статті: www.K&M.ru.

Аспекти історії. Леонардо Фібоначчі (≈ 1202 р.) методами цілочисельного дискретного аналізу, досліджуючи життя біосімей кроликів (на прикладі чоловічих особин), отримав дискретний ряд чисел:

1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, 377..

Це рекурентний ряд чисел, в якому кожне подальше число є сумою двох попередніх. Через 400 років Кеплер (≈ 1600 р.) Установив, що відношення чисел ряду Фібоначчі, що стоять поряд, відображає коливальний процес, осциляцію, строго періодичну з амплітудою, що зменшується (амплітуда – зменшення різниці у відношенні цих чисел) затухаючого коливання цих відношень щодо величини F – «золотої пропорції»:

$$U_{n+1}/U_n \Rightarrow \Phi, \quad n \Rightarrow \infty.$$

Ця закономірна затухаюча осциляція відображає **єдність і боротьбу протилежностей – дискретності і безперервності** затухаючих циклів коливань. Математично «золота пропорція» описується:

$$ЗП = (1 + 5^{1/2}) / 2 = 1,6180339887498...$$

Крім того, ряд чисел Фібоначчі володіє набором цікавих і важливих властивостей: склавши розташовані через одне числа ряду Фібоначчі, отримаємо новий ряд: **2, 4, 7, 11, 18, 29, 47, 76, 123.....**

Цей новий цілочисельний рекурентний ряд, в якому відношення сусідніх чисел прагне також до межі «золотої пропорції». Цей ряд отримав назву «Ряду Люка». Сукупність обох закономірностей – «золотої пропорції» і рядів Фібоначчі-Люка – ***відображає діалектичну єдність двох початків: безперервного і дискретного; рухомого й інертного*** і т.п. Дослідження учених у найрізноманітніших галузях науки призвели до відкриття закономірностей, що відповідають числам рядів Фібоначчі-Люка і «золотій пропорції». Наприклад, у спортивній медицині, кардіограми серця, ***енцефалограми біострумів мозку***, м'язів, будова кісткових тканин, скелета Людини, біомеханіка кінцівок і т.д. Вищеописані закономірності та їх наслідки (ряди Фібоначчі і Люка) виявляються і в житті складної відкритої біоенергоінформаційної системи – Людина розумна. Життєвий цикл кожної Людини ділиться на декілька якісно різних фаз (етапів). Класифікація етапів ЖЦ Людини представлена в табл. 3. Згідно з аналогією моделі ЖЦ (рис. 16), кластеризуємо етапи ЖЦ Людини на вісім ноосферних рівнів: «0 – утробний»; «1 – немовлячий»; «2 – дитинство»; «3 – отрочтво»; «4 – юність»; «5 – молодість»; «6 – зрілість»; «7 – старість», для рядів Фібоначчі (чоловіки) і Люка (жінки). Моделі ЖЦ наводимо в табл. 3.

Таблиця 3 – Моделі ЖЦ Людини

№	Чоловіки	Жінки	Етапи ЖЦ	
1	2	3	4	
0	ряд Фібоначчі	ряд Люка		0
1	до 1 року	до 1 року	немовлячий	1
	1 ÷ 2	1 ÷ 2		
2	2 + 3	2 + 4	дитинство	2
	3 ÷ 5	4 ÷ 7		
	5 ÷ 8			
3	8 + 13	7 + 11	отроцтво	3
4	13 ÷ 21	11 ÷ 18	юність	4
5	21 ÷ 34	18 ÷ 29	молодість	5
6	34 ÷ 55	29 ÷ 47	зрілість	6
7	55 + 89	47 + 76	старість	7
0	Етапи ЖЦ – homo – sapiens – розумного			0

Методом аналогії кластеризуємо існуючі педагогічні концепції в ноосферній трактовці та зводимо до єдиної моделі безперервної ноосферної біоенергоінформаційної освіти і виховання, *яка є базовою основою акменарвленої самоосвіти і самовдосконалення* (табл. 4).

Таблиця 4 – Моделі безперервної біоенергоінформаційної освіти і виховання в призмі існуючих педагогічних концепцій на етапах ЖЦ Людини (для осіб жіночої та чоловічої статей)

	Чоловіки (роки життя)	Жінки (роки життя)	Етапи ЖЦ Людини	Генетичні форми розвитку мислення і освіти Людини	Освіта по етапах ЖЦ	
1	2	3	4	5	6	7
Рівні Законів	Ряд Фібоначчі	Ряд Люка		Існуюча педагогічна концепція в біоенергоінформа- ційній трактовці	Ноосферная концепція по Н.Куліковій	
0	до народження		черевний	біоенергетичне (БЕР)	Безперервна ноосферна біоенергоінформаційна освіта	черевна
1	до 1 року	до 1 року	немовля- чий	БЕР		про- соціальна
	1 ÷ 2	1 ÷ 2		наочно-дієве (НД) + БЕР		
2	2 ÷ 3	2 ÷ 4	дитинство - 1	НД+ наочно- образне (НО) + БЕР		предінди- відуальна
	3 + 5	4 ÷ 7	дитинство - 2	НД+НО+ понятійно- конкретне (ПК) + БЕР		
	5 + 8		дитинство - 3			
3	8 ÷ 13	7 ÷ 11	отроцтво	НД+НО+ПК+ словіс- но-логічне (СЛ)+ БЕР		індивіду- альна
4	13 + 21	11 ÷ 18	юність	НД+НО+ПК+СЛ+ абстрактно- понятійное (АП) + БЕР		
5	21 + 34	18 ÷ 29	моло- дість	НД+ НО+ ПК+ СЛ+ АП +словесно- образное (СО) + БЕР		соціаль- на
6	34 + 55	29 ÷ 47	зрілість	НД+ НО+ ПК+ СЛ+ АП+ СО+ БЕР		транспер- сональне
7	55 ÷ 89	47 + 76	старість - 1	НД+ НО+ ПК+ СЛ+ АП+СО+ БЕР	духовне	
	89 ÷ 144..	76 ÷ 123..	мудрість - 1	НД+ НО+ ПК+ СЛ+ АП+СО+ БЕР		

5. ПОЛЬОВА ФОРМА ЛЮДИНИ ТА ЇЇ СКЛАДОВІ

Сучасні наукові відкриття і дослідження свідчать, що існують дві форми життя: одна у вигляді поля, а інша у вигляді білка (білково-нуклеїнова форма або просто фізичне тіло) [29]. В організмі Людини ці дві форми взаємно поєднуються. Але при цьому **польова форма життя керує побудовою й управлінням фізичного тіла**. Цей симбіоз двох форм життя можна уявити у вигляді інформаційно-енергетичного форми (яку не видно, але яка легко фіксується сучасними приладами⁴³) і фізичного тіла, яке «пронизане» цією формою, що приводить його в рух і т.д. Людський організм займає певний об'сяг у просторі. У цьому просторі протікають властиві цьому об'сягові тимчасові процеси, які проявляються у вигляді певного руху (обертально-коливального і циркуляторного – кругообертального). Простір організму Людини насичено різного роду енергіями і випромінюваннями: світловою, електромагнітною, гравітаційною, тепловою, лептонами і багато чим іншим. А зараз детальніше про кожен складову польової форми життя (рис. 17).

Рис. 17 – Модель польової форми життя Людини

На цій моделі зображені складові польової форми життя Людини: просторово-часове поле, колівально-обертальне, голографічне і ін.

Розглянемо їх докладніше:

1. **Простір**, який займає організм Людини в решті-решт є вакуумом. З позиції поглядів сучасних фізиків, вакуум є неймовірно щільною, надтекучою, енергоматеріальною субстанцією. Коли у вакуумі виникає напруга (збудження), вакуум на це відповідає «викиданням» квантів. Під

«квантами» розуміється основна одиниця матерії або енергії, в 10 000 000–100 000 000 разів менша, ніж найдрібніший атом. На цьому рівні матерія й енергія стають взаємозамінними.

2. **Час** як субстанція матерії з'являється в кожному окремому об'язі простору і характеризує дві головні особливості: а) термін «життя» цього об'язу простору і б) швидкість і ритм протікання енергетичних процесів у

⁴³ Гулевская Г. И. История развития и современное состояние Кирлиан фотографии. *Эффект Кирлиан*. Сборник статей, ДЦНТИ, Днепропетровск, – 2001. – С. 5–9.

цьому об'язі. Таким чином, у кожному окремому об'язі простору час протікає по-різному. У Всесвіті час тече дуже поволі, у галактиках – швидше, у сонячних системах – ще швидше. Не однаковий час тече і в кожній Людині.

3. **Лептонний газ** – заповнює простір усередині й навколо Людини утворюючи яйцеподібну оболонку-захист (ауру).

4. **Рух** у вигляді обертально-коливального і циркуляторного відбувається в кожному об'язі простору. Рух залежить від величини об'ягу, форми простору і «кількості» часу, який підтримує рух у стабільній формі (час для руху є пружиною, що підтримує «хід стрілок у годиннику часу»).

5. **Світлова енергія** присутня в організмі Людини і виконує дві основні функції: а) створює голографічне тіло (своєрідний шаблон, в який вбудовується фізичне тіло) і б) лежить в основі світлового спектра органів людського організму, забарвлюючи їх в різні кольори (кожному органу властивий свій колір, який визначає його специфічну активність).

6. **Гравітаційна енергія**, що дозволяє «триматися» речовині в межах голографічного тіла. Завдяки цій енергії всі частинки організму притягуються і закріплюються. Якби не було гравітаційної енергії, то наше тіло розпалося вже на атомарно-молекулярному рівні.

7. **Електромагнітна енергія** протистоїть гравітаційній. Якби була тільки гравітаційна енергія, то вона стискувала б всі тканини, клітинні структури в щільні утворення (саме так відбувається «дозрівання» холодцю: з маси, що містить 99% води, він перетворюється на скориночку ксерогеля), і ні про які прояви життя не могло бути і мови. Завдяки електромагнітній енергії міцели⁴⁴ клітин мають заряд і «тримають» навколо себе воду, протидіючи стискуючій і висушуючій силі гравітації.

8. **Теплова енергія** створює необхідні умови для роботи ферментів⁴⁵ усього організму. Підвищення або зниження температури тіла позначається на швидкості ферментативних реакцій та їхній активності. Будь-яка патологія, що виникає в організмі Людини, у переважній більшості випадків утворюється в польовій формі життя. У результаті цього відбувається придушення і спотворення вищеописаних складових польової форми життя. Наприклад, коли Людина набирає надмірну вагу, це призводить до збільшення простору, який займається організмом, і спотворенню його форми (тобто первинної фігури Людини). У результаті цього в організмі знижуються циркуляторні процеси (знижується активність перистальтики, виникають застійні сфери), Людина мерзне, знижується активність ферментів (що призводить до зниження імунітету, травлення, зменшується розумова активність). Розлади в русі в

⁴⁴ **Міцела** (новолат. micella, від лат. mica – «крихточка») – частинка дисперсної фази **золя**, оточена шаром молекул або іонів дисперсійного середовища. **Золі** (колоїдні розчини) – рідкі колоїдні системи з частинками дисперсної фази (**міцелами**), які вільно і незалежно один від одного переміщуються в процесі броунівського руху. Золі з водним дисперсійним середовищем називають гідрозолями, з органічним – органозолями. Доступ до статті: www.K&M.ru.

⁴⁵ **Ферменти** (від лат. fermentum – «бродіння, закваска») – специфічні білки, що **збільшують швидкість протікання хімічних реакцій у клітках всіх живих організмів**. За хімічною природою – білки, що володіють оптимальною активністю при певному рН. Доступ до статті: www.K&M.ru.

основному залежать від того, як міняється простір (фігура) і час нашого організму.

Перехід польової енергії у фізичну і навпаки підкорюється еволюції ноосферного гелікоїда для добового циклу. Добовий цикл в плинні року встановлено стародавніми єгиптянами і китайцями близько п'яти тисяч років тому, які визначили довжину сонячного року в 365 діб. За декілька сторіч до н.е. як в Єгипті, так і в Китаї тривалість року була встановлена в 365,25 діб. Основна величина для вимірювання часу доби пов'язана з періодом повного обороту земної кулі навколо своєї осі. Години, хвилини і секунди оцінки часу доби перейшли з астрономії, де такими відносними поняттями оцінюють зіркову добу. Тому маємо право добу розподілити на 4 фази еволюційного гелікоїда (див. рис. 11) в точних відносинах фаз одного повного витка (терміном 24 години) як моделі еволюції денного циклу життєдіяльності Людини:

I фаза $\approx 0,3388 \times 24$ год. = 8,13 год. \approx 8 год. 8 хв.;

II фаза $\approx 0,2433 \times 24$ год. = 5,84 год. \approx 5 год. 50 хв.;

III фаза $\approx 0,2433 \times 24$ год. = 5,84 год. \approx 5 год. 50 хв.;

IV фаза $\approx 0,1746 \times 24$ год. = 5,84 год. \approx 4 год. 12 хв.

Ці фази доби назвемо: I фаза – фаза сну і відпочинку; II фаза – фаза входу в робочу життєдіяльність і працездатність; III фаза – фаза виходу з робочої життєдіяльності та зниження працездатності; IV фаза – фаза біоенергетичної релаксації та переходу до фази сну і відпочинку. Дамо пояснення. **Кожна Людина (в середньому) повинна відпочивати уві сні \approx 8 год. 8 хв. на добу** (незважаючи на початок фізичного (планетарного) часу цієї фази – 22 години, або 0 годин 55 хв.). Правило тут одне – **не засинати до заходу Сонця!** Бо на заході Сонця у кожної Людини активується робота нирок і сечового міхура, активується робота підшлункової залози, знижується на 5-10 одиниць кров'яний тиск, знижується пульс. **Поєднання цих чинників з польовою дією енергії Сонця може призвести до небажаних наслідків або до летальних наслідків уві сні.** Кожна Людина повинна **активно проводити добу з працездатністю \approx 5 год. 50 хв. \times 2 = 11 год. 40 хв.** На біоенергетичну релаксацію і перехід до сну нам надається \approx 4 год. 12 хв.

Розлади у фазах добової життєдіяльності руйнують внутрішній час, рух і фізично-польовий простір (фігуру) людського організму, які нам потрібно корегувати. Розлади в русі – це гіподинамія. Корегування розладів в фігурі – це фітнес. Ці розлади регулюються методами фізичної культури і спорту. «Сукну сукнар, організму – фізична активність», – казав Гіппократ. Для корегування часу внутрішнього годинника біокомп'ютера Людини необхідно постійно виконувати зазначені нижче **правила закінчення I-ої і IV-ої фаз добового циклу:**

1-ше правило: завжди (не оминаючи вихідних і святкових днів) **витримувати I-шу фазу добового циклу – пробудження о 6-ій годині ранку,** коли концентрація стресового гормону кортизону, який виробляється наднирковою корою, досягає максимуму і перевищує денну норму в шість(!) разів. Це перший після пробудження організму стрес! Після пробудження,

необов'язково швидко підніматися з ліжка, необхідно виконати декілька фізичних вправ (потягування і розминання сугавів) і психічних технік типу аутогенного тренування з елементами медитації (це може бути і молитва). Потім зробити гігієнічні процедури, випити склянку структурованої води і виконати вправи біоенергетичного живлення та вправи для захисту польової та фізичної форми організму від чужих біоенергетичних негативних впливів. 1-ше правило необхідно виконувати навіть тоді, коли Ви з деяких причин лягли спати навіть о 4-ій годині ранку. Після виконання 1-го правила Ви можете продовжувати відпочивати до набору повного відпочинку вві сні, \approx 8 год. 8 хв. Стрес пробудження Вами знято без ушкодження для організму – Ви відкорегували біоенергетичний годинник комп'ютера організму.

2-ге правило: засинати для нічного відпочинку тільки тоді, коли починають, майже самі, **заплющуватися очі.** Це кінець IV-ої фази денного циклу, яка триває \approx 4 год. 12 хв. У цей час вміст жирів у крові і печінці знижується. Усі клітини організму готуються до відпочинку. Покращується пульсація крові, артеріальне і венозне наповнення судин збільшується. Кров відхлинула від основних органів і підвищено омиває засинаючий мозок. На добраніч!

3-тє правило: корегування часу біологічного комп'ютера. Виконується 2-3 рази на тиждень на початку II-ої фази доби. Техніка виконання: за 60 секунд фізичного часу виконати вголос підрахунок числового ряду від 1 до 113, найкращий результат – до 120. Скорочення висловлення вголос рахунку членів ряду не допускається: «Один, два, три, чотири..., ..., сто десять, сто одинадцять, сто дванадцять, сто тринадцять, ... , сто двадцять». Ця вправа потребує концентрації уваги, швидкісного мовлення, оптимальної схеми неповного поверхнього легенево-бронхового дихання, завдяки якому у верхній частині легенів і бронхів концентрується велика кількість біоенергії, яка безпосередньо «піджимає пружину» годинника біокомп'ютера. Потужність мови корегує баланс біоенергетичних польових складових Людини. Через слухові та мовні рецептори цей часовий темп «жорстко» прописується в головному мозку, і біокомп'ютер самостійно корегує усі сповільнені функції систем організму. Запустивши свій біокомп'ютер на частоту 113 мовних слів за хвилину, Ви почнете відчувати, що виконуєте інтелектуальну і фізичну роботу швидше, ніж раніше. Щсти Вам!

Для більш професійного розуміння і використання польових енергоінформаційних впливів і корегування польового і фізичного балансу вам необхідно знати деякі аспекти польових біоенергетичних проявів психіки Людини.

6. ПОЛЬОВІ БІОЕНЕРГЕТИЧНІ ПРОЯВИ ПСИХІКИ ЛЮДИНИ

«Самое прекрасное из всех доступных нам переживаний – переживание непостижимого... Тот, кому незнакомо это чувство, кого ничто более не удивляет и не приводит в трепет, все равно что мертвец».

А. Эйнштейн

Польові біоенергетичні прояви психіки Людини: інтуїція, емоції, бажання, мислеобрази. На ці прояви необхідно шукати відповіді усередині себе. Завдяки розумінню своєї інтуїції, емоцій, бажань і душевного стану можна позбавити себе від професійних і особистих ускладнень, значно легше знаходити необхідні рішення. «Чим бредовіше часи, тим важливіше для лідерів розвивати свою інтуїцію, емоції та бажанням та довіряти їм», – зазначив американський дослідник Том Петерс. Інтуїцію, емоції та бажання, мислеобрази має кожен з нас. Інтуїція – це «третє око», «шосте відчуття», що все бачить і відчуває. Інтуїція, мислеобрази, емоції та бажання даються нам від народження, але не всі уміють ними користуватися. Адже «шосте відчуття» – це щось нематеріальне й одночасно цілком реальне. Це тоненький голосок усередині нас, який радить нам покладатися на все те, що ми зустрічали в житті й випробували на собі.

Нас привчають покладатися на раціональне мислення, ми щодня використовуємо силу власної інтуїції, емоцій, деколи навіть не здогадуючись про це. А іноді й просто ігноруємо їх – собі у збиток. Інтуїція, емоції та бажання є важливим компонентом ухвалення рішень у повсякденному житті. Ми можемо звертатися до них, приймаючи рішення за видом діяльності або навчання, взаємин з іншими людьми, обдумуючи способи стимулювання і мотивації співробітників, вибору партнерів і встановлення партнерських відносин, вибору стратегії й тактики переговорів, визначення і прогнозування тенденцій

суспільного розвитку, окремої галузі, ринку і т.д.

У сучасному стрімкому діловому світі рішення слід приймати швидко і адекватно. Не дивлячись на те, що багато тих, хто намагається про це не говорити вголос. Інтуїція та бажання є головні складові успіху при формуванні рішень. Це секретна

зброя дуже багатьох успішних лідерів. Вони описують її як безпосереднє пізнання чогось, в обхід тривалого аналітичного процесу [25].

Здається, що інтуїція, емоції та бажання виявляються на підсвідомому рівні й надходять до нас ззовні. Досвідчений керівник аналізує ситуацію й ухвалює рішення, використовуючи весь масив інформації, що зберігається в його пам'яті. Його мозок збирає ці дані й «фасує» їх у вигляді нових понять, мислеобразів. Ця робота здійснюється в підсвідомості. Спочатку такий керівник вивчає можливі

логічні варіанти вирішення проблеми, потім «прислухається» до себе, чекає внутрішньої відповіді, якій іде підказка ззовні. Він звільняється від своїх негативних емоцій, від зневаги до себе й інших людей, бореться зі своєю гординою та ревнощами, комбінує логіку й інтуїцію. Перед прийняттям важливих рішень Людина повинна виконати біоенергетичну технологію захисту від чужих біоенергетичних негативних впливів. Цю технологію необхідно застосовувати у психофізичних практиках 22-го (головний день), 3-го і 9-го днів не сонячного, а місячного календаря. За необхідності можна і частіше. Так, спортсмени-єдиноборці, що виходять декілька разів на очі тисяч глядачів, виконують технології: 1) біоенергетичної релаксації та відновлення; 2) біоенергетичної «накачки» і 3) біоенергетичного захисту – перед кожним боєм, незалежно від спортивного рівня супротивника. Головний біоенергетичний супротивник – глядачі.

Біоенергетична технологія захисту від чужих біоенергетичних негативних впливів виконується у IV фази:

I-ша фаза. Виконання дихальних практик для очищення зовнішнього польового біоенергетичного покриття (аури) тіла (виконання першої дихально-польової вправи);

II-га фаза. Виконання дихальних практик для очищення зовнішньої польової біоенергетичної оболонки фізичного тіла (виконання другої дихально-польової вправи);

III-тя фаза. Обов'язкове виконання ментальної (розумової «дзеркальної») установки терміна дії захисту;

IV-та фаза. Фіксація технологій дихально-польового очищення і захисту. Розглянемо цю технологію детальніше.

7. ТЕХНОЛОГІЯ БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО ОЧИЩЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ПОЛЬОВИХ І ФІЗИЧНИХ СТРУКТУР ЛЮДИНИ

Реалізується ця технологія за допомогою дихальних і ментальних вправ, сприяє очищенню польових, енергетичних структур Людини і звільненню психіки від негативних бажань. Ця технологія є активним біоенергетичним самозахистом від чужих впливів і Вашої бездіяльності, недовірливості й підозрливості.

I-ша фаза. Перша дихальна вправа. Максимально розслабтесь, стійте так, щоб тільки утримати рівновагу. Голова і руки опущені, ноги злегка зігнуті в колінах і розставлені на ширині плечей. Вдихайте мислеобразно, через хребет від куприка (нижній кінець задньої тазової частини скелету) до грудини, тягніть біоенергію з оточуючого середовища, як воду внутрішнім насосом – максимальним розпиранням грудей. Тягнете вгору (вдих), концентруючи весь об'єкт втягнутої біоенергії в області грудини і серця. Затягуєте біоенергію, а в думках встановлюєте для себе, який об'єм 5,10, 15 і т.д. літрів Ви всмоктуєте за 1 цикл втягування. Потім здавлюєте грудні та реброві м'язи і випускаєте цей об'єм біоенергії через верхівку (тем'ячко) голови (видих). Біоенергія, як вода, тече спереду по обличчю, потилиці, грудям, животі, спині й тече вниз до ніг, але не

розтікається, а заповнює Вашу астральну енергетичну оболонку. Польова енергетична (астральна) оболонка Людини має форму яйця, яке на 15-20 см оточує Людину. Вдих – накачування біоенергії з простору, що оточує Вас, вверх тіла, видих – біоенергія розтікається вниз. Робіть всі частини вправ дуже поволі. Виконаєте 5-7 разів, у середньому по 10 літрів за цикл. Бажано накопичити в польовій оболонці тіла біоенергії хоч би з невеликим перевищенням фізичної маси тіла. Ви важите ≈ 65 кг, то за 7 циклів дихання втягніть у польову оболонку 70 літрів біоенергії. Потім зробіть чотири сильні дихальні рухи з нахилом на видиху корпусу вперед і поставте польовий, енергетичний (астральний) захист.

II-га фаза. Друга дихальна вправа. Станьте в позу людини, яка зображена на старих гравюрах Леонардо да Вінчі: ноги – розставлені, руки – у сторони. Вдих – біоенергія всмоктується через пальці правої руки до грудей: видих – біоенергія прямує в протилежну, ліву ногу і залишається в оболонці фізичного (а не астрального)м тіла. Потім другий вдих – біоенергія всмоктується через пальці лівої руки до грудей, видих – від грудей тече в протилежну, праву ногу. Після накачування біоенергії за 5-7 циклів, дозування як і в першій вправі, поставте польовий, біоенергетичний (астральний) захист для фізичної оболонки тіла. У польових структурах – ця оболонка носить назву «плазмової» оболонки.

Польовий, енергетичний (астральний) захист.

Зовнішня, польова оболонка (астральне тіло) в середньому знаходиться на відстані 15-20 см від фізичного. Ви повинні уявити собі, що біоенергія, яку Ви накачали в польову оболонку і фізичне тіло, оточує Вас.

III-тя фаза. Потім в думках уявляємо, що біоенергія поступово твердне, поки навколо Вас не утворюється прозора яйцеподібна оболонка, в якій Ви стоїте і можете рухатися і дихати вільно. Із внутрішнього боку поверхню оболонки ментально зробіть дзеркальною, як в дзеркальних окулярах. Тобто Ви бачите, що відбувається зовні, а Вас ніхто не бачить. Обов'язково виконайте ментальну (розумову) постанову: **«Я роблю оболонку дзеркальною на (певний термін) лунний місяць, до наступного 22 лунного дня».**

IV-та фаза. Після конкретизації ментальної постанови фіксуєте технологію польового очищення і захисту словами, які Ви повторюєте 3 рази: **«Я прозорий, мене ніщо не зруйнує».**

Таку технологію захисту й очищення польової структури тіла можна застосовувати також у 3-й і 9-й дні місячного календаря. Додамо, що в таких країнах як Китай, Індія, Ізраїль, Південна Корея, багатьох префектурах Японії, Таїнланда та інших країн азійського регіону трансформовані місячні календарі є офіційними державними.

Реалізуються різноманітні польові технології за допомогою «перезавантаження» біологічного комп'ютера Людини уві сні кожну добу за допомогою психічних процесів підсвідомого здогаду та логічного мислення. Ці психічні процеси мають свідому, аргументовану аналітичну частину, яка оперує фрагментами, робить висновки і навіть розуміє надрукований текст. Ця **підсвідомість (інтуїція) – наше внутрішнє «Я».** Воно включає придбаний

нами досвід. І ця внутрішня інтуїтивна (інстинктивна, неусвідомлена) частина нас самих здатна еволюціонувати і розвиватися. Вона не є оцінно-мислячою і знаходиться у відокремленому стані. Вона забезпечує нас нескінченним за об'ємом інформаційним матеріалом. Це та сфера, де знання вже існують у готовому вигляді. Ми знаємо більше, ніж нам здається. І можемо знайти своїм знанням ширше застосування, ніж здатні собі уявити. **Інтуїція (підсвідомий здогад) діє як дар, який дає нам можливість синтезувати ідеї.** Але все-таки, що ж таке інтуїція? **Інтуїція – це здатність, у думках аналізуючи і міркуючи, вмить ухвалювати правильні рішення, минувши проміжні результати.** Інтуїтивне рішення може виникнути як унаслідок напруженого роздуму, так і без нього. Коли інтуїція починає працювати, з'являється дивне, але дуже приємне відчуття, що життя реагує на наші бажання. Воно резонує, відгукується, виникає почуття взаємності, немов у нас із життям не флірт, а справжній любовний роман.

Відомо, що Гарі Каспаров може виграти у кращого шахового комп'ютера. Як же це може бути, коли такий комп'ютер здатний прораховувати ходи набагато раніше за свого суперника? Все залежить від інтуїтивної «хватки» шахіста. Досвід дозволяє йому комбінувати логічний аналіз з «чуттям» того, який хід найкращий. Незалежно від того, хто ви, завдяки розумінню своєї інтуїції та душевного стану, можна, розвиваючи ці навички, тим самим позбавитися професійних та особистих ускладнень і значно легше і простіше здійснювати пошук необхідних відповідей. У духовному стані Людина вирішує задачу не логічним шляхом, а шляхом усвідомлення істини. Видатний Альберт Ейнштейн писав: «Відкриття в науці здійснюється зовсім не логічним шляхом; логічної форми воно набуває лише згодом. Відкриття, навіть найменше, – завжди осяяння. Результат приходить ззовні і так несподівано, неначебто хтось підказав його». У духовних здібностях індивід підноситься над звичайними здібностями і зростає від загальних здібностей до міри еволюції вищого потенціалу особистості. Духовні здібності є вищою стадією розвитку особистості, яка здатна формувати духовні цінності зовнішнього середовища. На рівні несвідомого здійснення духовних здібностей протікає як конструктивний процес, направлений зовні, що дозволяє інформацію ззовні, у перетвореній формі, представляти в еталонних якостях особистості. Розвиток творчих духовних здібностей – це формування стійкого креативного позитивного мислення в умовах кризового стану суспільства, здатність адекватно використовувати культурні критерії в професійній діяльності й реалізовувати на практиці новітні ідеї, що відповідають вимогам стійкого розвитку суспільства, вимогам формування системного, цілісного, ноосферного погляду на Світ.

ЗАМІСТЬ ВИСНОВКІВ

На державному рівні визнано, що інвестиції в людський капітал – його суспільне і професійне здоров'я, безперервну самоосвіту є одними з найефективніших. Тому одним із найголовніших завдань української освіти, відображених у національній доктрині розвитку, є формування і збереження здоров'я студентства, підтримання найвищого рівня професійної працездатності⁴⁶ студентства в період навчання в Академії з елементами акменаправленого самоудосконалення. Особливо актуальними ці проблеми стають у мінливих умовах зовнішнього середовища, як екологічних так і економічних, у кризовому і післякризовому стані економіки держави. Професор Гончаренко М. С., ХНУ ім. В. Н. Каразіна, відзначає: «Серед причин кризового стану – соціально-економічна і психологічна кризи людини, неефективна стратегія охорони здоров'я і недоліки в організації системи освіти, що зумовлює психоемоційне перевантаження і недостатню рухову активність студентської молоді. Окрім цього, важливу роль у розвитку негативних тенденцій має низький рівень культури здоров'я і відсутність знань щодо здорового способу життя та профілактики здоров'я».

Визначення Всесвітньої організації охорони здоров'я: *«Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного та соціального благополуччя Людини, а не тільки відсутність захворювань та фізичних дефектів»*. Досягнення можливого найвищого акмесинергетичного рівня здоров'я і професійної працездатності студентської молоді, яка виконує *найважчий вид життєдіяльності Людини – інтелектуальне, духовне, психофізичне і технологічне формування сучасного конкурентоспроможного фахівця*, складає найбільш важливе глобальне завдання держави і ХНАМГ, для вирішення якого необхідні спільні зусилля багатьох інших соціальних і економічних секторів.

Мета дисципліни «Управління професійною працездатністю», виходячи з уявлення про Людину як *цілісну біоенергоінформаційну систему взаємодіючих фізичної, духовної, психічної, енергетичної та технологічної складових (підсистем), в плинні новітньої генетичної теорії енергоінформаційної єдності Світу* акад. Астаф'єва Б. О. і *теорії Всезагальних Законів Всесвіту* акад. Маслової Н. В. та побудованій і опробованій на цих засадах у багатьох країнах *ноосферної теорії освіти*, виховати здорового конкурентоздатного фахівця відповідного рівня освіти і профілю для галузей міського господарства. Головними складовими вирішення вказаних проблем є: ноосферна теорія освіти, загальна теорія управління – кібернетика та її різновиди: біокібернетика, медична і валеологічна кібернетика [30]; фізична культура і спорт; фізіологія та психологія праці й активного відпочинку; ресурсна теорія здоров'я і довголіття Людини; педагогічні, філософські підходи, нетрадиційна медицина, природознавство, астрологія й хронобіологія та інші науки, що мають відношення до комплексного формування і відновлення здоров'я Людини. Усі ці напрями наук віддзеркалюються у дисципліні «Управління професійною працездатністю» з дидактичною⁴⁷ метою акменаправленого самоудосконалення студентства.

⁴⁶ **Професійна працездатність** – здатність певного працівника до роботи за своєю професією (фахом) і кваліфікацією чи за іншою адекватною їй професією (фахом). Словник законодавчих термінів. Доступ: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078,10372.0>.

⁴⁷ **Дидактика** (від грец. didaktikos – «повчальний») – розділ педагогіки; *теорія освіти і навчання*. Розкриває закономірності засвоєння знань, умінь і навичок і формування переконань, визначає об'єкт і структуру змісту освіти, удосконалює методи й організаційні форми навчання, яке виховує дію навчального процесу на студентство. Доступ до статті: www.K&M.ru.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала. - М.: Из-во Московского психолого-социального института; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. - 752 с. - (Серия «Психологи Отечества»).
2. Ключко В.М., Кухтин Е.В. Генодигма экономической деятельности // Комунальне господарство міст (укр. і рос. мовами) / Науково-технічний збірник. Вип. 92. Серія: Економічні науки. - К.: «Техніка», 2010. - С. 391-402. - 441 с.
3. Астафьев Б.А. Стратегический прогноз и управление на основе Генома Мира: теория и практика - М.: Институт холодинамики, 2005. - 184 с.
4. Маслова Н.В. Периодическая система Всеобщих Законов Мира. – М.: Институт холодинамики, 2005. - 184 с.
5. Шванева И.Н. Ноосферная психология. Психология предназначения. Книга 1. – М., 2005. – С. 206.
6. Шванева И.Н. Ноосферная психология. Консультирование личности и общества. Книга 2. – М., 2005. – С. 186.
7. Ключко В.М., Кухтин Е.В. Целевые факторы организации ноосферной образовательно-воспитательной деятельности в реализации миссии государства – доктрины развития нации / Ноосферное образование в Украине. Сборник научных статей. ХНАМГ, ОО «Дом В.И.Вернадского», Харьков, 2008. – С.63-72, - 212 с.
8. Яременко О.Л. Механізм інституційних змін // Економічна теорія. – 2006. - № 1. – С.3.
9. И.Пригожин, И.Стегнес. Порядок из хаоса: Новый диалог Человека с Природой. – М.: Прогресс, 2001. – 312 с.
10. Кухтин Е.В. Ноосферная ориентация сознания студента. Сб. научн. статей по материалам I-й Междунар. науч.-практ. конф. [Ноосферное образование в вузах Украины], (Харьков, 22-23 ноября 2007г.) / МОН Украины, Харьков. нац. акад. город. х-ва. - Харьков: ОО «Дом В.И. Вернадского», 2008. - С.110-113.
11. В. Ключко. Акмеологічні та синергетичні аспекти професійної підготовки фахівця. Сучасні аспекти виховання студентської молоді: Матер. н.-практ. конф.-ХНАМГ. Харків, 21 квітня 2006 р., С. 48-50.
12. Ключко В.М., Бондаренко Т.В., Бондаренко О.В. Соціально-валеологічні аспекти відбору кадрів. Теорія та практика державного управління. Випуск 3: Проблеми формування та реалізації охороноздоровчої політики в сучасних умовах: Матер. наук.-практ. конференції.-Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, -2003.- С.122-125.
13. В. Ключко. Педагогічний менеджмент, педагогічний маркетинг та педагогічна логістика як цільові чинники організації освітньо-виховної роботи. Сучасні аспекти виховання студентської молоді: Матер. н.-практ. конф.-ХНАМГ. Харків, 21 квітня 2006 р., С. 50-59.

14. В.И. Вернадский. несколько слов о ноосфере. // Успехи современной биологии. - 1944, №8, вып.2. Философские мысли натуралиста. - М.: «Наука», 1988. - С. 12-18.
15. В.П. Казначеев, Е.А. Спирин. Космопланетарный феномен Человека. Новосибирск: «Наука», 1991. - 128 с.
16. Ключко В.М. Психологія здоров'я. Психофізична саморегуляція. Методичні вказівки (для самостійної роботи студентів усіх спеціальностей Академії), Харків: ХНАГХ, 2007. - 46 с.
17. Ключко В.М. Оцінка здоров'я студентів. Методичні вказівки до виконання практичних і самостійних занять з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» (для студентів усіх спеціальностей Академії та НПП). - Харків: ХНАМГ, 2010. – 58 с.
18. Вашев О.Є., Ключко В.М. Валеологія. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи студентів з дисципліни «Управління професійною працездатністю» (для студентів усіх спеціальностей Академії та НПП). Харк. нац. акад. міськ. гос-ва. - Х.: ХНАМГ, 2010. – 59 с.
19. Ключко В.М., Бондаренко Т.В. Формування позитивного іміджу студента-спортсмена. МВ для практичних та самостійних занять студентів усіх спеціальностей Академії з дисциплін «ФВ», «ФК», «Управління професійною працездатністю». - Харків: ХНАМГ, 2009 р., - 49 с.
20. Лямець В.І., Тевяшев А.Д. Системний аналіз. Вводний курс.: Навч. посібник, - Харків: ХТУРЕ, 1998. - 252 с.
21. Надежность и эффективность в технике. Справочник в 10-ти томах / Ред. совет: В.С. Авдуевский и др. - Т.3. Эффективность технических систем / Под общ. ред. В.Ф. Уткина, Ю.В. Крючкова. - М.: Машиностроение. 1988. - 328 с.
22. Ключко В.М., Кухтін К.В. Атестація професорсько-викладацького складу кафедри фізичного виховання і спорту. Методичні рекомендації (для науково-педагогічних працівників кафедри фізичного виховання і спорту та ХНАМГ, самостійної роботи студентів усіх спеціальностей Академії).-Харків: ХНАМГ, -2011. - 91 с.
23. Асеев В.Г. Единство содержательной и динамической сторон личности в воспитательном процессе // Психология формирования и развития личности. — М. Наука, 1981. - С. 198-222.
24. Чеснокова И.И. О психологических основах самовоспитания // Психология развития и формирования личности. - М . Наука, 1981- С. 223-235.
25. Кухтин Е.В. Строительство как вид системного инновационного экономического процесса / Сучасні проблеми і шляхи розвитку інноваційних процесів будівельної галузі. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. - Харків: ХНАМГ, 2009. - С.89-94, 158 с.
25. Польові прояви психіки Людини: -
<http://newme.biz/samopoznanie/intuiciya-ishhem-otvety-vnutri-sebya;> -
[http://begemotov.net/blog/;](http://begemotov.net/blog/) - [http://ru.wikipedia.org/wiki/Самосовершенствование_личности;](http://ru.wikipedia.org/wiki/Самосовершенствование_личности) [http://upgrade.blox.ua/html.](http://upgrade.blox.ua/html)

26. Астафьев Б.А. Основы теории генетического единства Мира. Сб. научн. статей по материалам I-й Междунар. науч.-практ. конф. [Ноосферное образование в вузах Украины], (Харьков, 22-23 ноября 2007г.) / МОН Украины, Харьков. нац. акад. город. х-ва. - Харьков: ОО «Дом В.И. Вернадского», 2008. - С.35-39, 212 с.

27. Проект «Стратегии инновационного развития Украины на 2009-2018гг. и на период до 2039 года».

Источник: <http://www.in.gou.ua./index.pdp?get=494&id=1766>.

28. Клочко В.М., Кухтин Е.В. Непрерывное ноосферное биоэнергоинформационное образование на этапах жизненного цикла Человека - проблема непрерывного и дискретного. Сб. научн. статей по материалам I-й Междунар. науч.-практ. конф. [Ноосферное образование в вузах Украины], (Харьков, 22-23 ноября 2007г.) / МОН Украины, Харьков. нац. акад. город. х-ва. - Харьков: ОО «Дом В.И. Вернадского», 2008. - С.79-87.

29. Полевая форма человека и её составляющие.

Источник: <http://www.body-and-spirit.info/perception/soz-chel.htm>.

30. Клочко В.М., Безкоровайний Д.О. Кібернетика валеології. «Теорія та практика державного управління. Випуск 3: проблеми формування та реалізації охороноздоровчої політики в сучасних умовах: Матеріали наук.-практ. конференції, 16 жовтня 2003 р.» - Х.: Вид-во Харрі НАДУ, «Магістр», 2003. - С.84–87, 320 с.

Управлінсько-педагогічний акмеологічний глосарій

Автомоніторинг – це внутрішнє індивідуальне самодослідження і само-корекція суб'єктом освітнього простору (ВНЗ, деканатом, кафедрою, НПП, студентом) власних особистісних і професійних якостей.

Адаптація – складний комплекс процесів, явищ і дій, спрямованих на пристосування системи до умов середовища.

Адаптивна система управління – здатність системи управління своєчасно переналаштуватися відповідно до змін оточуючого середовища; взаємовплив, що викликає взаємоприспособлення поведінки суб'єктів діяльності на діалогічній основі, яка забезпечується спільним виробленням реалістичної цілі з наступним поєднанням зусиль і самоприспособленням дій на її досягнення.

Акмеологія (давньо грец. «акме», від «axis» – вістря) – вищий ступінь чогонебудь, цвітіння, квітучий час; «en akmu einal» – бути в повному розуванні, на вищому ступіні розвитку.

Активні форми та методи взаємодії – характеризуються активізацією пізнавальної діяльності через постановку та розв'язання проблемних ситуацій і завдань та організаційними формами занять: проблемні лекції, ділові ігри, семінари, конференції тощо.

Алгоритмічний метод в управлінні полягає в тому, щоб, порівнюючи ідеальне і реальне, виявити управлінську суперечність або її причину, вжити заходів для їх ліквідації за допомогою невеликої кількості варіантів уже апробованої послідовності дій.

Апаратний метод управління – формальний метод управління, принциповою особливістю якого є прагнення керівника уникнути відповідальності за прийняте рішення, ухилитися від виконання рішення.

Аналіз – розумова операція, яка дозволяє проводити розчленування цілого (декомпозицію) на частини.

Анкета – 1) опитувальний лист, який самостійно заповнюється опитуваним за вказаними в ньому правилами; 2) методичний засіб для одержання первинної інформації.

Бесіда – одна з основних форм ділового спілкування.

Біогеоценоз (від грец. bios – «життя» і грец. koinos – «загальний») – однорідна ділянка земної поверхні з певним складом живих (біоценоз⁴⁸) і кісних (приземний шар атмосфери, сонячна енергія, ґрунт і ін.) компонентів і динамічною взаємодією між ними (обмін речовиною та енергією). Термін запропонував В. Н. Сукачов (1940); вживається як синонім екосистема.

Валідність – критерій якості педагогічного моніторингу, технологій відстеження результативності діяльності освітньої системи ВНЗ; чим більш валідні технології педагогічного моніторингу, тим надійніше вивчається та вимірюється

⁴⁸ **Біоценоз** (від грец. bios – «життя» і koinos – «загальний, ценоз») – сукупність рослин, тварин і мікроорганізмів, що населяють певну ділянку суші або водоймища, які характеризуються певними взаєминами між собою і пристосованістю до умов навколишнього середовища (напр., біоценоз озера, лісу).

певна якість, критерій якості тесту, який визначає його придатність для вимірювання того, що він повинен виміряти згідно з задумом.

Вернадський Володимир Іванович, вчений, Перший Президент Української академії наук (1918 р.). У центрі природнонаукових і філософських інтересів В. І. Вернадського була розробка цілісного вчення про біосферу, живу речовину (яка організовує оболонку Землі) й *еволюцію біосфери в ноосферу, в якій людський розум і діяльність, наукова думка стають визначальними чинниками розвитку, могутньою силою, яка порівнюється за своєю дією з Природою Землі з геологічними процесами.* Вчення Вернадського про взаємовідносини Природи Землі з цивілізацією, людське суспільство зробило сильний вплив на формування сучасної екологічної свідомості.

Відкриті системи – системи, які можуть обмінюватися з навколишнім середовищем речовиною (а також енергією, імпульсом, інформацією). До відкритих систем відносять, напр., хімічні й біологічні системи (у т.ч. живі організми, людину, освітній заклад, ВНЗ, кафедру, НПП, студента, студентську групу), в яких безперервно протікають різного роду реакції за рахунок речовин та інформації, що надходять ззовні. Відкриті системи можуть знаходитися в стаціонарних станах, далеких від рівноважних станів.

Вибірка – група людей (суб'єктів), на якій проводиться дослідження.

Виконавчий механізм – пристрій в системі регулювання й управління, що безпосередньо здійснює механічне переміщення (або поворот) регулюючого органу об'єкта управління.

Вимірювання – виявлення кількісних характеристик педагогічних явищ, подій, процесів, які вивчаються й оцінюються.

Внутрішній моніторинг – моніторинг, який здійснюється адміністрацією, НПП навчального закладу освіти.

Внутрішньовузівський контроль – систематична, цілеспрямована перевірка роботи НПП, підрозділів ВНЗ адміністрацією закладу освіти.

Володіти – мати своєю власністю; тримати у своїй владі, підпорядковувати собі (уміти зберігати самовладання); уміти, мати можливість користуватися чим-н., діяти за допомогою чого-н. (уміти добре писати, висловлювати свої думки, знати).

Виховання (виховувати) – навички поведінки, прищеплені сім'єю, школою, ВНЗ, середовищем і які проявляються в суспільному житті. **Виховання** - цілеспрямований розвиток Людини, що включає освоєння культури, цінностей і норм суспільства. Здійснюється через освіту, а також організацію життєдіяльності певних спільнот. У вихованні взаємодіють особа, сім'я, державні і суспільні інститути; навчально-виховні заклади, засоби масової комунікації й інформації, релігійні інститути, громадські організації та ін.

Гедоністична педагогіка – це освіта, від якої студенти отримують насолоду.

Гіпотеза – науково обґрунтоване, цілком ймовірне припущення, яке потребує спеціального доказу для свого остаточного ствердження, як теоретичного положення.

Групова консультація – форма науково-методичної роботи з групою студентів або НПП, зацікавлених у вирішенні одних і тих самих проблем.

Гуманізація управління – принцип управління, який полягає в організації спільної діяльності керівника та НПП, допоміжного персоналу на засадах партнерства, врахування керівником індивідуально-психологічних особливостей працівників і створення умов для їхнього особистісного та професійного саморозвитку й самовдосконалення.

Дебати – обговорення будь-якого питання, обмін думками, полеміка, суперечка, дискусія.

Дедуктивний, підхід або моделювання – методологічний підхід до проектування перспективного педагогічного досвіду, який ґрунтується на педагогічному експерименті.

Демократичний метод управління – метод, який характеризується постійною орієнтацією керівника на підлеглих врахуванням їхніх думок, виробленням колегіального рішення, аналізом реальної ситуації, конкретних умов роботи, використанням творчого потенціалу підлеглих, їхніх знань, кваліфікації, умінь.

Делегування повноважень – передача прав на прийняття рішень іншій особі або функціональній групі в системі управління.

Ділова гра – це метод навчання професійній діяльності через її моделювання, близьке до реальних умов, з обов'язковим динамічним розвитком ситуації, завдання чи проблеми, що розв'язується строго відповідно до характеру рішень та дій її учасників.

Диверсифікація (від лат. *diversificatio* – «зміна, різноманітність»): 1) *проникнення педагогічних менеджменту і маркетингу деканатів і випускних кафедр ВНЗ, відділу маркетингу ВНЗ у галузі, що не мають прямого виробничого зв'язку або функціональної залежності від основної галузі діяльності ВНЗ.* Диверсифікація пов'язана з процесом концентрації виробничих потреб і новацій виробництва на міжгалузевому рівні «ВНЗ-виробництво» та структурною перебудовою господарства України, підготовкою конкурентоспроможних фахівців за «замовленням виробництва»; 2) у широкому сенсі – розповсюдження педагогічних менеджменту і маркетингу деканатів і випускних кафедр ВНЗ, відділу маркетингу ВНЗ у нові сфери і галузі господарської діяльності (*розширення номенклатури спеціальностей і спеціалізацій* випуску конкурентоспроможних фахівців за «замовленням виробництва»; видів науково-методологічних послуг, що надаються ВНЗ, і т.п.).

Дидактична гра – метод імітації (наслідування, відображення) прийняття управлінських рішень у різноманітних ситуаціях через гру (прогривання, розігрування) за правилами, що вже вироблені або виробляються самими учасниками.

Дидактичний матеріал – особливий вид посібників для навчальних занять, використання яких сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, економії навчального часу.

Дидактичний менеджмент – це теорія і практика ефективного управління навчанням у групі або організаційна форма надання освітньої (дидактичної) послуги.

Дискусія – дослідження, колективне обговорення спірного питання, обмін думками, ідеями між кількома учасниками.

Дух (лат. spiritus): 1) вища здатність Людини, що дозволяє їй стати джерелом смислополагання, особистого самовизначення, осмисленого перетворення дійсності; відкриваючи можливість доповнити природну основу індивідуального і суспільного буття світом моральних, культурних і релігійних цінностей; головна роль керівного і зосереджуючого принципу для інших здібностей душі; 2) надприродна, керуюча світом сила, до якої Людина може бути активно або пасивно причетною.

Екологічна (здоров'язберігаюча) педагогіка – це сукупність форм, методів, прийомів щодо створення психологічно комфортного, успішного навчального середовища з урахуванням сильних сторін навчального стилю кожного учня; технологія проектування імідж-траєкторій для кожного учня.

Експеримент – дослід, відтворення об'єкта пізнання перевірки гіпотези, метод пошукового пізнання.

Експертиза – сукупність вимірів, необхідних для одержання колективної оцінки педагогічного об'єкта, процесу або явища.

Експерт – спеціаліст певної галузі, компетентний у вирішенні певної проблеми.

Життєдіяльність – повсякденна діяльність, що здатна забезпечити людині своє існування, існування інших членів та всього суспільства суспільства у цілому шляхом навчання, спілкування, орієнтації, пересування, самообслуговування, контролю за своєю поведінкою, участі у трудовій діяльності. Життєдіяльність являє собою інтеграцію фізичних, психологічних та соціальних функцій людини.

Життєдіяльність, обмеження життєдіяльності – неможливість виконувати повсякденну діяльність способом та в об'сяго, звичайних для Людини, що створює перешкоди у соціальному середовищі, ставить її в незручне становище порівняно зі здоровими, проявляється частковою або повною втратою здатності до самообслуговування, пересування, орієнтації, спілкування, навчання, контролю за поведінкою, а також значним обмеженням обсягу трудової діяльності, зниженням кваліфікації та призводить до соціальної дезадаптації.

Життєдіяльність, категорії (критерії) життєдіяльності – це здатність до самообслуговування, пересування, орієнтації, контролю за своєю поведінкою, спілкування, навчання, виконання трудової діяльності.

Життєва компетентність – досягнення Людиною успіхів у всіх сферах життєдіяльності, що характеризується розвиненим стратегічним мисленням, орієнтацією в будь-якій життєвій ситуації, гнучкістю, вмінням змінювати життєві плани.

Життєтворчість – процес духовно-практичної діяльності особистості, що визначається активною життєвою позицією Людини, її адаптованістю, цілеспрямованістю, здатністю до духовного зростання; особлива, вища форма виявлення творчої природи Людини.

Завдання достатнього рівня – тип завдання, що діагностує уміння студентів застосовувати знання у стандартних умовах з вибором способів дій.

Завдання початкового рівня – завдання, які діагностують уміння студентів відтворювати фактичний матеріал (знання-розпізнавання).

Завдання середнього рівня – завдання, які діагностують уміння студентів відтворювати навчальний матеріал за алгоритмом (знання-розуміння).

Завдання високого рівня (творчі завдання) – це завдання, які діагностують уміння студентів застосовувати знання в нестандартних умовах з пошуком засобів дій.

Застосування – розумова операція, яка дозволяє пояснити застосування вивченого матеріалу в конкретних умовах і нових ситуаціях. Застосування законів, правил, понять, теорій, методів і засобів.

Здатність до пересування – можливість ефективно пересуватися у своєму оточенні (ходити, бігати, долати перешкоди, користуватися особистим та громадським транспортом).

Здатність до навчання – можливість сприймати, засвоювати та накопичувати знання, формувати навички й уміння (побутові, культурні, професійні та ін.) у цілеспрямованому процесі навчання; можливість до професійного навчання – здатність до оволодіння теоретичними знаннями, практичними навичками та уміннями конкретної професії.

Здатність до спілкування (комунікативна здатність) – можливість установлювати контакти з іншими людьми та підтримувати суспільні взаємозв'язки (порушення спілкування, пов'язані з розладом психічної діяльності, тут не розглядаються). Основним засобом комунікації є усна мова, допоміжним – читання, письмо, невербальна мова (жестова, знакова).

Здатність до трудової діяльності – сукупність фізичних та духовних можливостей людини, яка визначається станом здоров'я, що дозволяє йому займатися різного роду трудовою діяльністю. Професійна працездатність – здатність людини якісно виконувати роботу, що передбачена конкретною професією, яка дозволяє реалізувати трудову зайнятість у певній сфері виробництва відповідно до вимог змісту й обсягу виробничого навантаження, установленого режиму роботи та умов виробничого середовища.

Знання – розумова операція запам'ятовування і репродукування специфічної інформації (конкретних фактів, законів, теорій тощо).

Знання, знати – результати пізнання, наукові відомості; сукупність відомостей в якій-н. сфері.

Знання – форма існування і систематизації результатів пізнавальної діяльності людини. Виділяють різні види знання: буденне («здоровий глузд»), особистісте, неявне та ін. Науковому знанню властиві логічна обґрунтованість, довідність, відтворюваність пізнавальних результатів. Знання об'єктивізується знаковими засобами мови.

Зовнішній моніторинг – моніторинг, який здійснюється управлінськими структурами освіти (управлінням освіти, методичною службою тощо).

Імідж освітньої організації – ступінь продуктивності (характер інтелек-туально-духовного ресурсу) освітньої системи ВНЗ, конкурентоспроможності організації в умовах ринку.

Імідж-траєкторія – це технологія самореалізації особистості суб'єктів освітнього простору, технологія творчого навчання і збагачення суб'єктного досвіду НПП і студента, технологія створення позитивної «Я-концепції» кожного суб'єкта освітньо-виховного середовища.

Індуктивний підхід – методологічний підхід до створення перспективного педагогічного досвіду, який включає такі етапи: виявлення, вивчення, узагальнення та розповсюдження.

Інновація – створення та впровадження різного виду нововведень, які породжують значні зміни у вихованні, освіті й інших галузях.

Інноваційний менеджмент – особлива сукупність принципів, методів і форм управління інноваційним процесом, інноваційною діяльністю та відповідним персоналом.

Інструментарій – сукупність знарядь, механізмів, приладів, пристосувань, що застосовуються для різноманітних дослідницьких операцій.

Інтелект – відносно стійка структура розумових здібностей індивіда.

Інтерактивні технології – технології, засновані на активній взаємодії. Характеризуються активізацією пізнавальної діяльності через забезпечення власне активної міжособистісної взаємодії їх учасників, яка досягається відповідними засобами (організація науково-методичних комплексів дисциплін, аудиторій, застосування групових форм роботи студентів тощо); організаційними формами занять (навчальні семінари-тренінги, соціально-психологічні тренінги тощо).

Інтерактивне навчання – різновид активного навчання, суть якого полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де студент і НПП є рівноправними, рівнозначними суб'єктами.

Керівництво – здійснення впливу на НПП, студентів, батьків студентів, роботодавців та налагодження з ними міжособистісних відносин з метою виконання завдань, які стоять перед організацією.

Кваліметрія – наука, яка вивчає методологію та проблематику розробки комплексних оцінок якості різних об'єктів, явищ та процесів; *педагогічна кваліметрія* – наука про педагогічні вимірювання, кількісну та якісну оцінку психолого-педагогічних і дидактичних об'єктів.

Кваліфікація – рівень загальної та спеціальної підготовки працівника, що підтверджується встановленими законодавством документами (атестат, диплом, свідоцтво й інші).

Ключові компетентності – це компетентності, які дають можливість особистості ефективно брати участь у багатьох соціальних сферах і роблять внесок у розвиток якості суспільства й особистого успіху, що може бути застосовано до багатьох життєвих сфер.

Компетентність – це сфера складних умінь та якостей особистості; ступінь відповідності знань, умінь і досвіду осіб відповідного соціально-професійного статусу реальному рівню складності виконуваних ними завдань і розв'язуваних проблем.

Компетентний – обізнаний, авторитетний у якій-небудь галузі, що володіє компетенцією, якими-небудь правами, повноваженнями. **Бути компетентним** – означає вміти мобілізувати у певній ситуації здобуті знання і досвід.

Компетенція – це загальна здатність, яка базується на знаннях, здібностях, досвіді, цінностях, які набуті завдяки навчанню; коло повноважень якої-небудь установи або особистості; коло питань, у яких особистість має знання, досвід; готовність студента використовувати засвоєні знання, навчальні уміння і навички, а також способи діяльності в житті для розв'язання теоретичних і практичних завдань.

Концепція – система поглядів, ідей, науково обґрунтований та переважно доведений вираз головного змісту теорії. **Концепція** (від лат. conceptio – «розуміння, система») – певний спосіб розуміння, трактування яких-небудь явищ, подій, процесів, основна точка зору, керівна ідея для їх освітлення; провідний задум, конструктивний принцип різновидів діяльності.

Концепція маркетингу – ринковий підхід до діяльності підприємництва, заснований на пріоритеті споживача як головного агента ринкових відносин, на інтереси, запити якого повинна орієнтуватися маркетингова діяльність підприємства. Концепція виявляється у прагненні до задоволення потреб клієнтів за допомогою продажу потрібних ним товарів (конкурентоздатних фахівців) для забезпечення їх виробництва, постачання, використання, що одночасно приносить прибуток виробникам і продавцям (ВНЗ). Розрізняють концепції вдосконалення освітньої системи (для конкретного виробництва), вдосконалення конкурентоздатних фахівців і послуг (товару ВНЗ), вдосконалення й інтенсифікації комерційних зусиль, вдосконалення соціально-етичного маркетингу.

Конкурентоздатний фахівець – здатний витримати конкуренцію, протистояти конкурентам.

Критерій – показник якості об'єкта, який характеризує одну з його властивостей, оцінка якої можлива за рахунок використання одного зі способів вимірювання або експертного методу; ознака, на основі якої відбувається оцінювання, визначення або класифікація чого-небудь, мірило суджень, оцінки, засіб перевірки істинності або помилковості твердження, гіпотези.

Ліберальний метод управління – метод, при якому керівник більше переймається власним становищем в організації, ніж проблемами виробництва і підлеглих.

Ланцюжок цінності – сукупність видів менеджменту системи (основних і підтримуючих), спрямованих на створення споживчої цінності, завдяки якій покупець отримує якісний товар або послуги. Концепція ланцюжка цінності в економіці була запропонована американським економістом М. Портером у 1985 р. Основні види діяльності в ланцюжку цінності освітнянської системи: педагогічна логістика на вході освітнянської системи, педагогічний менеджмент навчально-виховного процесу, педагогічна логістика супроводження навчально-виховного процесу і педагогічна логістика на виході, педагогічний маркетинг, сервісні служби педагогічного маркетингу. **Підтримуючі види діяльності** в ланцюжку цінності ВНЗ: операції з управління активами для

виконання місії ВНЗ, управління сучасними науково-дослідними розробками, патентування та їх впровадження у виробництво, управління персоналом, розробка інфраструктури ВНЗ з його численними філіалами. **Науково-дослідні розробки**, направлені на створення ноу-хау ВНЗ, ефективних технологій, які забезпечують еволюцію наукової та освітянської діяльності ВНЗ. Важливою ланкою ланцюжка цінностей ВНЗ є: **управління персоналом**, в який входить відбір НПП і персоналу, просування успішних НПП, визначення місця НПП і оцінка його діяльності, мотивації та винагороди НПП і персоналу, впровадження нових технологій управління НПП і персоналом, контроль взаємин роботодавців і випускників ВНЗ. Нами навскид представлена розгалужена інфраструктура ВНЗ, без якої не може існувати навіть невелика фірма.

Логістика педагогічна на вході включає: довузівську профорієнтацію і підготовку абітурієнтів, мотивацію довузівської профорієнтації та підготовки абітурієнтів, рейтинговий прийом абітурієнтів які пройшли довузівську підготовку на підкурсах, управління рейтинговим прийомом абітурієнтів, контроль за якістю прийому майбутніх студентів.

Логістика (від англ. logistics – «матеріально-технічне постачання») – у підприємстві – контроль за всіма видами діяльності, пов'язаними із закупівлею ресурсів для виробництва і доставкою готової продукції покупцеві, включаючи необхідне інформаційне забезпечення цих процесів. Логістика також координує відносини всіх членів системи постачання і розподілу. До безпосередніх функцій логістики відносяться: транспортування, складування, збір замовлень, розподіл продукції, пакування, сервісне обслуговування. Система логістики включає логістику на вході, логістику виробничого процесу і логістику на виході. Перша управляє всіма операціями з сировиною і матеріалами, починаючи з вибору постачальника і закінчуючи поверненням неякісної сировини; друга контролює забезпечення якісного виробництва і розподілу готової продукції, включаючи її доставку кінцевому споживачеві. Логістика використовує учасників каналів руху товару для зниження витрат, підвищення якості обслуговування покупців і підтримки об'сягу запасів на складі на мінімальному необхідному рівні.

Лонгітюдний моніторинг – систематичне вивчення одних і тих самих респондентів, об'єктів дослідження протягом довгого часу.

Маркетинг – діяльність, спрямована на задоволення потреб у товарах і послугах (від англ. marketing, market – «ринок»), заснована на комплексному аналізі ринку система управління виробничо-збутовою діяльністю і дії на неї з метою отримання прибутку. Маркетинг – обширна за своїм спектром діяльність у сфері ринку товарів, послуг, цінних паперів, здійснювана в цілях стимулювання збуту товарів, розвитку і прискорення обміну для кращого задоволення потреб і отримання прибутку. Маркетинг покликаний пристосувати виробництво до вимог ринку. Він включає **розробку товару** (визначення вигляду і встановлення характеристик товару, що продається), аналіз **ринку** (розподіл ринків, виділення переважних ринків, сегментація та позиціонування ринку), цінову **стратегію та політику**. Складовою частиною

маркетингу є *реклама*. Розрізняють наступні *види маркетингу*: диференційований, *розрахований на використання декількох сегментів ринку*; конверсійний, який *створює умови для подолання негативного попиту*; концентрований, *такий, що зосереджує зусилля на окремих ринках*; масовий, вживаний до товарів масового споживання; протидіючий, направлений на обмеження ірраціонального попиту; розвиваючий, орієнтований на перетворення потенціального попиту в реальний; стратегічний, *заснований на вивченні внутрішніх і зовнішніх перспективних можливостей ВНЗ* (фірми); цільовий, який *передбачає орієнтацію на певний сегмент ринку*; ціновий, заснований на встановленні ціни товару, забезпечує найбільший об'сяг продажів і прибутку.

Маркетинг вертикальний – єдина система збуту, що включає виробника, одного або декількох оптових продавців і одного або декількох роздрібних продавців. При цьому один із членів системи-каналу розподілу товару (генеральний дистриб'ютор) може володіти правом власності на основні й оборотні засоби системи. Він надає торгіві привілеї решті членів каналу розподілу (ділерам), а також забезпечує співпрацю всіх учасників каналу в межах прийнятої між ними угоди.

Маркетингове середовище ВНЗ – сукупність умов, організацій, інших сил, що впливають на маркетингову діяльність ВНЗ і впливають на здатність встановлювати, підтримувати, розвивати контакти з цільовими ринками збуту своїх випускників, науково-технічних розробок і послуг. Складається з макро- і мікросередовища. **Макросередовище** – природне соціальне, політичне середовище, що оточує ВНЗ, створює економічні, демографічні, природні, юридичні умови, в яких ВНЗ доводиться діяти. **Мікросередовище** – утворює сам ВНЗ і безпосередньо пов'язані з ним загальною діяльністю контрагенти: постачальники абітурієнтів усіх рівнів підготовки фахівців, роботодавці, конкуренти, маркетингові посередники.

Менеджмент – ефективний тип управління діяльністю системи ВНЗ та його підсистем: 1) сукупність принципів, форм, методів, прийомів і засобів управління системою – ВНЗ, деканатом, кафедрою, відділеннями кафедри, НПП, допоміжним персоналом з використанням досягнень науки управління (економікою), направлених на досягнення місії та ієрархії цілей ВНЗ на основі використання внутрішнього потенціалу системи. Менеджмент тісно пов'язаний з оптимізацією використання системою таких її ресурсів, як НПП, допоміжний персонал, устаткування, методи діяльності, матеріальні ресурси і грошові кошти. Виокремлюють: менеджмент персоналу, оперативний менеджмент, фінансовий менеджмент і т.д. **Основна мета менеджменту – досягти високої ефективності системи** (виховання, освіти, наукових досягнень), кращого використання ресурсного потенціалу системи ВНЗ, його підсистем і елементів; 2) керівництво, керівний орган ВНЗ, його підсистем і відділів.

Менеджмент педагогічний навчально-виховного процесу має на увазі безпосередню трансформацію студентів у якісних конкурентоздатних фахівців рівня бакалавра, магістра, аспіранта й докторанта шляхом якісних педагогічних навчально-виховних технологій, якісного підбору НПП та допоміжного

персоналу й операцій **педагогічної логістики супроводження навчального процесу**: забезпечення технізації навчального процесу, оснащення сучасною мультимедійною й ергономічною технікою аудиторій, комп'ютерних класів, інтернет-бібліотеки, автоматизованої бібліотеки навчально-методичної літератури, якісних навчальних програм і планів, якісного забезпечення НПП та допоміжним персоналом, забезпечення студентів системою якісної життєдіяльності: гуртожитки, студентська поліклініка та профілакторій, комплекс рекреаційних позанавчальних заходів у спортивно-культурних системах ВНЗ, система буфетів і столових та ін.

Маркетинг педагогічний, мета якого полягає в тому, щоб знайти роботодавців, які б прийняли випускників ВНЗ й спрогнозувати моделі майбутніх фахівців своєї виші. Для реалізації цієї мети підрозділи виконання завдань підсистеми педагогічного маркетингу займаються рекламою ВНЗ та його випускників, прямими зв'язками з потенційними роботодавцями, вибором каналів якісного зв'язку й управлінням відносинами усередині каналів руху реклами й конкурентоздатних фахівців, ціноутворенням проєктів підготовки нових сфер фахової підготовки і перепідготовки випускників ВНЗ, мотивацією регулярного підвищення їх кваліфікації та ін.

Мета – ідеальний або реальний предмет свідомого або несвідомого прагнення суб'єкта; фінальний результат, на який навмисно спрямований процес управління.

Мета в управлінні – ідеальний образ бажаного, можливого і необхідного стану об'єкта, відносно якого формулюється мета.

Метод експертної оцінки – метод, що спирається на думку людей як експертів, які добре знають оцінюване ними явище та здатні надати йому достовірні об'єктивні оцінки.

Метод проєктів – система навчання, за якою студенти набувають знань і вмінь у процесі планування й виконання практичних завдань-проєктів, що поступово ускладнюються.

Методичний турнір – нетрадиційна колективна форма роботи з НПП, спрямована на пошук, розвиток, підтримку прогресивного педагогічного досвіду або пошук нових ідей, шляхів вирішення актуальних проблем освіти.

Методичний фестиваль – багатопланова разова форма методичної роботи з аудиторією НПП та методистів, що передбачає пропаганду передового педагогічного досвіду і має на меті обмінятися досвідом роботи, впровадити нові педагогічні знахідки.

Місія – це глобальна мета ВНЗ освіти, яка виражає її загальні цінності й погляди, пов'язана з культурою виші, підтримується всіма учасниками освітнього процесу, має певні наслідки для організації та стилю навчання та виховання.

Моделювання – дослідження яких-небудь явищ і процесів через побудову і вивчення їх моделей.

Моніторинг – система збору, обробки, збереження та розповсюдження інформації про освітню систему або окремі її компоненти, а також НПП, яка

дозволяє зробити висновок про стан об'єкта у будь-який момент і дати прогноз його розвитку.

Навчення, придбання знань, умінь і навичок. Термін застосовується переважно в психології поведінки студентів. На відміну від таких педагогічних понять освіти, як виховання і навчання, охоплює широке коло процесів формування індивідуального досвіду (звикання, відображення, утворення простих умовних рефлексів, складних рухових і мовних навиків, реакцій сенсорного розрізнення і т.п.).

Нарада – колективне обговорення окремих питань групою осіб, які мають безпосереднє відношення до їх вирішення.

Навчальний план – документ, що визначає склад навчальних предметів, що вивчаються в навчальному закладі або його підрозділах (деканатах, кафедрах) їх розподіл за роками навчання, тижнева і річна кількість часу, що відводиться на дисципліну.

Навчальна програма – документ, що визначає за кожною навчальною дисципліною об'сяг змісту знань, умінь і навичок, що підлягають засвоєнню студентами, їх розподіл за роками навчання.

Навчальне кіно – вид наукового кіно, призначений для використання в навчальному процесі. Навчальне кіно дозволяє студентам побачити зображення багатьох недоступних безпосередньому спостереженню фізичних, хімічних, біологічних явищ, подій, процесів та ін.

Науково-практична конференція – одна із форм теоретичної та практичної підготовки НПП на основі виявлення й узагальнення практичного передового досвіду.

Норми – це показники, одержані в процесі діагностичних досліджень і характерні для більшості піддослідних проблем у великих вибірках. В освітньому оцінюванні можуть задаватися такі норми: кількості завдань, складності завдань, структури завдань, часу виконання, якості виконання, оцінювання.

Ноосфера (від грец. noos – «розум» і «сфера») – новий еволюційний стан біосфери, при якому розумна діяльність людини стає вирішальним чинником її розвитку. Поняття ноосфери введене французькими ученими Е. Леруа і П. Тейяром де Шарденом (1927) В. І. Вернадський розвинув уявлення про ноосферу як якісно нову форму організованості, що виникає при взаємодії Природи і суспільства в результаті творчої діяльності Людини, що перетворює світ і спирається на наукову думку.

Об'єкт дослідження – об'єкт, на якому проводиться наукове дослідження. Об'єктом дослідження може бути особистість, група людей, педагогічні явища, події та процеси тощо.

Освіта – отримання систематизованих знань і навичок, навчання; сукупність знань, отриманих у результаті навчання. **Навчання** – основний шлях здобуття освіти, процес оволодіння знаннями, уміннями і навичками під керівництвом НПП, тренерів-майстрів, наставників і т.д. У ході навчання засвоюється соціальний досвід, формується емоційно-ціннісне відношення до дійсності. Розвиток індивідуальних здібностей, інтересів студентів здійснюється в процесі

диференційованого навчання, яке тісно пов'язано з вихованням. Ведеться в навчальних закладах і в ході практичної діяльності монади «НПП–студент(и)».

Основна професія – робота за вищою професійною кваліфікацією серед інших професій або кваліфікована робота, що виконується тривалий час.

Оперативно-методичні наради – наради, які проводяться з метою оперативного обговорення окремих методичних питань, постановки поточних навчально-виховних завдань, поточного інструктування НПП.

Оптимізація навчального процесу – вид управління навчальним процесом, що забезпечує оптимальне функціонування навчально-виховної системи.

Освітній менеджмент – це теорія та практика управління стратегічною освітньою галуззю держави в ринкових умовах.

Освітньо-педагогічна прогностика – це галузь наукових знань, яка розглядає принципи, закономірності й методи прогнозування стосовно об'єктів, які вивчаються науками про освіту.

Освітня послуга – продуктивний механізм задоволення індивідуальних потреб суб'єктів освітнього простору або механізм продуктивного управління психологічним комфортом НПП та студентів.

Освітній простір – усі елементи соціокультурного середовища, які задіяні в освітньому просторі.

Оцінювання – розумова операція визначення цінності матеріалу, методів, коли місія, ієрархія цілей і критерії є визначеними.

Пам'ять – система складних психічних процесів, за допомогою яких Людина нагромаджує і зберігає у свідомості інформацію та відтворює її залежно від потреби.

Параметр – змінна величина, від якої залежить значення іншої змінної величини.

Парабіоз – особливий стан стійкого збудження в певній ділянці збудливої тканини, який змінює її провідність і виявляється як гальмування.

Педагог (від грец. *paidagogos* – «вихователь»): 1) НПП, який веде практичну роботу з виховання, освіти і навчання студентів і має спеціальну підготовку в цій сфері; 2) **учений, який розробляє теоретичні проблеми педагогіки.**

Педагогіка (грец. *paidagogike*) – наука про виховання і навчання Людини. Розкриває закономірності формування особистості у процесі освіти. Педагогічні учення з'явилися на сході (6–5 ст. до н.е.) і в Греції (5–4 ст. до н.е.) як частини філософських систем.

Педагогіка співпраці – напрям педагогічної теорії та практики виховання. Оформилася в сер. 80-х рр. як альтернатива авторитарним тенденціям у радянській школі. Орієнтує НПП, педагога на спільну творчу роботу зі студентами.

Педагогічний експеримент – жорстко спрямована педагогічна діяльність щодо створення нових технологій виховання, навчання, розвитку конкурентоспроможного студентства, конкурентоспроможного управління ВНЗ.

Педагогічний менеджмент – це комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на

підвищення його ефективності; теорія та практика управління педагогічними системами в умовах трансформації ринку України.

Педагогічний моніторинг – система збору, обробки, збереження і розповсюдження інформації про освітню систему ВНЗ, кафедр на рівні НПП і студентства (про рівень розвитку особистості студента, просування розвитку особистості студента в системі ключових компетентностей, рівень навчальних досягнень студентів, визначення можливостей студентів з метою проектування їх подальшого розвитку) та на рівні адміністрації (це система внутрішньовузівського керівництва та контролю).

Педагогічна прогностика – педагогічна наука, яка займається проблемами прогнозування і перспективного планування в галузі виховання й освіти.

Перспективний педагогічний досвід – це творчий інтелектуальний продукт НПП, який становить емпіричний базис теорії виховання й освіти.

Побічна функціональна система – реакції працівника на подразники, не пов'язані безпосередньо з трудовим процесом.

Потреба – внутрішній стан фізіологічного або психологічного відчуття Людиною нестачі чогось важливого для її життєдіяльності.

Показник – свідчення, доказ, ознака чогось.

Попит і пропозиція – категорії ринкового виробництва. **Попит фахівців** – суспільна потреба трансформуючого ринку праці у фахівцях, виражена в грошовій формі та забезпечена платіжними засобами; розміри попиту залежать перш за все від рівня грошових доходів населення і сум, що виділяються виробниками на придбання засобів виробництва, у т.ч. конкурентоспроможними фахівцями. **Під пропозицією** розуміється сукупність суспільної потреби ринку праці й послуг у конкурентоспроможних фахівцях, які можуть реалізовуватися на ньому. Пропозицію ринку праці формують підприємства, які еволюціонують через попит і асортимент проведених товарів, послуг і через їх ціни. У свою чергу попит визначає об'сяг і структуру товарної пропозиції конкурентоспроможних фахівців. Співвідношення попиту і пропозиції – один з ціноутворюючих чинників ринкового виробництва.

Популістський метод управління – метод, що використовує керівник, який з метою завоювання популярності намагається забезпечити максимум соціальних благ працівникам, залишаючи інтереси виробництва на другому плані.

Порушення професійної працездатності – найчастіша причина соціальної недостатності, яка може виникати первинно, коли інші категорії життєдіяльності не порушені, або вторинно на основі обмеження життєдіяльності.

Посада – службове становище працівника, зумовлене колом його обов'язків, посадовими правами та характером відповідальності.

Предмет дослідження – сторона об'єкта дослідження, яка в певному випадку вивчається. Напр., об'єктом дослідження може бути особистість, а предметом – особливості когнітивної сфери (пам'ять, увага, мислення тощо).

Предмет фізіології та психології праці – закономірності динаміки фізіологічних і психічних функцій Людини в процесі праці.

Предмет ергономіки – об'єктивні закономірності проектування трудової діяльності на основі погодження характеристик машини і навколишнього середовища з характеристиками Людини.

Предмет інженерної психології – об'єктивні закономірності процесів інформаційної взаємодії Людини і техніки з метою використання їх у практиці проектування, створення й експлуатації системи «Людина-техніка».

Предметно-дієвий аспект праці – система рухів і дій працівника, спрямована на предмет праці з метою перетворення його на продукт праці.

Професійна орієнтація – система державних заходів, спрямована на допомогу особі у виборі професії або виду діяльності.

Професійна переорієнтація – об'єктивно обумовлений і особистісно усвідомлений процес переходу від однієї професійно-трудової діяльності до іншої з урахуванням набутого професійного досвіду, віку, стану здоров'я, психофізіологічних особливостей, а також соціально-економічних інтересів особи.

Професійна інформація – ознайомлення людей з існуючими можливостями реалізації професійної діяльності.

Професійна консультація – система психолого-педагогічного вивчення особистості з метою надання їй допомоги у виборі професії, яка відповідала б її здібностям та інтересам і сприяла подальшому вдосконаленню.

Професійний відбір – система засобів прогностичної оцінки взаємовідповідності Людини і професії на основі порівняння вимог професії з психодіагностичними даними Людини.

Професійна придатність – наявність у Людини психофізіологічних і психологічних властивостей, які відповідають конкретній професії та забезпечують достатню ефективність праці за цією професією.

Професійна майстерність – творче використання робітником трудових навичок і вмій.

Прийняття управлінського рішення – вибір керівником найдоцільнішого способу розв'язання управлінської проблеми з кількох можливих варіантів; складний за своєю структурою поетапний процес певних логічно виважених дій, які забезпечують просування від визначення мети до її практичного втілення.

Проблема – складне пізнавальне завдання, розв'язок якого становить суттєвий теоретичний чи практичний інтерес.

Проблемна ситуація – інтелектуальне ускладнення, яке виникає у суб'єкта діяльності, коли він не знає, як пояснити явище, подію, факт, процес дійсності, не може досягнути мети відомими засобами дій, що змушує його шукати нові способи пояснення чи дії.

Проблемне завдання – елемент навчально-освітнього процесу, коли студентів приводять у стан інтелектуального ускладнення.

Програма розвитку вищій – стратегія й тактика переходу навчально-виховного закладу на якісно вищий рівень.

Програмно-цільовий підхід – один з ефективних дослідницьких підходів, основою реалізації якого є комплексна цільова програма, що включає такі *компоненти: цільовий, структурно-ресурсний, організаційно-виконавчий.*

Проект – форма побудування цілеспрямованої діяльності; певна форма організації великих і малих починань.

Проектування – спеціальна концептуально-обумовлена та технологічно забезпечена діяльність, спрямована на створення образу бажаної у майбутньому системи.

Проект дослідження – програма експериментальної діяльності НПП (визначення об'єкта, предмета дослідження, формулювання цілей та завдань дослідження, гіпотези, прогнозування результатів, визначення методів та етапів).

Психолого-педагогічний семінар – одна з основних форм методичної роботи, яка полягає в ознайомленні з новітніми досягненнями психолого-педагогічної науки і передового педагогічного досвіду та в обговоренні слухачами повідомлень, доповідей, рефератів, виконаних ними за результатами досліджень самостійно або під керівництвом НПП цієї галузі.

Професія – рід трудової діяльності, який є джерелом засобів існування і вимагає певних знань, навичок і умінь, набутих у відповідних за профілем навчальних закладах.

Професіограма – спеціальна карта, що містить розгорнутий перелік умов і характеристик трудової діяльності з конкретної професії, її окремих вимог і професійно важливих якостей, якими повинен володіти працівник.

Професіографія – наука, яка описує професії та спеціальності з погляду вимог до Людини.

Професійна адаптація – досконале оволодіння вибраною професією або спеціальністю, що виявляється в стабільному виконанні норм, високій якості, точності й надійності роботи, творчій активності працівника.

Професійна працездатність – максимальна ефективність діяльності Людини при такому рівні функціональної мобілізації, яка не викликає перенапруження організму.

Психіка – суб'єктивне відображення об'єктивного світу.

Психічні процеси – різні форми динамічного, цілісного відображення об'єктивної дійсності.

Психічні стани – цілісна характеристика особистості, що відображає її порівняно тривалі душевні переживання і виявляється в підвищеному або зниженому рівні психічної діяльності.

Психічні властивості особистості – сталі якості Людини, які зумовлюють її поведінку і результативність діяльності.

Психічне перенасичення – емоційне психофізіологічне напруження, яке виникає у працівника на фоні вкрай негативного ставлення до монотонної роботи і виявляється в намаганні припинити її.

Психодіагностика – галузь психологічної науки, яка розробляє методи виявлення і вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості.

Психологічний аспект праці – психічні процеси та психологічні фактори, які спонукають, програмують, регулюють трудову активність працівника та виконання завдання згідно з метою праці.

Психологічний профіль особистості – графічне зображення розвитку психофізіологічних і психологічних властивостей, а також професійних здібностей Людини.

Психологічний профіль професії – графічне зображення психофізіологічних і психологічних характеристик професії.

Психограма професії – перелік вимог професії до психіки Людини та необхідних здібностей.

Почуття – стійке, узагальнене ставлення Людини до об'єктів.

Ранжування – метод дослідження, який полягає у розташуванні респондентом або експертом перерахованих критеріїв за ранговими місцями (від першого, вищого рангу до останнього за числом перерахованих критеріїв).

Рейтинг – рівень, який означає суб'єктивну оцінку будь-якого явища, події, процесу за заданою шкалою.

Респондент – учасник соціологічного, педагогічного або психофізіологічного дослідження.

Рефлексія – розумова діяльність, що виявляється в чітких думках у вигляді констатації того, що відбувається з іншими людьми і з самою Людиною. Здатність Людини до самопізнання, самодіагностики певного напрямку діяльності, вміння аналізувати свої дії, вчинки, мотиви й зіставляти їх із суспільно значущими цінностями.

Рішення – це результат розумової діяльності, який приводить до необхідних висновків чи дій, спрямованих на реалізацію мети.

Розуміння – розумова операція виконання послідовного алгоритму «думкообразів», яка дозволяє пояснити явища, події, процеси і передбачити (спрогнозувати) їх подальший перебіг або еволюцію системи.

Самоменеджмент, самомаркетинг та самологістика – внутрішній механізм розвитку особистісних якостей суб'єкта через самопізнання, самонаказ, самомотивацію та самореалізацію або здатність особистості до цілеспрямованої психофізичної роботи в еволюції цілеспрямованої сфери діяльності.

Саморегуляція – самостійне регулювання (від Я–сам + лат. *regulo* – «влаштовую, приводжу до ладу»), різновид управління – самостійного (індивідуального); самостійне регулювання, підтримка постійності або зміна по необхідному закону деякої величини, що характеризує керований процес. Здійснюється додаванням керуючих дій до виконавчих механізмів, які безпосередньо визначають хід процесу.

Самоорганізація – це перетворення, зміни, які підтримують та підвищують організованість об'єкта, системи і не потребують управління ззовні, здійснюються «самі собою»; це самовідновлення, результатом якого є сама система. **Самоорганізація** – цілеспрямований процес, у ході якого створюється, відтворюється або удосконалюється організація складної динамічної системи. Властивості самоорганізації виявляють об'єкти різної природи: клітина, організм, біологічна популяція, біогеоценоз, людський колектив. Термін «самоорганізуюча система» ввів англійський кібернетик У. Р. Ешбі (1947).

Самоосвіта – 1) одна із форм пізнавальної діяльності, вид самостійної роботи; 2) свідомий рух особистості від «Я»-реального до «Я»-ідеального (у психофізичному розумінні); 3) оволодіння знаннями з ініціативи самої особистості, а також самостійний вибір форм задоволення пізнавальних потреб та інтересів.

Самоосвітня компетентність – компетентність, яка пов'язана з потребою і готовністю навчатись (підвищувати свою кваліфікацію протягом професійного життя) як у професіональному аспекті, так і в особистому та суспільному житті.

Самооцінка – метод, який використовується в педагогічному моніторингу виші, деканату, кафедри, відділення кафедри або окремого НПП, студента (персонально) для оцінки самого себе, а також визначення оцінки якості та місця серед інших підсистем виші цього рівня.

Семінар – це форма науково-методичної роботи з НПП, спрямована на підвищення їхньої кваліфікації.

Синтез – розумова операція, яка полягає у системному поєднанні різних підсистем, елементів, сторін об'єктів у єдине ціле – систему.

Ситуація – це сукупність взаємопов'язаних фактів, явищ, подій, умов та обставин, яка характеризує конкретний стан, подію, явище або період управлінської практики і потребує від керівника відповідних оцінок, розпоряджень та інших організаційних дій.

Система управління – сукупність дій, які визначають реальність управлінської діяльності.

Системний підхід – один із методологічних напрямів розвитку пізнання оточуючої дійсності, який передбачає, що соціально-педагогічні об'єкти, явища, події, процеси розглядаються як цілісні системи.

Системно-аспектний підхід – це методологічний напрям управління соціально-педагогічними системами, суб'єктами цих систем, який передбачає виокремлення основних аспектів проблеми (процесу, явища, події, об'єкта), об'єднання їх на об'єктивній основі (за їх спільними ознаками), оцінку ефективності означеного аспекту процесу управління.

Системно-діяльнісний підхід – методологічний напрям управління соціально-педагогічними системами, суб'єктами цих систем, який передбачає наявність взаємопов'язаних та взаємозумовлених видів діяльності суб'єктів педагогічного процесу (виховання, навчання, рівня освіти, управління, розвиток, уміння тощо).

Системно-структурний підхід – методологічний напрям управління соціально-педагогічними системами, суб'єктами цих систем, який передбачає наявність компонентів (підрозділів, складових, структур системи) об'єктивних прямих і зворотніх взаємозв'язків між ними (взаємозв'язків системи, підсистем і елементів), їх взаємодію та ієрархічну підпорядкованість, зв'язок із зовнішнім середовищем (межу та рубежі системи).

Системно-функціональний підхід – методологічний напрям управління соціально-педагогічними системами, суб'єктами цих систем, який передбачає наявність компонентів, визначення функцій та узгодженості їх по горизонталі і вертикалі, тобто забезпечення координації та субординації у їх реалізації.

Співбесіда – спеціально організована бесіда з конкретної теми.

Спеціальність – сукупність набутих шляхом спеціальної підготовки та досвіду роботи знань, умінь і навичок, необхідних для виконання певного виду трудової діяльності в межах певної професії.

Спостереження – цілеспрямоване й організоване сприйняття предметів, явищ і процесів виховання й освіти.

Стартовий метод управління – це метод спроб і помилок.

Стратегічне управління – процес, за допомогою якого менеджери виші здійснюють довгострокове керування організацією (ВНЗ, деканатом, кафедрою, відділеннями кафедри), визначають специфічні цілі діяльності, розробляють стратегії для досягнення цих цілей, враховуючи місію організації та всі найсуттєвіші зовнішні та внутрішні чинники, які постійно розвиваються і змінюються (еволюціонують).

Такт педагогічний – дотримання НПП виші принципу міри у взаємо-відносинах з колегами та студентами, вміння знайти правильний підхід до них у процесі виховання і навчання та при проведенні позанавчальних заходів.

Творча група – це організований на громадських засадах невеликий колектив НПП і працівників виші, які поглиблено вивчають пропоновану педагогічною наукою проблему, сутність і технологію того чи іншого досвіду, а також забезпечують його творче застосування.

Таксономія цілей – класифікація та систематизація ієрархії цілей, організаційних форм і технологій виховання і навчання, структурні етапи яких мають ієрархічну будову.

Тест – сукупність взаємопов'язаних контрольних завдань, які дозволяють надійно та валідно вимірювати й оцінювати знання, вміння, навички та будь-які інші характеристики особистості.

Технологічна карта – опис процесу у вигляді покрокової, поетапної послідовності дій із позначенням застосованих засобів.

Технологія – засвоєний суб'єктом спосіб освоєння матеріального світу за допомогою спеціально організованої діяльності, який включає три компоненти: інформаційний (наукові принципи – як робити?), матеріальний (знаряддя праці – чим робити?), соціальний (фахівці, які мають професійні навички – хто це може робити?).

Уміння – засвоєний суб'єктом спосіб виконання дій.

Уміння (уміти) – навик в якій-н. справі, досвід. **Уміти** – володіти навиком, отриманими знаннями, бути навченим чому-н.; володіти здатністю робити що-небудь. **Уміння виділяти головне** – спосіб визначання суті питання, головну думку, ідею. **Уміння доводити** – засвоєний суб'єктом спосіб підтверджувати будь-які положення фактами або доказами.

Уміння класифікувати – засвоєний суб'єктом спосіб розподіляти будь-які об'єкти за класами, розрядами залежно від їх загальних ознак.

Уміння порівнювати – засвоєний суб'єктом спосіб установлювати риси подібності (зіставляти) та відмінності (протиставляти).

Уміння проводити аналогії – засвоєний суб'єктом спосіб виявляти подібність у будь-якому відношенні між предметами, явищами, процесами або поняттями.

Уміння узагальнювати – засвоєний суб'єктом спосіб виявляти основні результати в загальному положенні, робити висновок, надавати загальне значення будь-чому.

Управління – засвоєний суб'єктом спосіб забезпечення ефективного функціонування й еволюційного розвитку системи.

Успіх управління – результат управлінського впливу на ситуацію.

Учення: 1) одна зі сторін процесу навчання – діяльність студента в оволодінні знаннями, умінням і навичками; 2) сукупність теоретичних положень про яку-небудь сферу явищ, подій, процесів дійсності; 3) система переконань якогонебудь НПП, ученого або мислителя.

Якість освіти — система соціально обумовлених показників виші й підготовленого фахівця: рівня знань, умінь, навичок, досвіду творчої та наукової діяльності, цілісного й ціннісного ставлення до світу тощо.

Якість управління — комплекс характеристик управління, які відображають потребу та можливість високої соціально-економічної ефективності управління.

Суб'єктивні прояви поведінки різних соціальних типів студентів

Соціальні типи	Пізнавальний «мислитель»	Емоційно-комунікативний «співбесідник»	Практичний «поведінковий–практик»
Тип вирішення проблем	Необхідні відомості знаходить у письмових джерелах	Відомості одержує зі спілкування з іншими студентами	Дає перевагу організації інших студентів на вирішення завдання
Особливості мислення	Суворая логіка, доведеність розумових конструкцій	Відсутність суворої логіки, дослуховування до думки інших	Суворая логіка з орієнтацією на думку інших
Особливості прийняття рішень	Важко переконати, змінити вже обрану думку	Легко змінює свою думку на користь групі	Будь-яке прийняте рішення відстоює до кінця
Емоційна потреба	Потреба відокремлення у тяжку хвилину	Потреба «бути на людях» у тяжку хвилину	Потреба у діях
Прогноз переживань	Непередбачуваність і нерівність емоційних реакцій	Емоційна рівність і передбачуваність	Середня ступінь рівності та передбачуваності
Особливості мови	Слабка виразність і повільність мови, тихий голос	Легка, м'яка манера спілкування	З важкістю приглушений голос, різкі фрази у розмові
Хо́да	Незграбність рухів, в'ялість ходи	Плавна хо́да	Енергійна, упевнена хо́да
По́за	Незграбність, примхливість пози	Розслабленість пози	Упевненість у поставі
Жестикуляція	Або відсутня, стримується, або незграбна, незвичайна	Багата, різноманітна	Рішучі манери
Міміка	Слабкість та бідність міміки, високий самоконтроль	Часто міміка відповідає внутрішнім переживанням	Виразна, артистична міміка

Основы теории генетического единства Мира

Б.А. Астафьев, действительный член Российской академии естественных наук, доктор медицинских наук, доктор философских наук, профессор, г. Москва, Россия

Испокон веку люди пытались познать Мир и его Законы. За это стремление, философы, учёные расплачивались жизнью, изгнанием, тюремным заключением. Назовём имена Пифагора, Сократа, Платона, Сенеки, Н.Коперника, Дж.Бруно, Т.Кампанеллы, Г.Галилея, П.Флоренского, А.Чижевского, Н.Вавилова.

Но мечта людей познать мир жила. А.Эйнштейн полагал, что «природа представляет собой реализацию простейших математических элементов», и эту задачу кому-то из людей, в конце концов, удастся решить. Тогда бы удалось ответить на огромное число вопросов, которые находятся за семью печатями. Нобелевский лауреат М.Борн высказал свою мечту в следующей фразе: *«Было бы идеалом кратко обобщить все законы в едином Законе, универсальной формуле»*. Нобелевский лауреат И.Пригожин высказал ту же идею: *«Было бы поистине чудом открыть единые основания всех наук»*.

Около 50 лет назад мы поставили себе целью найти этот Закон. Работая в разных областях медицины и биологии, одновременно мы изучили историю 5-ти веков развития науки. Мы исследовали около 1000 крупных научных открытий мировой науки. В 1992г. нами была создана эволюционно-генетическая теория паразитизма, которая позволила увидеть Вселенную и Мир в ранее неизвестном ракурсе. С тех пор система Мироздания заняла основное место в наших исследованиях.

В результате в 1995-2005 гг. нами были созданы основы теории генетического энергоинформационного единства Мира, опубликованные в шести монографиях и 40 статьях.

Основы теории мироздания

Научная теория – это система основных идей, дающая представление о существенных закономерностях и связях Мира. *Научная теория генетического энергоинформационного единства Мира принадлежит к типу всеобщих теорий. Она является основой всех наук, так как опирается на Базовый Геном Мира и включает Законы Мира. Как любая другая научная теория, она постоянно находится в развитии.* Этому способствуют разработки и публикации многих других авторов. На её основе ими опубликованы десятки монографий, брошюр, защищены докторские и кандидатские диссертации.

Теория генетического энергоинформационного единства Мира является универсальной Всеобщей Теорией Творения, эволюции и онтологии Мира.

Объектом её изучения является Мир. Он понимается нами как бытие и эволюционирование энергоматерии, имеющей единый генез и наполняющей и объединяющей Мировое Пространство, вселенные, галактики, планеты, сообщества, индивидуальные системы.

Предметом исследования теории является единый алгоритм творения систем Мира (независимо от уровня их развития и энергоинформационного наполнения) и его эволюционные проявления.

Метод исследования, используемый в теории, – это интеграция традиционных методов классического, неклассического и синергетического этапов развития науки, методов общей теории систем, исторического анализа и аналогий, природосообразного мышления, биологической и социальной обратной связи, проектного моделирования.

Элементами теории являются определения, понятия, формулы, модели. Важнейшие из них: Базовый Геном Мира, Закон Творения, Всеобщие Законы Мира, эволюционные константа, спираль и конус, фазовые переходы, квантованная энергия фазовых переходов, зоны отрицательной и положительной энергетической активности, эволюционное развитие Генома Мира и систем Мира, единая информационно-генетическая система Мира.

Назовём 6 основных постулатов теории генетического энергоинформационного единства Мира:

1. *Мир – это генетически единая энергоинформационная иерархическая система, эволюционирующая по Единым Всеобщим Законам.* Закон – правило структурно-функциональной организации Мира и его систем, диктуемое Геномом Мира. В соавторстве с академиком РАЕН Н.В.Масловой сформулированы около 180 Всеобщих Законов Мира и систематизированы в открытой ею Периодической системе Всеобщих Законов Мира.

2. Универсальным измерителем эволюционных состояний систем Мира служит эволюционная константа (C_e) – постоянная величина, определяющая эволюционное структурно-функциональное развитие и самоорганизацию энергоматерии систем Мира:

$$C_e = P_q : (\pi - F) = 0,417897343 \text{ ksm} \cdot \text{s}, \quad (1)$$

где $P_q = 1,05458846 \text{ ksm} \cdot \text{s}$ – космическая квантовая константа (уточнённая постоянная Планка $\hbar = 1,05459 \cdot 10^{-27}$ эрг · сек, умноженная на 10^{27}); ksm – введённая автором единица энергии; $1 \text{ ksm} = 10^{-27}$ эрг; $\pi = 3,141592653\dots$ – круговая (сферическая) константа; $F = 0,618033989\dots$ – константа «золотого сечения».

Формула эволюционной константы помогает понять, что *эволюционное развитие жизни происходит посредством энергетического квантования пространства-времени.* Этот процесс последователен и дискретен.

3. Одним из важнейших Всеобщих Законов Мира является Закон периодизации эволюции. Суть его в том, что эволюция Мира и всех его систем осуществляется по эволюционной спирали. Она, в свою очередь, образует основу эволюционного конуса – сферической математической модели эволюционного развития любой системы Мира (рис. 1).

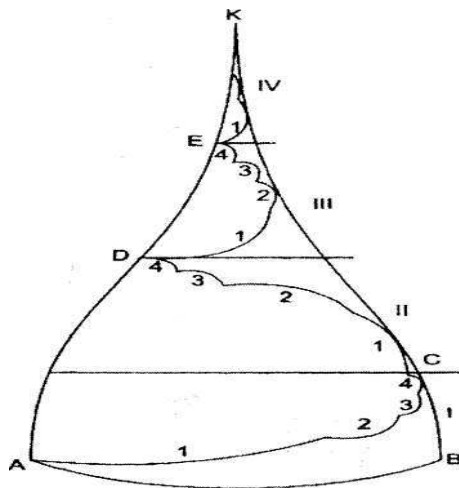

Рис. 1. Модель эволюционного конуса (ЭК)

ABK – эволюционный конус. ACDEK – эволюционная спираль развития системы. I, II, III, IV – фазы полного витка эволюционной спирали (ПВЭС) ACDEK. I–II фазы – 0,5821027 часть ПВЭС, III–IV фазы – 0,4178973 часть ПВЭС. K – точка квантового перехода системы на новый этап её развития. 1,2,3, 4 – фазы второго порядка (подэтапы) внутри этапов развития системы.

Эволюционный конус, так же как и эволюционная спираль, делится на четыре основные фазы. Их расчёт производится умножением длительности периода эволюционного конуса, например 1000 лет на эволюционную константу $C_e = 0,4178973$, а затем каждый из двух образовавшихся отрезков также умножается на C_e . В результате первая фаза составит 0,34 часть высоты ЭК. Вторая и третья фазы – по 0,24 части высоты ЭК. Четвёртая фаза – 0,17 часть. Более тонкое структурирование эволюционной спирали производится последовательными умножениями на C_e каждый раз отсекаемого верхнего отрезка ЭК, кратного C_e . Например, 1000 лет $\times 0,4178973 = 417,8973$ года, 417,8973 года $\times 0,4178973 = 174,63815$ лет. и т.д. *Энергетическая насыщенность систем по мере приближения к вершине ЭК всё более возрастает, и всё более ускоряется их эволюционное развитие.*

4. *Теория вводит в научный оборот понятия о циклах, ритмах, осях, траектории эволюционного развития* Мира, Вселенной, галактик, Солнца и планеты Земля. Фрактальная модель (в соответствии с которой рассчитываются фазы 2,3,4 и т.д. порядков) позволяет понять взаимодействие подсистем в единой системе.

5. *Геном Мира - ведущее понятие теории. Это обязательная и всеобщая норма энергии в некотором объёме пространства-времени. Только при наличии её возникает жизнь как бытие и эволюция одухотворённой*

энергоматерии. Геном Мира – первая всеобщая биотехнология рождения материальной жизни. Первичный энергоинформационный волновой пакет творения назван нами «вита-частицей». Её структуру создают две противоположно вращающиеся частицы – гравитон и антигравитон.

Этот энергоинформационный вихревой сгусток воплощается в энергоматерию в соответствии с формулой Базового Генома Мира:

$$[e_{0,5H-\Delta e}^{-1} (e_{0,5H+\Delta e}) \cdot [P_q : (\pi - F)]] ksm \cdot s, \quad (2)$$

где $e_{0,5H-\Delta e}^{-1} = e_{0,4924H}^{-1} - 1/2$ энергии массы атома водорода минус 0,0076135 её часть, $e_{0,5H+\Delta e} = e_{0,5076H} - 1/2$ энергии атома водорода плюс 0,0076135 её часть. Значения остальных констант см. выше.

Шифр «запуска» алгоритма Генома Мира – перевес творяще-созидающей энергии ($e_{0,5H+\Delta e}$) над стимулирующей энергией ($e_{0,5H-\Delta e}^{-1}$) на **0,015227 часть их суммарной энергии.**

Геном – **совокупность генов – генетический (наследственный) код организма (системы), определяющий своеобразие его развития и жизнедеятельности.** Геном Мира содержит три гена: константный творяще-созидающий $[e_{0,5H+\Delta e} \cdot P_q : (\pi - F)]$, константный стимулирующий $[e_{0,5H-\Delta e} \cdot P_q : (\pi - F)]^{-1}$. Оба они содержат три известные физические константы: число π , константу «золотого сечения» F и квантовую константу P_q . Объединённые открытой нами формулой они формируют эволюционную константу $C_e = P_q : (\pi - F) = 0,417897343...$ Третий ген - фактически геном $[\sum C_e^3 \cdot (e_{fyt} + e_{ont})]$ – это фактически геном творения конкретной эволюционирующей системы. При этом $\sum C_e^3 \cdot e_{fyt}$ – генноинформационная энергия, накопленная системой в ходе филогенетической эволюции, т.е. всех предшествующих систем. Это ген филогенотипической самоорганизации систем, например, вида, рода, семейства, отряда животного или растительного царства. $\sum C_e^3 \cdot e_{ont}$ – генноинформационная энергия, накопленная самой системой в ходе её жизнедеятельности, начиная с самого первого акта её творения. Это ген генотипической самоорганизации системы.

Ген творения системы $[\sum C_e^3 \cdot (e_{fyt} + e_{ont})]$ подключается к творяще-созидающему и стимулирующему генам. Все они функционируют комплексно и гармонично в соответствии с фазами эволюционного развития системы, (рис. 1).

Открытия Базового Генома Мира и Законов его эволюции позволили сформулировать **Закон Творения, который гласит: творение всех систем Мира происходит посредством волновой энергоинформационной передачи Базового Генома Мира.**

В этом определении использованы также результаты фундаментальных исследований по волновой передаче генетической информации, полученные в ходе экспериментальных научных исследований Дзен Каньджэнем (1957), П.П.Гаряевым (1997) и др.

6. В развитии любой системы существуют зоны **отрицательной** ($-C_{ae}$) и **положительной** ($+C_{ae}$) **активности**. Эти зоны вычислены с помощью разработанного нами математического инструментария и показаны на огромном фактическом материале. Так, Ньютон, Лейбниц, Ломоносов, Эйлер, Лавуазье, Планк, Эйнштейн и др. сделали свои выдающиеся открытия в высоко активных зонах. Установлено, что все известные нам войны, революции начинались в зонах отрицательной активности. В этих же зонах отрицательной активности происходили природные катаклизмы, техногенные катастрофы.

Заклячая краткий обзор базовых положений теории генетического энергоинформационного единства Мира, укажем на её **фундаментальные характеристики**: универсальность, системность, инструментальность, научность. Особую важность имеет такая характеристика как методологичность, т. е. предоставление человечеству системы принципов для построения методологий мышления и деятельности, познания, управления, воспитания, образования, стратегического планирования, прогнозирования в различных областях жизни общества.

Отметим также идеологичность как совокупность новейших отечественных эволюционных идей, позволяющих сориентировать ментальность человечества на оптимальные, природосообразные, а поэтому конгруэнтные естественным законам достижения.

Теория генетического энергоинформационного единства Мира позволила сделать ряд фундаментальных открытий, в том числе осуществить расчёты эволюционных космических циклов (Земли, Солнца, Галактики, Вселенной и др.) и построить теорию стратегического планетарного прогнозирования.

Стратегический прогноз – это заблаговременное суждение (за один и более месяцев) о предстоящих событиях, их развитии и исходе.

Назову 7 базовых положений теории стратегического прогноза.

1. На нашу планету, как и на Солнечную систему в целом, одновременно действует множество космических тел. Всем известно имя выдающегося русского учёного А.Л.Чижевского – основателя гелиобиологии. Он впервые показал, что 11-летний солнечный цикл влияет на инфекционную заболеваемость, поведение людей, на различные исторические, социально-политические события.

Нами впервые установлено, что **ещё более мощное влияние** на земные стихийные и социальные события оказывают другие космические системы (Земля, Солнце, Галактика, Вселенная, Ригель Ориона и др.) и их взаимные циклы.

2. На длительность эволюционной цикличности систем, если они живут в соответствии с Всеобщими Законами Мира, внешние воздействия не оказывают влияние. При нарушении Законов Мира циклы систем могут преждевременно обрываться.

3. Состояние жизни на планете Земля зависит от её нахождения в той или иной точке цикла собственной эволюционной спирали и других космических эволюционных спиралей.

4. Особенности состояния системы в прошлом, настоящем и будущем могут быть рассчитаны посредством создания фрактальной математической модели, представленной в виде эволюционного конуса и с расчётами узловых точек фаз 1-го, 2-го, 3-го порядков. Энергетичность квантовых точек 4-го порядка и более мелких фрактальных порядков резко снижается, вследствие чего их влияние менее существенно, чем квантовых точек 1-2-го порядков.

5. В каждой точке эволюционного конуса взаимодействуют гравитационная (творяще-созидающая) и антигравитационная (стимулирующая) энергии.

6. Главной узловой точкой является завершающая полный эволюционный цикл высшая точка эволюционного конуса (на рис. 1 точка К). По значимости затем следуют узловые точки переходов в 4-ю, 3-ю и 2-ю фазы.

7. Прогнозы имеют две составляющие. Это – даты ожидаемых катастрофических событий, рассчитанные в соответствии с расшифрованными космическими циклами, и содержание этих событий. Наш прогноз на основании Базового Генома Мира позволяет указывать наиболее сложные периоды в жизни нашей планеты. Привязка событий к различным географическим зонам возможна по результатам частоты всевозможных катастрофических событий в них [5-6].

Заключая эту статью, считаю необходимым заметить следующее. Создав теорию генетического энергоинформационного единства Мира, открыв Базовый Геном Мира и основные принципы его развития [1-5], сделав самый мощный вклад в раскрытие Всеобщих Законов Мира [1-3,7]), создав периодические системы Всеобщих Законов Мира [7], Общих законов человеческого общества [8] и познания и постижения [9], разработав на этой наукоёмкой основе широко и чрезвычайно успешно апробированную педагогическую систему ноосферного образования [10,7-9], российская наука достигла высочайших вершин познания Мира. И, надеюсь, тем самым обеспечила более плавный переход России на новый этап эволюционного развития Земли и её биосферы. **Библиография:**

1. Astafiev Boris A. The constants (codes) of evolution of life's systems (Constants)// International information intellectual novelty registration chamber/ Certificate-Licence. Registration № EIW 000187. Cipher 00041. Code 0005. January 29,1996. Series MO. Register № 000087.
2. Астафьев Б.А. Теория Единой Живой Вселенной (законы, гипотезы). – М.: Информациология, 1997. – 148 с.
3. Астафьев Б.А. Основы Мироздания. – М.: Белые альвы, 2002. – 320 с.
4. Астафьев Б.А. Всеобщий Закон Творения. – М.: Институт холодинамики, 2004. – 144 с.
5. Астафьев Б.А. Стратегический прогноз и управление на основе Генома Мира: теория и практика. – М.: Институт холодинамики, 2005. – 168 с.
6. Астафьев Б.А. Стратегический прогноз и управление на основе Генома и Законов Мира: теория и практика. – М.: Институт холодинамики, 2007. – 184 с.
7. Маслова Н.В. Периодическая система Всеобщих Законов Мира. – М.: Институт холодинамики, 2005. – 184 с.
8. Маслова Н.В. Периодическая система Общих законов человеческого общества. – М.: Институт холодинамики, 2006. – 296 с.
9. Маслова Н.В. Периодическая система Общих законов познания и постижения. – М.: Институт холодинамики, 2007. – 180 с.
10. Маслова Н.В. Ноосферное образование. – М.: Институт холодинамики, 2002. 2-е изд. – 342 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Управління професійною працездатністю засобами акменаправленого самовдосконалення

Методичні рекомендації
для практичних занять і самопідготовки студентів
з дисциплін «Фізична культура», «Фізичне виховання»,
«Управління професійною працездатністю»

(для студентів 1-го та 3-го курсів усіх спеціальностей Академії)

Автори: **КЛОЧКО** Валерій Михайлович,
КУХТІН Катерина Валеріївна

Редактор: *З. І. Зайцева*

Комп'ютерне верстання: *І. В. Волосожарова*

План 2011, поз. 282 М

Підп. до друку 21.01.2011р.

Друк. на ризографі.

Зам. №

Формат 60× 841/16

Ум. друк. арк.

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.